

37

2019 Ny Mission

Mission, discipelskab og forvandling
I dialog med Arusha-konferencen

Mission, discipelskab og forvandling I dialog med Arusha-konferencen

Redigeret af

Andreas Østerlund Nielsen

Ny Mission nr. 37 • 2019

Mission, discipelskab og forvandling I dialog med Arusha-konferencen

Redigeret af Andreas Østerlund Nielsen

*Redaktionsudvalg: Arngeir Langaas, Anne Mie Skak Johanson,
Bent Bjerring Nielsen, Niels Jørn Fogh og Jonas Adelin Jørgensen*

Ny Mission nr. 37

© Dansk Missionsråd

Peter Bangs Vej 1D

2000 Frederiksberg

Tlf.: 3961 2777

E-mail: dmr@dmr.org

Web: www.dmr.org

1. udgave, 1. oplag 2019

Omslag: Charlotte Munch

Omslagsfoto: Arusha-konferencen 2018, Albin Hillert/WCC

Tryk: AKA Print, Århus

Korrektur og sprogrevision: Edith Aller

Layout: Charlotte Munch • www.charlottemunch.dk

ISBN: 87-87052-55-5 - NM 37

ISSN: 2446-0427

Indhold

Forord	7
<i>Af Jonas Adelin Jørgensen og Andreas Østerlund Nielsen</i>	

ARUSHA-KONFERENCEN

Kaldet til discipelskab fra Arusha 3. marts 2018.....	13
<i>Kirkernes Verdensråds konference om global mission og evangelisation</i>	
Afrikanske kristne præger den globale kirke	17
<i>Af Jeppe Bach Nikolajsen</i>	
Arusha-konferencens hovedlinjer og temaer	25
<i>Af Jonas Adelin Jørgensen</i>	
Tre perspektiver fra min første missionskonference.....	29
<i>Af Kathrine Fischer</i>	
Skabelsesteologi, mission og discipelskab	37
<i>Af Sarah Krøger Ziethen</i>	
Rapport fra Lausanne-repræsentanten ved missionskonferencen i Arusha.....	47
<i>Af Knud Jørgensen</i>	

DISCIPELSKAB I DANMARK

Gør sognet til mine disciple – efterfølgelse i en folkekirke	55
<i>Af Niels Iver Juhl</i>	
Discipelskab som hverdagspraksis og hverdags-spiritualitet i en moderne verden	63
<i>Af Anne Mie Skak Johanson</i>	
Discipelskab fremmer bæredygtig udvikling	73
<i>Af Andreas Østerlund Nielsen</i>	
Transformerende discipelskab i en dansk folkekirkelig virkelighed	81
<i>Af Anne Mie Skak Johanson, Niels Iver Juul, Jonas Adelin Jørgensen og An- dreas Østerlund Nielsen</i>	

MISSION I NYE LANDSKABER

- Forandrede globale og danske landskaber – kulturelt og kirkeligt..... 89
Af Jørgen Bøytler
- Mission som kritik eller selvkritik? 97
Af Johanne Stubbe Teglbjærg Kristensen
- Hvad betyder en mere karismatisk pneumatologi for kristen mission? ... 109
Af Jonas Adelin Jørgensen
- Et helhedsperspektiv på kirkens væsen og opgave..... 119
Af Anne Mie Skak Johanson, Niels Iver Juul, Jonas Adelin Jørgensen og Andreas Østerlund Nielsen

CASES – FORVANDLENDE DISCIPELSKAB

- Discipelskab i et dansk økumenisk perspektiv 129
Af Bent Bjerring-Nielsen
- På mission blandt fængselsfolket:..... 137
Af Katrine Vigilius Kjøller-Hansen
- Alpha – en måde at invitere danskere ind i discipelskab 145
Af Katrine Lund
- Migration, discipelskab, mission og integration 153
Af Birthe Munck Fairwood
- Asylansøgere i danske sognemenigheder 163
Af Krista Rosenlund Bellows
- Use Your Talents – disipelskab som forandrer lokalsamfund 173
Af Sigurd Haus

Forord

Af Jonas Adelin Jørgensen og Andreas Østerlund Nielsen

I marts 2018 afholdt Kirkernes Verdensråds Kommission for Verdensmission og Evangelisation (CWME) den fjortende verdensmissionskonference i Arusha, Tanzania. Temaet for konferencen var *Moving in the Spirit – Called to Transforming Discipleship*.

Med dette nummer af Ny Mission søger vi at bringe konferencen i Arusha hjem til Danmark. Det gør vi først med artikler, der præsenterer og evaluerer konferencen. Dernæst kommer artikler, som drøfter konferencens tema om forvandlende discipelskab, og hvordan vi kan omsætte dette i en dansk sammenhæng. Herefter følger artikler, der i lyset af konferencen ser kritisk på mission i forandrede kulturelle og kirkelige landskaber. Til slut præsenterer vi i seks case-artikler eksempler på, hvordan tro og efterfølgelse af Jesus har forandret menneskers liv og lokalsamfund.

De danske deltagere i konferencen, som alle har bidraget til indeværende udgivelse, var Kathrine Fischer (GETI-deltager), Sarah Krøger Ziethen (GETI-deltagere), Anne Mie Skak Johanson, Johanne Stubbe T. Kristensen, Jeppe B. Nikolajsen, Niels Iver Juhl, Jørgen Bøyt-

ler, Knud Jørgensen (Norge), Arngeir Langaas, Jonas Adelin Jørgensen og Andreas Østerlund Nielsen.

Konferencens tema – Ånd og discipelskab

Valget af temaet "Moving in the Spirit – Called to Transforming Discipleship" har sin baggrund i Kirkernes Verdensråds missionsdokument *Sammen for livet (org. Together Towards Life)* fra 2013, hvor det understreges, at for at være en virksom kirke må det kristne fællesskab bedømme hvor Ånden virker i verden (§24-35). Følgeskabet med Ånden er både livgivende og omkostningsfuldt, fastslår dokumentet, og udfordrer os dermed til teologisk at gentænke, hvad vidnesbyrd, omvendelse og liv betyder.

At en konference i regi af Kirkernes Verdensråd anvendte begrebet "discipelskab" var i sig selv noget nyt. Kirkernes Verdensråd har i lyset af kristendommens globale udvikling og bevægelse mod Syd taget et stort og frugtbart skridt i retning af at søge synergi mellem traditionelt økumeniske anliggender og en traditionelt karmatisk og evangelikal teologi (hvori der dog også rummes traditionelt lu-

therske hovedanliggender) med valget af temaet "transforming discipleship".

Bestemmelsen "transforming", forvandlende, udtrykker da også både et forbehold og en nærmere bestemmelse af, hvad der her menes med "discipelskab", hvor der er brug for en forandring af vores opfattelse af, hvad "discipelskab" indebærer. For det første er discipelskab noget, som forvandler disciplen. Dåbens nåde er ikke blot en tilsagt åndelig status, men en nyskabt tilstand af at leve rettet mod Kristus. Vi taler om en åndelig nyskabelse. Det gør noget gennemgribende ved et menneske. For det andet discipelskab indebærer, at disciple søger at forvandle verden til det bedre. At være rettet mod Kristus er ensbetydende med at være rettet mod sit medmenneske. Her taler vi om medarbejderskab som den anden vigtige dimension af discipelskab.

At lade os udfordre af det som kommer til os, får for fællesskabet af disciple betydning for både vores tro og måde at være kirke på. I grænselandet, i margin og mødet med andre, åbner vi os for at ting kan være anderledes. Institutionskritik og den bredere samfundskritik bliver en integreret del af vores parathed til opbrud og fornyelse som disciple. Men vi kender det også fra f.eks. tværkulturelle møder, hvor vi stærkt er-

farer forskellighed og skrøbelighed og modstridende interesser. Vi kommer ud i grænselandet, udenfor vores stivnede strukturer og vores individuelle forudindtagethed. Der kan vi utålmodigt spejle efter det, som ligger foran os og ved grænserne. For vi ved og erfarer, at det er i grænseoverskridelsen, at disciplens nyskabelse kan ske og sker. Bundet til Ånden og på vej til nye steder og nye møder.

At bringe Ånd og discipelskab hjem til Danmark

Det vil i mange folkekirkelige sammenhænge være uvant at tale om at lade sig bevæge af Ånden og om discipelskab. Det er altid vanskeligt at tage imod inspiration på tværs af kulturelle og teologiske grænser, og der er derfor også en udfordring i at bringe Arushakonferencens tema med "hjem".

Der ligger heri for det første en sproglig-kulturel udfordring: Hvordan tale om discipelskab og spiritualitet på en dansk måde? I nummeret her peges f.eks. på de tanker, vi kan trække på hos Luther og Grundtvig, og der tales om et "liv i læring."

Der er også, for det andet, en saglig-teologisk udfordring: Hvad indebærer det at være kristen? Hvad er forholdet mellem Gud og verden? Det er hele det problemkompleks, som artiklerne i

dette nummer tager livtag med, fra en række forskellige vinkler.

Udfordringen i vores på én gang kulturkristne og samtidig sekulært-pluralistiske danske samfund kan overordnet beskrives sådan her: Hvordan kan vi

som kirke i Guds mission gøre gældende i ord og i praksis, at kristen tro indebærer at blive forvandlet til at følge efter Jesus ud i verden for at forandre samfund og kulturer i Helligåndens forvandlende kraft?

Arusha-konferencen

Kaldet til discipelskab fra Arusha

3. marts 2018

Kirkernes Verdensråds konference om global mission og evangelisation
Bevæget i Ånden: Kaldet til forvandlende discipelskab

Oversat af Jakob Bjerrum Schwartz

Kirkernes Verdensråds konference om global mission og evangelisation blev afholdt i Arusha, Tanzania, fra d. 8.-13. marts 2018. Flere end tusind deltagere, alle engagerede i mission og evangelisation, mødtes fra alle verdensdele og fra mange forskellige kristne traditioner.

Vi fejrede med glæde Guds Ånds livgivende bevægelse i vores tid, med særlig inspiration fra afrikanske kontekster og spiritualiteter. Gennem bibelstudier, fælles bøn og tilbedelse og ved at dele vore historier, blev vi opmuntret til at være vidner om Guds herredømme, der er kommet til os gennem vor Herre Jesus Kristi liv, korsfæstelse og opstandelse.

På trods af glimt af håb måtte vi tage livtag med dødbringende kræfter, der ryster verdensordenen og påfører mange mennesker lidelse. Vi bemærkede den chokerende ophobning af rigdom, der skyldes det globale finansielle system, der beriger få på bekostning af

de mange (Es 5,8). Dette er roden til mange af nutidens krige, konflikter, lidelser og økologisk ødelæggelse (1 Tim 6,10). Dette globale system har gjort det finansielle marked til en af vores tids afguder. Det har også styrket kulturer af dominans og diskrimination, der fortsætter med at marginalisere og ekskludere millioner af mennesker og tvinger nogle af os ind i omstændigheder af sårbarhed og udnyttelse. Vi er bevidste om, at mennesker i udkanten bærer den tungeste byrde.

Disse forhold er ikke nye i 2018, men Helligånden fortsætter sin bevægelse i denne tid og nøder os som kristne fællesskaber til at svare med personlig og kollektiv omvendelse og et forvandlende discipelskab.

Discipelskab er både en gave og en opgave til aktivt at samarbejde med Gud på verdens forvandling (1 Tess 3,2). I det, som den tidlige kirkes teologer kaldte "theosis" eller guddommeliggørelse, deler vi Guds nåde ved at dele Guds mission. Denne vandring i discipelskab leder os til at dele og udleve

Guds kærlighed i Jesus Kristus ved at søge retfærdighed og fred på måder, der er anderledes end verden gør (Joh 14,27). Derved svarer vi på Jesu kald til at følge ham fra kanten af vores verden (Luk 4,16-19).

Som Jesu Kristi disciple er vi kaldet, både individuelt og kollektivt:

Vi er kaldet ved vores dåb til forvandlende discipelskab: en Kristus-forbundet livsstil i en verden, hvor mange møder fortvivelse, afvisning, ensomhed og værdiløshed.

Vi er kaldet til at tilbede den ene treenige Gud, retfærdighedens, kærlighedens og nådens Gud, i en tid, hvor mange tilbeder markedssystemets afgud (Luk 16,13).

Vi er kaldet til at forkynde budskabet om Jesus Kristus – livets fylde, beken-delse og tilgivelse af synd, og løftet om evigt liv – i ord og gerning i en voldelig verden, hvor mange ofres til dødens afguder (Jer 32,35), og hvor mange endnu ikke har hørt evangeliet.

Vi er kaldet til med glæde at følge Hel-ligåndens veje, som myndiggør menne-sker på margenen med handlekraft i sø-gen efter retfærdighed og værdighed (ApG 1,8; 4,31).

Vi er kaldet til at høre Guds ord i en ver-den, der kommunikerer mange modsi-

gende, falske, og forvirrende budska-ber.

Vi er kaldet til at tage vare på Guds skaberværk, til at stå solidarisk med nationer, der er dybt påvirkede af kli-maforandringer, og til at modarbejde forbrugerismens og grådighedens hen-synsløse udnyttelse af naturen.

Vi er kaldet som disciple til at høre sammen i retfærdige og inkluderende fællesskaber på vores økumeniske rejse i vores søgen efter enhed i en verden baseret på marginalisering og eksklusion.

Vi er kaldet til at være trofaste vidner om Guds forvandlende kærlighed i dia-log med mennesker fra andre trosret-ninger i en verden, hvor politiseringen af religiøse identiteter ofte skaber kon-flikt.

Vi er kaldet til at blive formet som tje-nende ledere, der demonstrerer Kristi vej i en verden, der værdsætter magt, velstand og dyrkelse af penge (Luk 22,25-27).

Vi er kaldet til at nedbryde mure og stræbe efter retfærdighed for menne-sker, der er berøvede og fordrevne fra deres land – inklusive migranter, flygt-ninge og asylsøgere – og til at modsæt-te os nye grænser, der adskiller og dræ-ber (Es 58,6-8).

Vi er kaldet til at følge korsets vej, der udfordrer elitisme, privilegier og personlig og strukturel magt (Luk 9,23).

Vi er kaldet til at leve i lyset af opstandelsen, der tilbyder muligheder fulde af håb for forvandling.

Dette er et kald til forvandlerende discipelskab.

Dette er ikke et kald, vi kan besvare i vores egen styrke, så kaldet bliver i sidste ende til en bøn:

Kærlige Gud, vi takker dig for livets gave med al dets mangfoldighed og

skønhed. Herre Jesus Kristus, korsfæstet og opstanden, vi priser dig, fordi du kom for at finde de fortabte, for at sætte de undertrykte fri, for at helbrede de syge og for at omvende de selviske. Helligånd, vi glæder os over, at du ånder i verdens liv og er udgydt i vore hjerter. Som vi lever i Ånden, må vi også vandre i Ånden. Skænk os tro og mod til at fornægte os selv, bære vores kors og følge Jesus, så vi bliver pilgrimme for retfærdighed og fred i vores tid. Til velsignelse for dit folk, jordens opretholdelse og dit navn til ære. Ved Kristus vor Herre, Amen.

Afrikanske kristne præger den globale kirke

Missionskonferencen i Arusha

Af Jeppe Bach Nikolajsen

I denne artikel skitserer Jeppe Bach Nikolajsen den historiske baggrund for missionskonferencen i Arusha: udviklingen af den moderne missionsbevægelse, forandringer i missionssynet, kristendommens geografiske vægtforskydning mod Syd og de sidste hundrede års økumeniske missionskonferencer. Efter en kort beskrivelse af konferencens indhold og karakter, reflekteres der over konferencens konsoliderende sigte med mangel på reel debat samt den globale kirkes synlige tilstedeværelse og vigtige bidrag til udvikning af missionsforståelsen.

Introduktion

Kirkernes Verdensråd afholdt den fjortende verdensmissionskonference i Arusha i Tanzania den 8.-13. marts 2018. Hovedtemaet var *Moving in the Spirit: Called to Transforming Discipleship*, og omkring et tusinde personer deltog i konferencen. Denne artikel vil introducere den historiske baggrund for missionskonferencen, og den vil desuden overveje, hvad konferencen vil blive husket for.

Konferencens historiske baggrund

Den engelske teolog William Carey bliver betragtet som faderen til den moderne missionsbevægelse. Han udgav

bogen *An Enquiry into the Obligations of Christians to use Means for the Conversion of the Heathen* i 1792, hvor han opfordrede sin samtids kristne til at engagere sig i mission. I denne periode fandt en række vækkelser sted i Tyskland og England, som hurtigt spredte sig til andre lande. Flere og flere blev optaget af mission, men mange kristne i de etablerede kirker i Europa havde det ikke på samme måde. Konsekvensen blev, at en lang række missionsorganisationer, som var uafhængige af disse kirker, blev etableret, og deres opgave var således at respondere på missionsbefalingen. Arbejdsfordelingen var den, at missionsorganisationerne skulle drive mission i såkaldt hedenske

lande, mens kirkerne havde til opgave at bevare kristne i den vestlige verden (Nikolajsen 2013b, 250-251). Følgelig blev eksempelvis London Missions-selskab etableret i 1795, Det Hollandske Missions-selskab i 1797, Det Skotske Missions-selskab i 1818, Det Danske Missions-selskab i 1821, Berlin Missions-selskab i 1824, Det Norske Missions-selskab i 1842, Svensk Missionsråd i 1912 og Dansk Missionsråd ligeledes i 1912 (de to sidstnævnte blev godt nok oprettet på anbefaling fra missionskonferencen i Edinburgh i 1910, men jeg betragter dem også som en følge af den moderne missionsbevægelse). Dette er blot enkelte eksempler på fremkomsten af et meget stort antal missionsorganisationer i atten-hundredtallet og i begyndelsen af nitten-hundredtallet. Der blev etableret så mange missions-selskaber i den vestlige verden i denne periode, at der næppe er nogen, som har det fulde overblik over denne udvikling.

I begyndelsen af nitten-hundredtallet var der i Danmark en udbredt opbakning i befolkningen til de danske missions-selskabers aktiviteter (Henschen 2017, 31; se også s. 46). Der fandtes således adskillige små foreninger, hvor man syede tøj, arrangerede basarer, samlede penge ind eller gjorde noget helt fjerde til gavn for missionen. Når missionærer vendte hjem fra missions-marken, var det ikke ualmindeligt, at

de hjembragte eksotiske genstande, som blev udstillet offentligt, hvilket ofte tiltrak sig stor bevågenhed. Desuden havde de hjemvendte missionærer nogle unikke erfaringer og kompetencer, som var af interesse for danske aviser, som dannede baggrund for ekspertudtalelser i den danske dagspresse, og som til tider var nyttige for danske ministerier (Henschen 2017, se f.eks. s. 2-3). Missionærer var på denne tid simpelthen med til at åbne verden for den danske befolkning.

Denne moderne missionsbevægelse nåede sit ideologiske klimaks på en konference afholdt i Edinburgh i 1910. På denne missionskonference var man ikke først og fremmest optaget af missionsteologi. Det, som derimod optog sindene, var missionsstrategi: Hvordan kunne den kristne del af verden nå resten af verden med det kristne evangelium? Man havde tro på sagen, og man havde en forventning om, at man kunne kristne den såkaldt hedenske del af verden inden for en til to generationer (Nikolajsen 2013b, 251; for en omfattende behandling af konferencen, se Stanley 2009).

Som bekendt skete dette aldrig. I stedet indfandt Første Verdenskrig og Anden Verdenskrig sig, hvilket svækkede troen på den vestlige verdens formåen. Men missionen bar alligevel frugt. Den

amerikanske forsker Philip Jenkins har ved hjælp af forskelligt statistisk materiale angivet, at det absolutte antal af kristne i Europa mellem 1900 og 2010 voksede med hele 29 procent. Ikke desto mindre voksede det absolutte antal af kristne i Afrika i samme periode med utrolige 4930 procent (Jenkins 2015, 69). Det amerikanske forskningscenter Pew Research Center har udarbejdet nedenstående diagrammer, og som det fremgår, befandt to tredjedele af alle kristne sig i Europa i begyndelsen af nittenhundredtallet, mens det kun var tilfældet for en fjerdedel af alle kristne i begyndelsen af det tyvende århundrede (pewresearch.org; anvendt med tilladelse):

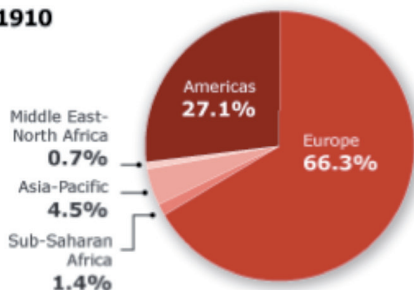
Som det fremgår, flytter tyngdepunktet sig i den globale kristendom. I begyndelsen af det tyvende århundrede var

mission en aktivitet rettet fra Det Globale Nord til Det Globale Syd – *mission from the West to the rest*. I begyndelsen af det enogtyvende århundrede betragtes mission nu i stedet som en aktivitet fra alle steder til alle steder – *mission from everywhere to everywhere* (jf. Nikolajsen 2013a, 16).

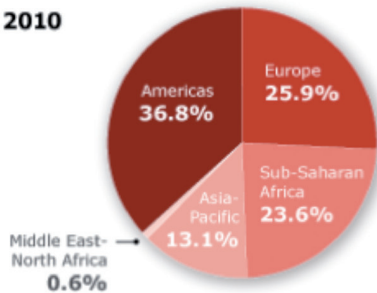
Som konsekvens af konferencen i Edinburgh i 1910 blev Det Internationale Missionsråd etableret i 1921. Dette missionsråd begyndte nu at afholde verdensmissionskonferencer, cirka en konference i hvert årti: Først i Israel i 1928, dernæst i Indien i 1938, følgelig i Canada i 1947, siden i Tyskland i 1952 og endelig i Ghana i 1958. Nogle år her efter blev Det Internationale Missionsråd opløst, og i stedet blev en afdeling i Kirkernes Verdensråd med benævnelsen Kommission for Verdensmission

Regional Distribution of Christians

1910

2010

Figures for 1910 are from a Pew Forum analysis of data from the Center for the Study of Global Christianity. Percentages may not add to 100 due to rounding.

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life • *Global Christianity*, December 2011

og Evangelisation etableret. Hvor verdensmissionskonferencerne tidligere var blevet arrangeret af Det Internationale Missionsråd, blev disse nu afholdt af Kommission for Verdensmission og Evangelisation. Denne kommission har således afholdt verdensmissionskonferencer i Mexico i 1963, i Thailand i 1973, i Australien i 1980, i USA i 1989, i Brasilien i 1996, i Grækenland i 2005, i Skotland i 2010 og senest i Tanzania i 2018 (ovenstående jf. Nikolajsen 2013b, 250-254).

De to danske præster Christian Frimodt-Møller og Axel Malstrøm deltog i missionskonferencen i Jerusalem i 1928. Efterfølgende udgav de bogen *Et udsyn fra Oliebjerget: Missionernes verdensstævne*, som fortæller os meget om missionsforståelsen på denne tid (Frimodt-Møller og Malstrøm 1929). I 1939 redigerede Axel Malmstrøm, som nu var blevet biskop, bogen *Kirkens verdensmission* på baggrund af konferencen i Tambaram i 1938 (Malstrøm 1939). Desuden blev der udgivet en officiel beretning fra missionskonferencen i Jerusalem på otte omfattende bind inkluderende foredrag, rapporter med mere (IMC 1928). På samme måde blev der efter konferencen i Tambaram i Indien udgivet syv omfattende bind (IMC 1938). Disse missionskonferencer har således udgjort milepæle inden for missionsteologien, hvorved historiske

udviklingstendenser har kunnet spores og nye impulser kunnet identificeres.

Missionskonferencen i Arusha

Omkring et tusinde personer, hvor omtrent en fjerdedel var fra Afrika, deltog i missionskonferencen i Arusha i Tanzania. Det var *The Evangelical Lutheran Church* in Tanzania, som var vært for konferencen. Som det første var der hver dag bøn og bibellæsning. Derefter var der fællessamling med foredrag, paneldebatter med mere knyttet til dagens hovedtema. Konferencen satte særligt fokus på fem temaer: (1) *Celebrating and Lamenting*, (2) *Following Jesus: Becoming Disciples*, (3) *Becoming Disciples: Transforming the World*, (4) *Transforming the World: Equipping Disciples* og (5) *Equipped Disciples: Embracing the Cross*.

Arrangørerne ønskede, at fire forhold skulle kendetegne konferencen. For det første skulle det slet og ret være en missionskonference, og den skulle indplaceres i række af missionskonferencer afholdt af Det Internationale Missionsråd og Kommission for Verdensmission og Evangelisation. For det andet skulle det være en økumenisk konference, der skulle fejre den kirkelige mangfoldighed og samtidig udtrykke en stræben efter kirkelig enhed, og man ønskede således repræsentanter fra så mange kirkesamfund som mu-

ligt. For det tredje skulle det være en *afrikansk* konference med mange afrikanske deltagere og talere og med en række kreative afrikanske indslag. Og for det fjerde skulle det være en konference med mange unge, det være sig *unge* teologistuderende, forskere eller kirkeledere.

Betragtning på baggrund af konferencen

Som tidligere nævnt, gør nye tendenser sig ofte gældende på en konference som den i Arusha. Konferencens store tema *discipelskab* havde potentiale til at sætte en ny missiologisk agenda, selvom emnet ikke er nyt. Det skete dog ikke. De seneste årtier har Helligåndens virke i mission været et vigtigt tema inden for økumenisk missiologi. Tematikken indgik i overskriften for konferencen i Athen i 2006, ligesom det også var tilfældet for denne konference i 2018, men dette emne blev heller ikke væsentligt for denne konference. Et andet vigtigt tema, *mission from the margins*, som blev behandlet på konferencens tredje dag, engagerede tydeligvis forsamlingen. Et plenumforedrag om dette emne fik stående applaus fra hele salen, men der blev desværre ikke fulgt godt op på dette. Konferencen satte ikke en afgørende ny agenda inden for missionsteologien; nogle har da også anført, at det rent faktisk ikke var

konferencens formål, men at ambitionen var konsolidering. Dette kan muligvis forstås i sammenhæng med konferencens enorme kirkelige og kulturelle mangfoldighed, og at konferencedeltagerne tydeligvis ønskede at udtrykke anerkendelse over for andre kirkelige traditioner og kulturer. Følgelig bar foredragene og paneldebatterne i meget høj grad præg af politisk korrekt jargon, hvor det var svært at være uenig med ret meget af, hvad der blev sagt. Man savnede nogle pointerede foredrag og nogle reelle drøftelser. Det er ikke svært at forestille sig, at man kunne blive uenige om et eller andet på en sådan konference, men dette var meget lidt fremtrædende i foredrag og paneldebatter (ovenstående jf. Nikolajsen 2018).

Det er muligt at dokumentere, at repræsentationen af kristne fra Det Globale Syd blev øget markant på missionskonferencerne op gennem det tyvende århundrede. Som nævnt ovenfor er verden blevet vendt op og ned i et missiologisk perspektiv de seneste hundrede år. Det var man ikke i tvivl om som deltager i konferencen. Afrikanske kristne gjorde et stærkt indtryk. De var farverige, dygtige og selvsikre, og de kunne fortælle om kirker, der oplever dramatisk vækst. Der var ingen hovedforedrag af kristne fra Europa eller Amerika. Disse måtte pænt sidde

og lytte og tage ved lære (ovenstående jf. Nikolajsen 2018). Jooseop Keum, som på daværende tidspunkt var leder for Kommission for Verdensmission og Evangelisation, spurgte da også retorisk alle de forsamlede: Er vi klar til at lade afrikanske kristne vise vejen frem? Konferencen var en tydelig markering af, at kristne i dag er globalt forbundne, kan inspirere hinanden og kan drøfte fælles anliggender sammen. Den viste også, at kirkerne i Det Globale Syd er driftige, dynamiske og dygtige og er til stor inspiration for den globale kristendom netop nu. I dag er det således tilfældet som aldrig før, at den kristne kirke lever blandt et væld af folkeslag verden over. Den er spredt ud over hele jorden, hvor den alle vegne må drage omsorg for syge, svage og sultne, og hvor den må prædike evangeliet for alle folkeslag. I denne situation udgør den globale kirke en betydningsfuld ressource til udviklingen af en mangfoldig forståelse af, hvad mission implicerer i dag.

Konklusion

Hvad vil denne konference blive husket for? Konferencen var til inspiration for mange, og den havde utvivlsomt sin værdi. Jeg er dog ikke sikker på, at den vil gå over i historien som en konference, som udstak en ny kurs for missions-teologien. Det er muligt, at hensigten med konferencen først og fremmest

var at konsolidere, og hvis det var tilfældet, opfyldte den sit formål. Missionskonferencen i Arusha samlede kristne fra særdeles mange kirkesamfund. Den viste, at mission er et essentielt anliggende for den globale kirke, og at afrikanske kristne præger den globale kristendom. Konferencen viste, hvilken kilde til rigdom det globale kirkelige fællesskab udgør.

Litteratur

Frimodt-Møller, Christian og Axel Malstrøm
1929 *Et udsyn fra Oliebjerget: Missionernes Verdensstævne*. København: Det Danske Missionsselskab (i kommission hos forlaget Lohse).

Henschen, Daniel
2017 *Kaldets verden: En historie om missionsbevægelsen i Danmark fra 1890-1950*. Upubliceret ph.d.-afhandling fra Syddansk Universitetsforlag.

International Missionary Council (IMC)
1928 *Jerusalem meeting of the International Missionary Council*. London og New York: International Missionary Council.

International Missionary Council (IMC)
1938 *Tambaram Madras Series I-VII*. London og New York: Oxford University Press.

Jenkins, Philip
2015 "The Present and the Future of World Christianity" i: *Norwegian Journal of Missiology* nr. 2: 67-83.

Malstrøm, Axel
1939 *Kirkens Verdensmission*. København: Det Danske Missionsselskab (i kommission hos forlaget Lohse).

Nikolajsen, Jeppe Bach
2013a "Mission fra alle steder til alle steder" kronik i det norske magasin *Lys og Liv* 79, nr. 3: 16-17.

Nikolajsen, Jeppe Bach
2013b "Missional Church: A Historical and Theological Analysis of an Ecclesiological Tradition" i: *International Review of Mission* 102, nr. 2 (2013): 249-261 (artiklen findes på dansk i antologien *Missional kirke i et pluralistisk samfund* udgivet på forlaget Kolon i 2015).

Nikolajsen, Jeppe Bach
2018 "Kristne fra det globale syd sætter den nye dagsorden", kronik i den fælleskirkelige ugeavis *Udfordringen*, den 8. april.

Stanley, Brian
2009 *The World Missionary Conference, Edinburgh 1910*. Studies in the History of Christian Missions Series. Grand Rapids: Eerdmans.

Jeppe Bach Nikolajsen, førsteamanuensis ved MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn i Oslo og institutleder for Egede Instituttet; forhenværende lektor og forsknings- og studieleder ved Menighedsfakultetet i Aarhus; forskningsophold ved FAU Universität i Erlangen-Nürnberg i 2018, Fuller Theological Seminary i 2012, Boston University i 2011, Luther Seminary i 2009-2010 og Kirkernes Verdensråd i 2009; har udgivet en lang rekke artikler og flere boger om kirke, etik og mission i et pluralistisk samfund.

Arusha-konferencens hovedlinjer og temaer

Af Jonas Adelin Jørgensen

Blandt Arusha-konferencens mange præsentationer og oplæg har jeg valgt fire, som tematiserer hovedbegreberne "transformerende discipelskab", "afrikansk kønsperspektiv", "oprindelige folk" og "efterfølgelse i konfliktsituationer". Gennem korte referater af disse fire oplæg giver artiklen et overblik over den nutidige økumeniske refleksion på disse fire vigtige områder.

Transformerende discipelskab

I sin åbningstale understregede generalsekretær for Kirkernes Verdensråd Olav Fykse Tveit, at mission har været en af motivationerne i Kirkernes Verdensråd for den økumeniske bevægelse. Fælles indsigt og vidnesbyrd, fælles tjeneste og fælles forpligtelser har stået stærkt i den økumeniske bevægelse siden grundlæggelsen i 1948. Forud for oprettelsen af Kirkenes Verdensråd var gået det Internationale Missionsråd, som en udløber af Edinburgh 1910-konferencen.

Tveit bemærker, at vi i dag mærker, hvordan der sker forandringer – økonomisk, klimamæssigt og politisk – men hvad betyder disse forandringer for kirker i mission? I studiedokumentet *Together towards Life* (da. *Sammen for livet*) gives der en række pejlemærker, som alle har med Helligåndsteologien

at gøre: Den samme Ånd, som manifesterer sig i skabelsen og i kirken, og som giver kirken kraften til dens mission, er den Ånd, som forandrer menneskers hjerter og handlinger. Guds sendelse af sig selv i Ånden, *missio Dei*, bliver på den måde missionens hjerte og princip. Det fællesskab, som kendetegner Ånden, kommer til udtryk i det fælles kald, Jesu disciple har i mission. Derfor er fokus for en missionskonference ikke primært på metoder i mission eller strategier for mission, men om kirkens grundlæggende kald til deltagelse i Åndens forsonende og forligende tjeneste.

Hvordan opdager vi da Åndens gerning? Tveit peger på den økumeniske historie og erfaring: Det er gennem at lytte til Guds ord og ved at lære fra hinanden. Det er usandt at hævde, at vi alene ved, hvor vinden blæser hen.

Det kalder på en solidaritet mellem alle kristne i forsøget på at lytte til Ånden, og gør det magtpåliggende at lytte til dem, der er marginaliserede økonomisk, etnisk eller politisk. De økumeniske metoder til at lytte til Ånden er dialog og gensidighed, fremhæver Tveit. At lytte til Ånden fører til en forsat og grundlæggende transformation – derfor konferencens tema: *Transformerende discipelskab*. Den dobbelte betydning af "transformerende discipelskab" som en forandring af den verden, hvor disciplene befinder sig, og som en forandring af selve forståelsen af discipelskab er derfor konferencens fokus.

Afrikansk kønsperspektiv på discipelskab

Den sydafrikanske kvindelige teolog Mutale Mulenda-Kaunda præsenterede i sit oplæg "Transforming Disciples, Transforming the Future" et afrikansk kønsperspektiv på spørgsmålet om transformerende discipelskab. Med udgangspunkt i sin egen personlige historie præsenterede Mulenda-Kaunda en fortælling om mange unge afrikanske pigers hurtige entré ind i voksenlivet med dets ansvar for yngre søskende i en brudt familie. Den kulturelt-religiøse kontekst for hendes historie er den "brede økumeni" ikke blot mellem traditionelle kirker og pinsekirker, men også i forholdet til traditionelle former

for afrikansk religion og islam. Denne "brede økumeni" hører ifølge Mulenda-Kaunda med til at være en økumenisk afrikansk kristen kvinde. Omvendelse og socio-økonomisk forandring hører begge med til denne økumeniske afrikanske kristne vision, som ofte befinder sig i marginen af det mandsdominerede samfund. De åndelige såvel som de praktiske udfordringer i forhold til sundhed og uddannelse er centrale for denne gruppe. Kirken er derfor stedet, hvor både de åndelige og praktiske udfordringer må adresseres, og kirkeres tilstedeværelse i samfundets margin er derfor essentiel. Den praktiske model for kirken som et missionerende fællesskab sigter derfor ifølge Mulenda-Kaunda på at konkretisere Åndens kraft til discipelskab i fællesskab, der omvender og skaber socio-økonomiske forandringer for afrikanske kvinder.

Oprindelige folk og discipelskab

I sin respons til Mulenda-Kaunda fremhævede den metodistiske etik-professor Upolu Luma Vaai fra Fiji et perspektiv på discipelskab fra oprindelige folk. Med en kritik af den neoliberale økonomis logik – profitmaksimering for inddividet gennem en overforbrugskultur – pegede Vaai på det kristne alternativ i form af mission som "livets fylde for alle". Den antropocentriske missions-teologi, som begrænser fokus til indivi-

dets omvendelse, står i fare for at reducere forståelse af kirkens mission til ikke at gælde den økologiske dimension. Overudnyttelsen af naturlige ressourcer påvirker oprindelige folks levevilkår, og med klimakrisen skubbes oprindelige folk ud af den relation til deres naturlige omgivelser, som de er økonomisk afhængige af. Det missionsteologiske perspektiv må derfor ifølge Vaai fremhæve, at Åndens relationalitet gælder både mellem mennesker og i forholdet mellem mennesker og natur. Uden holistisk discipelskab – relationen til Ånden, til hinanden og til naturen – afskæres mennesket fra Åndens livgivende kraft i alle dens dimensioner.

Efterfølgelse i en konfliktsituation

Konflikten i Syrien er en af disse års største humanitære katastrofer og har sat de kristne kirker i Syrien under et enormt pres. Mange kristne er blevet fordrevet fra områder, hvor de har levet i århundreder, og mange er flygtet til nabolande eller migreret. Men det, som er løsningen for den enkelte kristne, er blevet til en katastrofe for kirkerne i Syrien: Uden kristne ser fremtiden for kirkerne i Syrien alt andet end lys ud. I sit oplæg "Embracing the Cross" gav den syrisk-ortodokse patriark af Antiochia Ignatius Aphrem II en beskrivelse af, hvad selvhengivelse, offer, selvdøm-

melse og ubetinget kærlighed konkret betyder i en konfliktsituation som den syriske.

Voldelige forfølgelser af kristne og andre minoriteter har været en af den syriske krigs kendetegn. Manglende tros- og religionsfrihed, bortførelser, tvangsægteskaber og drab er blevet hverdag for Syriens kristne minoriteter. Aphrem beskriver i ord og billeder, hvordan den syriske by Deir El Zor i den nordøstlige del af Syrien og tæt på ISIS-hovedbyen Raqqa, som han nyligt har besøgt, vidner om disse overgreb. Kirkebygningerne er alle ødelagt af islamiske oprørsgrupper, og alle kristne – på nær en enkelt gammel mand – er flygtet til omgivende byer. Kaldet til selvhengivelse, offer og ubetinget kærlighed fik den syriske kirke til igen efter ISIS' tilbagetog at åbne sundhedsklinikker, starte lokal genopbygning af infrastruktur, åbne skoler og være værter for kristen-muslimske sociale arrangementer og dialoger.

Kirkens mission er i denne situation at følge Kristus ind i døden og med håbet om opstandelsen, i tillid til at Gud kan vende Golgata til nyt liv.

Litteratur

Teksterne til de fire oplæg såvel som en række andre præsentationer kan findes på Kirkernes Verdensråds hjemmeside

for konferencen: [www.oikoumene.org/
en/resources/documents/commissions/
mission-and-evangelism](http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/mission-and-evangelism)

Tre perspektiver fra min første missionskonference

Af Kathrine Fischer

Kathrine Fischer giver i denne artikel et personligt indblik i sin oplevelse af Arusha-konferencen som ung deltager. Hun præsenterer og drøfter tre hovedindtryk: vestlig skyldfølelse over tidligere tiders missionsarbejde, irritation over Vestens teologiske monopol og stolthed over at være kristne.

I løbet af denne artikel vil jeg kaste blikket på nogle af de erfaringer, jeg gjorde mig under missionskonferencen i Arusha. Artikel er langt fra bygget på akademiske teorier, men nærmere på overvejelser og tanker og en nysgerrighed overfor øjeblikke og følelser, jeg fik undervejs. Under konferencen var jeg teologistuderende, som i Aarhus var fuld i gang med at skrive et speciale om unges relation til kirke – så mon ikke det også har påvirket mine tanker.

Dog vil jeg sige, at der var tre ting, som dominerede min oplevelse af konferencen:

1. en intens skyldfølelse over tidligere missionsarbejde udført af Vesten
2. en irritation over Vestens monopol på at definere indhold af den akademiske dogmatik og teologi
3. en stolthed over at være kristen som et bærende element i discipelskab

De unge tog forskud på konferencen

Da Commission on World Mission and Evangelism's (CWME) missionskonference i Arusha blev skudt i gang i marts, havde jeg allerede opholdt mig i Tanzania i et par dage som en del af Global Ecumenical Theological Institute (GETI). GETI er et kort økumenisk kursus, som giver teologisk interesserede unge fra hele verden en introduktion til aktuel økumenisk tænkning og handling. Kurset afvikles årligt, og i 2018 havde det sit primære fokus på missiologi. Op til det fysiske møde i Tanzania havde vi, 120 studerende, været igennem et otte ugers læringsforløb over internettet. Efter mange timer online, mange korrespondancer og udfordringer, stod vi nu ansigt til ansigt, og kontakten blev indledt.

Der var skam forskelle på konferencen og kurset. Overordnet havde de hver

deres fokus. Hvor CWME's konference arbejdede under temaet "Moving in the Spirit: Called to Transforming Discipleship", arbejdede vi i GETI under temaet "Translating the Word, Transforming the World". Til trods for hvert deres fokus, havde de også en del ligheder og var stærkt inspirerede af hinanden. GETI bestod af en stor del af det unge klientel på konferencen, og vi unge blev blandt andet brugt som ressourcer til at facilitere samtaler ved konferencens bibelstudier. For mig var det meget givende, da det betød, at jeg hver morgen kom i dialog med deltagere på konferencen, som jeg nok ikke selv havde haft modet til at henvende mig til.

I det følgende vil jeg skitsere nogle af mine tanker omkring konferencen. De er stærkt inspirerede af de samtaler og diskussioner, som jeg havde, dels på konferencen, dels på kurset.

En intens skyldfølelse over tidligere missionsarbejde udført af Vesten

På sin vis er det naturligt, når kristne fra hele verden mødes for at diskutere missiologi, at der diskuteres tidligere former for mission, og hvordan det har formet verden. Det er vel heller ikke unaturligt, når konferencen afholdes i Tanzania, at debatten tager udgangspunkt i og bevæger sig om tidligere

former for missionsarbejde i Afrika. At lære af tidligere erfaringer – fejl såvel som guldgrube – er jo fornuftigt. For mig var det dog overraskende, at det i en vis udstrækning kom til at handle om skyld, undskyldning, og hvem der havde ansvaret for konsekvenserne af tidligere missionsinitiativer. Blandt andet havde de amerikanske deltagere på GETI for vane at starte debatten med en undskyldning over deres nations tidligere missionsarbejde i afrikanske lande. Skylden og ansvaret fyldte i den grad for de amerikanske deltagere – om den fylder endnu mere i Donald Trumps regeringstid er nok muligt. Men at starte en samtale eller et oplæg med at undskylde, at italesætte sine forærgeres fejl, sætter – efter min mening – en unødvendig tung stemning. Stemningen blev tyngt af tidligere problemstillinger, af mishåb, på sin vis af selvhad og skyld.

Jeg kunne ikke lade være med at tænke, at hvis størstedelen af deltagerne på kurset fra USA er tyngt af en sådan skyldfølelse, hvordan arbejder kirken så på, at USA og andre accepterer skyldfølelsen? Hvordan kan de lægge skylden fra sig, for at vi derefter kan indgå i et endnu bedre samarbejde? Kommer skyggen fra en post-kolonial selvkritik til at umuliggøre at forkynde evangeliet og hjælpe hinanden?

En sådan skyldfølelse, synes jeg, kan være svær at finde i en dansk kontekst. På konferencen var der flere lande, der havde en skyldfølelse over deres forfædres handlinger. Men burde vi også i Danmark have skyldfølelse over vores tidligere missionsarbejde? I et af konferencernes paneler deltog Sofie Petersen, den grønlandske biskop. Her berigede hun mig med en ansvarsfølelse i forbindelse med Danmarks missionsarbejde i Grønland. Da præsten og missionæren Hans Egede ankom til Grønland i 1700-tallet, havde Grønland allerede en religion: en animistisk religion funderet på troen på en symbiose mellem mennesket og en levende natur med ånd og sjæl. Folket ærede naturen med ofringer af dyr, og naturen kunne påvirkes af shamaner.

Dette gjorde Hans Egede op med. Han indførte kristendommen. Ifølge kirkehistoriker Sven Rune Havsteen skete dette ikke med vold, som vi ellers kender fra andet missionsarbejde. Men det var tydeligt, at de "stakkels og uintelligente" grønlandere skulle omvendes og informeres om Europas sande kristne vej (Casper Pilgaard 2018).

Sofie Petersens beretning fyldte tidsmæssigt ikke særlig meget på konferencen, men den startede en del overvejelser hos mig. Om vi har et ansvar eller ej, vil jeg ikke komme ind på.

Men jeg mener, at vi i den danske kirke godt kunne indgå i et bedre samarbejde med Grønland og den grønlandske kirke – måske endda have øjne for det tidligere missionsarbejde på Grønland. Den grønlandske kirke er i dag en del af den danske folkekirke: Vi har danske gudstjenester i Grønland og grønlandske gudstjenester i Danmark. Men i Den Danske Folkekirke har vi ikke så meget tilovers for den kontekstuelle teologi, der knytter sig til naturen og jorden. Vi har kastet den til side som uacceptabel. I Grønland (og mange andre steder i verden) lever man på en anden måde, end vi gør i Danmark. Vi er ikke på samme måde afhængige af naturen. Vi har ikke lige så stor respekt for den. Temperaturrekorderne i sommeren 2018 var et tydeligt eksempel på, at vi burde genoverveje denne holdning – måske også det, der kommer til udtryk, når den nye generation af unge strejker for miljøet.

En irritation over Vestens monopol på at definere indhold af den akademiske dogmatik og teologi

Vestens intense indflydelse på verden kan på sin måde føles som et domæne eller monopol, hvor Vesten bliver set som dem, der har svaret, og som et utopisk styre, man søger. Dette skyldes blandt andet kolonisering – og missi-

onsarbejdets medskyldighed heri. Det fik, som sagt, skyldfølelserne til at komme frem blandt de Vestlige deltagere, men det var ikke det eneste. Der var også en anden reaktion: en vis vrede og frustration over, at den anerkendte akademiske teologi er forment ud fra Vestens livsstil og etik. Denne reaktion kom oftest til udtryk fra deltagere fra Det Globale Syd og blev støttet op af deltagere fra Vesten. Jeg mindes blandt andet et oplæg på GETI af en kvinde fra et afrikansk land, som fremsatte et ønske om, at pensum ikke kun skulle bestå af mandlige tyske teologer såsom Rudolf Otto, Karl Barth, Dietrich Bonhoeffer, Jürgen Moltmann og jeg kunne blive ved, men at det også skulle omfatte inspirerende teologer fra deltagernes egne kontinenter og egne lande. Oplægsholderen understregede, at det ikke handlede om, at de tyske mandlige teologer ikke var relevante, men om at kontekstuel teologi jo er lige så relevant – de fik bare ikke undervisning i den teologi, der er opstået i deres egen kontekst. Med andre ord søgte de mere "theology from the margins".

"Theology from the margins" arbejder ud fra tanken om, at marginaliserede kristnes kristendom skal tale til Vestens kristne. Deres liv skal fortælle os om Gud, om livet og den frelse, som Jesus forkynder. Tankegangen er enkel: De første kristne var marginaliserede. Vi

evangeliserede ikke de marginaliserede. De marginaliserede evangeliserede os og kaldte os til omvendelse. Af den årsag bør teologi tage sit udgangspunkt i de marginaliserede, i deres spørgsmål, bekymringer og håb. Det er her, man vil finde Guds åbenbaring.

"Theology from the margins" forsøger dermed at understøtte, hvor vigtigt det er, at vi i Vesten ikke bare lytter til vores egen stemme, men åbner horisonten og lytter til andres stemmer. Vi skal acceptere, at vi ikke altid har svaret hos os selv, men at svaret kan komme udefra, og måske endda fra en teologi, som for os er fuldstændig fremmed. Den akademiske teologi i Vesten har givet mange svar, men er vi åbne for at finde svar andre steder fra? Og gennem andre metoder?

På selve konferencen benyttede en af hovedtalerne, GETI-deltageren Mutale Mulenga-Kaunda, metoden *storytelling* til at tydeliggøre sine pointer:¹

"Storytelling has always been at the core of African women theologians' thinking as an approach to critically engage with our African realities. Stories are the key elements that constitute the oral text for so called (history) or rather (herstory)? Allow me to demonstrate the importance of storytelling as a relevant missiological lens by

sharing a brief personal narrative in order to critically engage with the theme of our conference.”

Jeg kunne ikke lade være med at tænke, at det er direkte komisk, at selv efter fem års studier på teologi i Aarhus er det først i Tanzania, jeg støder på metoden *storytelling* inden for den teologiske disciplin. Min teologiske uddannelse har været præget af Vestens teologi, og sådan skal det være, for jeg er en del af Vesten, men måske kunne den også være præget af andre metoder og udtryksformer? For hvis – med Brene Browns ord, citeret af Mulenga-Kaunda – “Stories are data with soul”, hvis vores livsfortællinger kan forklare data, ramme os og motivere os, så er det ikke så underligt, at Jesus Kristus benyttede lignelser. Nej, det underlige er, at vi ikke har lært af Jesus Kristus.

En stolthed over at være kristen er et bærende element i discipelskab

Den sidste ting, jeg ønsker at fremhæve, er spørgsmålet om stolthed: stolthed over at være kristen. En del af oplæggene på konferencen opridsede den udfordring, Vesten har: at kirkegængerne rasler væk, og at folk vælger den traditionelle religion fra. Der er mange årsager til, at det er endt sådan. En af de årsager, jeg selv har mærket på egen krop, er, at jeg aldrig er blevet mødt af

rollemodeller i Danmark, som vil tale om kirke og tale for kirke og religion. Jeg har mødt præster, hvis arbejde det er, men der er langt imellem, at jeg møder frivillige, som taler kirken op. Eller nærmere forstået, at jeg møder og udveksler erfaringer med lægfolk i Danmark, som gerne vil fortælle om kirke, som føler, at de har noget på hjertet, de gerne vil dele. Religion og kristendom var et tabu under min opvækst, og det til trods for, at jeg voksede op i et multi-etnisk/-religiøst område i Aalborg. Hvis jeg aldrig mødte folk, der talte det op, hvordan og hvorfor skulle jeg så ønske at være en del af kirken?

I en samtale på konferencen med min GETI-vejleder, dr. Samuel George fra Aalahbad, Indien, var det tydeligt, at han brændte for kirken, og han fortalte ofte om den i løbet af sin hverdag. For at bringe budskabet om kirken ud i Indien, var han nødt til tale om den, da kristendommen er en minoritetsreligion, som ikke er værdsat i samfundet, og kirkens arbejde er ukendt for den gængse inder. Det var endnu mere tydeligt, at han var stolt af kirken og det arbejde, kirken gør. Han havde et budskab, som skulle fortælles i Indien. Jeg overvejer, om tingene havde set anderledes ud, hvis dr. Samuel George havde været til stede under min opvækst – havde jeg så følt, at kirken var det fællesskab, jeg kunne være en del af?

For mange af GETI-deltagerne var der knyttet en stolthed til det at være en del af kirken, som jeg sjældent oplever i min hverdag. Det er sjældent, at jeg ser folk være stolte over at være kristne her i Danmark, og jeg er heller ikke selv stolt af at være kristen. Det er sjældent, at man taler højt om det, og i visse fora er det også lidt halvpinligt. Jeg har heller aldrig nogensinde anset mig selv for at være en del af Jesu discipelskab. Begrebet discipelskab har jeg kun hørt blive brugt inden for den akademiske teologis sfære og aldrig i kirken eller af mennesker, jeg omgås med.

For dr. Samuel George, Mutale Mulenga-Kaunda og mange andre deltagere var det en del af deres identitet, at de var Jesu Kristi disciple. Det kom til udtryk i deres handlinger og sprog. De havde en sikkerhed i troen og handlede derudfra. Ligesom jeg selv forkynder de Biblens budskab, men til forskel fra mig, gjorde de det i flere former for fællesskaber – også dem, der er uden for kirkens sfære. Med andre ord var Samuel George, Mutale Mulenga-Kaunda og mange andre deltagere og deres menigheder sammen om at handle, at skabe og være kirke i deres respektive lande.

På konferencen følte jeg et unikt fællesskab, som jeg ikke helt kan se mig selv som en del af. Jeg forkynder ikke hele tiden; jo, jeg forkynder for børn

og unge i FDF, fortæller gerne, at jeg er kristen, når folk spørger, men jeg fortæller det ikke ud af ingenting, og jeg inviterer heller ikke folk med i kirken. På sin vis kan man sige, at jeg lærer og forklarer andre om kristendommen, men jeg inviterer ikke tydeligt ind i kristendommen – og hvor ofte er det, at vi midt i Brugsen, på baren, eller i vuggestuen siger: "Vil du med mig i kirke på søndag?" At forkynde i kirkens rum er én ting, men at være discipel uden for kirkens rum, er en anden ting.

Min fornemmelse var, at dr. Samuel George og Mutale Mulenga-Kaunda godt kunne invitere folk med i kirke. De kunne søge hjælp og fællesskab i hinanden, som de kunne bringe med hjem til deres kirker i deres repræsentive lande. Men de havde også et fællesskab i kraft af, at de var i kirker derhjemme, som indeholdt en stolthed. Og dette fællesskab er måske der, hvor modet til at være discipel og en del af discipelskabet opstår. Af den årsag vil jeg gerne vende opmærksomheden mod den kollektive forståelse af discipelskab. Discipelskab er kollektivt: vi går ikke alene ad den vej, som Jesus har vist os. Det er, når vi går sammen, når vi bliver et kollektiv, et fællesskab, at discipelskab opstår. Det er dermed også et kollektivt fænomen.

Inden konferencen havde jeg en forståelse af discipelskab, som noget, der

havde at gøre med det enkelte menneske: at Kristus lever for mig/mennesket, i mig/mennesket og gennem mig/mennesket, og at jeg lever i Kristi efterfølgelse. Jeg havde ikke en forståelse af discipelskab som noget kollektivt. Efter konferencen ser jeg nu discipelskab som noget kollektivt. Kan mennesket leve i efterfølgelse, hvis det ikke er en del af kirken, en del af et "vi"? At leve i discipelskab vil sige at forkynde evangeliet i handling og med ord: med mine ord at være en rollemodel for andre – være stolt af sin kristendom og turde at tale kristendommen op, så budskabet kan udbredes. Måske burde det også være til inspiration for mig selv og andre, at hvis vi selv tør tale om kristendom, tale positivt for og om religion, måske kan vi så også opleve at være en del af noget større, en del af discipelskabet. Måske kan vi være med til at inspirere hinanden og samarbejdet mellem de forskellige kirkelige retninger i Danmark.

Afrunding

I ovenstående har jeg gennemgået tre elementer, som står tydeligt for mig efter konferencen: 1) en intens skyldfølelse blandt vestlige lande over det tidlige missionsarbejde, 2) en irritation over Vestens monopol på at definere indhold af den akademiske dogmatik og teologi og 3) en stolthed over at være kristen som et bærende element i discipelskab.

Jeg har undervejs peget på små elementer, som gør sig gældende for den danske kontekst. Blandt andet at vi har en akademisk, vestlig tilgang til teologi, og at der sjældent er kristne rollemodeller. Man kunne overveje, om de to ting også hænger sammen. Hvis vi ikke føler, at vi er gode nok i os selv, som dem vi er, og i det vi præsterer, at vi ikke kan forkynde eller hente teologi fra vores levede liv, jamen, hvordan skal vi så træde ud af den akademiske teologis sfære og ind i den levende teologi?

Måske skal vi turde se på vores eget liv, høre på historien fra Grønland og se, hvordan teologien og evangeliet taler ind i det? Hvis vi i Danmark vil arbejde med "theology from the margins", kunne vi jo starte med at lytte til Grønland. Giv dem den teologiske stemme, de fortjener, og husk at lytte og handle sammen med den.

Kunne du selv tænke dig at deltage i eller vide mere om GETI, kan du læse videre her:

- <https://www.facebook.com/GETI-WCC/>
- <https://www.oikoumene.org/en/what-we-do/ecumenical-theological-education>

Tak til Kristine Lyng for sparring i forbindelse med denne artikel.

Litteratur

Pilgaard, Casper

2018 "Kristendommen blev udbredt i Grønland på mere fredelig vis end andre steder", *Kristeligt Dagblad*, 6.8.

Note

1. Mutale Mulenga-Kaundas tale kan findes på Kirkernes Verdensråds hjemmeside: oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/mission-and-evangelism/keynote-speech-by-mutale-mulenga-kaunda.

Kathrine Fischer, f. 1993, cand.theol. fra Aarhus Universitet med speciale i ungdomsteologi, medlem af Danske Kirkers Råds arbejdsgruppe for Økumenisk Dialog og Dannelse, formand for FDF's trosudvalg.

Skabelsesteologi, mission og discipelskab

En øjenvidneberetning fra GETI 2018

Af Sarah Krøger Ziethen

I denne artikel præsenterer Sarah Krøger Ziethen drøftelser fra Arusha-konferencens GETI 2018 om skabelsesteologi og diakoni. Det blev her tydeligt, hvor stor betydning den enkeltes kontekst har, og den inspiration, der ligger i at mødes på tværs. Herefter drøftes en forståelse af mission som translation, transmission og transformation. Dette leder frem til en række personlige refleksioner over at være discipel, både i det indre og i det ydre, også i en dansk kontekst.

Indledning

Nogle øjeblikke står tydeligere i erindringen end andre. For en præst er det ofte de øjeblikke, hvor teologi som tanke og handling går op i en højere enhed. Sådant et øjeblik var det for mig, dog pakket ind i vanlig afrikansk mangel på struktur, da vi plantede træer i den tørre jord på Det Teologiske Fakultet ved Makumira University. Side om side arbejdede unge og ældre fra alle nationer uden at skele til køn, seksualitet, og hvad vi ellers definerer os ved, med et fælles formål: at give noget tilbage til jorden, til Gud og til hinanden. Vi tog sammen på en "pilgrimage for justice and peace."¹

Denne artikel vil forsøge at beskrive,

hvordan GETI 2018 i min optik arbejdede med de forskellige aspekter af discipelskab og mission, i sammenhæng med udviklingen og forståelsen af en skabelsesteologi, der kan lægge et fundament for forståelsen af vores gensidige afhængighed. GETI er en del af Kirkernes Verdensråds måde at tænke unge mennesker ind i deres store konferencer og teologiske udfordringer på. Alle deltagende lande opfordres til at indstille et yngre menneske til deltagelse i både forberedende studier, særligt tilrettelagte konference-arrangementer og efterfølgende skriftlig aflevering. Jeg blev selv indstillet af Roskilde Stift med henblik på mit arbejde som gymnasiepræst blandt unge mennesker.

Økumenisk skabelsesteologi – en udfordring i sig selv

Udfordringerne var og er mange, når så mange konfessioner er samlede på én gang. For nok er vi sammen i beken-delsen af Gud som "*himlens og jorden skaber*", men der stopper enigheden også. Fra den ene fløj, hvor Gud i bog-stavelig forstand har skabt himlen og jorden som i modellervoks og pustet liv og ånde i – til den anden fløj, hvor Guds skabelse udelukkende var en po-etisk forklaring af det mysterium, at vi mennesker lever og ånder, og som de eneste væsener er uhyggeligt bevidste om, at vi er til og en dag skal dø.

I en af de artikler, vi i forberedelsen til konferencen havde fået tilsendt, gjorde Ernst M. Conradie opmærksom på de mange forskellige måder, hvorpå man i grove træk kan rubricere de forskel-lige konfessioners skabelsesforståelse (Conradie 2014). Han argumenterer for, at i en så kritisk situation som i dag, hvor kun et fåtal ikke anerkender kli-maforandringerne og de menneskelige tragedier, de medfører, er der brug for, at vi i stedet for at søge mod en teolo-gisk fællesnævner sætter alle sejl til for at finde en fælles vej ind i kampen for skaberværket.

Inspireret af teologen Jürgen Molt-mann drøftede vi, om der er brug for en ny forståelse af naturen og men-

neskets indbyrdes forhold (Moltmann 1985). Moltmann lægger op til en mere holistisk økologisk forståelsesramme af skabelsesberetningen i 1. Mosebog. Mennesket er traditionelt blevet forstå-et som den, der har magt til at herske over naturen. I stedet for at fremhæve mennesket som den, der skal herske over naturen, peger Moltmann på, at mennesket som den sidste skabning er den, der er mest afhængig af det allerede skabte (Moltmann 2014, 152). Men-sket er det sidste, der skabes – og bli-ver sat i verden med ansvar for alt det, der allerede findes. For mig som præst i et stift, hvor Grøn Kirke² i mange år har været fremherskende, var dette ikke revolutionerende. Det var denne for-ståelse, som jeg fremlagde i gruppen. Derimod var min sidekvinde, en højgra-vid præst fra Indonesien, på mange må-der på udebane her. Hun, som kom fra et konservativt kristent mindretal i en muslimsk majoritetskultur, fandt denne forståelse udfordrende. Hun fortalte, hvordan hun var vokset op med, at ska-belsesberetningen lagde vægten på at mennesket kunne "forvalte efter eget forgodtbefindende" fremfor "forvalte til skaberværkets bedste."

Diakoni, skabelsesteologi eller kristen aktivisme

At vi overhovedet plantede træer på GETI 2018, var en del af den "pilgrima-

ge of justice and peace,” som Kirker-
nes Verdensråd begyndte efter mødet
i Busan, 2013. Denne pilgrimvandring
beskrives således:

*The shared faith and commitment
of Christians everywhere are neces-
sary, affirming the God of life and
the resilient hope offered to us in
the life, the cross, and the resurrec-
tion of Jesus Christ. Christians are
called to affirm, sustain, and pro-
tect life. This is an ecumenical cal-
ling. One God of life, one creation,
one humanity call the one church
of Jesus Christ to commitment and
engagement where peace and ju-
stice are threatened or destroyed.*³

Kirkernes Verdensråd har siden 1960-
erne haft opmærksomheden rettet
mod de mennesker, der bliver ramt af
klimaforandringerne, og så tidligt som
i 1975 blev det i Nairobi samlet i en
erklæring om, at ”de rige måtte leve
mere simpelt, for at de fattige kunne
leve overhovedet” (Toroitich og Kerber
2014, 289). Her blev der udtrykt en be-
kymring for, at de fattige måtte betale
for de riges overforbrug, og kirkerne
forpligtede sig på at støtte et bæredyg-
tigt samfund.

Igen stødte vi her på nogle af de mest
spændende og udfordrende samtaler i
gruppen – for mens den amerikanske
præst arrangerede klima-march tværs

over staterne for at sætte fokus på nød-
vendigheden af ikke at anvende fossilt
brændsel, lade bilen stå og lade kødet
ligge, var den tanzanianske præst nødt
til at have sit fokus på menighedens
konkrete overlevelse, hvis der kom tør-
ke. Gang på gang måtte vi konstatere,
at så længe verden er så skævt fordelt,
som den er, ligger den største del af
ansvaret på den rigeste del af verdens
befolkning – og kirkerne og de kristne
her må tale endnu højere om de men-
nesker, der som følge af vores livsstil får
endnu mere at kæmpe med.

Missio Dei

I dokumentet ”Sammen for livet” (”To-
gether Towards Life”), som er udarbej-
det af WCC og underskrevet af mange
af medlemskirkerne, understreges det,
at evangeliet bringer godt nyt til alle
dele af skaberværket og til enhver del
af vores liv og samfund. Det at tage an-
svar for både mennesker og natur bli-
ver set som en vital del af Guds mission
– *Missio Dei*.

Benjamin Simon, professor i missiologi
ved Det Økumeniske Institut Bos-
sey, holdt et uformelt seminar for in-
teressererede GETI2018 deltagere. Her
tydeliggjorde han, hvordan missionsfor-
ståelsen på de foregående Verdenskon-
ferencer for Mission og Evangelisering
(som Arusha-konferencen var en del af)
har forandret sig siden Edinburgh-kon-

ferencen i 1910 (Simon 2019). Vigtigst i vores kontekst var forståelsen af det paradigmeskifte, der er sket – at mission ikke længere handler om at "omvende" mennesker til kristendommen, men i stedet gennem hvad han kaldte de tre T'er (translation, transmission og transformation) at være vidner om og til Guds mission, *Missio Dei*, i vores verden.

Translation, transmission og transformation

Translation handler om at oversætte. Evangeliet er altid blevet oversat af missionærerne til den kontekst, hvor det blev fortalt. Den gambianske missionolog Lamin Sanneh var blandt de mest indsigtfulde, da han beskrev denne kontekstuelle oversættelses betydning (Sanneh, 2009). For at mennesker overhovedet kan lytte til evangeliet, skal de kunne forstå det, ikke bare sprogligt, men også kulturelt, således som allerede de første missionærer – Paulus, Peter og andre disciple - gjorde. Er man vokset op i en fattig landsby i Afrika, er det lettere at forholde sig til, at en kamel lettere kommer gennem et nåleøje end en rig – end hvis man er vokset op blandt overklassen i Florida.

Simon understregede, at den nye dimension indebar en forståelse af, at den anden er værdifuld i sig selv, uanset hvilken kontekst han eller hun kommer

af og med, og har noget at bibringe til forståelsen af evangeliet. Den nye dimension ikke bare værdsætter den anden, men er ligefrem opmærksom på, at den anden med sin "andethed" faktisk også kan hjælpe mig med at oversætte evangeliet ind i min kontekst.

At oversætte evangeliet som en del af *Missio Dei* er i denne forståelse ikke et spørgsmål om at oversætte ordene til et sprog, der er forståeligt for den anden – men i mødet med den anden at lade evangeliet folde sig ud, så det viser vej til en sand udfoldelse af livet (Simon 2019, 407). Hvis kristendommen skal vise mennesker Guds nærvær i og med omsorg for deres liv, er missionærerne nødt til at lytte til deres specifikke kontekst og selv tage del i den og ikke mindst lade evangeliet og sig selv indgå i relationer med konteksten og den kultur eller subkultur, hvori man mødes. Gud sendte ikke sin søn bundet til et sted og en tid – men for hele tiden at lade sig inkarnere gennem Helligåndens virke i enhver tid, på ethvert sted, på ethvert sprog og til ethvert folk. Guds sendelse, *Missio Dei*, er dermed altid kontekstuel. GETI 2018 var som nævnt allerede orienteret mod kontekstens betydning – og nu blev det klart, at uanset vores kontekst havde vi del i den samme mission – nemlig *Missio Dei*.

Transmission handler om at give det

gode budskab videre. Ikke blot med ord, men også ved at den kristne med hele sit liv og virke er et vidnesbyrd om Guds sendelse i Kristus. "Gud skabte og skaber fortsat verden ved med sin kærlighed hele tiden at kalde skaberværkets muligheder frem mod en enhed i mangfoldighed, i hans eget billede", sagde Stephen Bevans, som vel er, hvad man kalder en "grand-old-father" indenfor kontekstuel teologi. At den kristne tør føre en åben dialog med sine medmennesker, når det er muligt, og altid er opmærksom på, om dialogen forkynder Guds nåde og barmhjertighed i ord eller handling (Bevans, 2018). Diskussionen i min gruppe fokuserede på, at det stærkeste vidnesbyrd er det, der folder sig ud i hverdagen. Mange havde eksempler på situationer, hvor de eller deres kirke følte sig kaldede til at insistere på hvert eneste menneskes uendelige værdi, uanset dennes kontekst, kultur og religiøse baggrund – med udgangspunkt i deres tro. Gang på gang blev det italesat, at for dem (os) er det at stå ved siden af den hjemløse, nødstedte, sultne, sårbare og på andre måder marginaliseredes side, et vidnesbyrd om troen på Kristus.

Det sidste T står for *Transformation*. Dette var måske det emne, der optog os mest. Efter oplægget vedblev vi at diskutere, hvad det betyder at lade sig transformere. For der er ingen tvivl om,

at evangeliets fortællinger og livgivende budskab sætter en etisk og moralsk retning for den troendes liv (at Jesus spiser med de udstødte, er det letteste eksempel til at forstå den radikale værdiomvending, der sker i mødet med Kristus). Men det gør det ikke lettere at forstå, hvad *transformation* betyder! Der var noget revolutionært over det, som Benjamin Simon sagde. For at være disciple, at være en del af *Missio Dei*, er også at være underlagt andre normer og regler end "verdens." Ikke for at flygte – men for at insistere på, at der er andet at sige end de herskende normer, så længe de ikke tjener de svageste i samfundet.

Simon henviste i sit oplæg (se også Simon 2019) til den indiske missiolog Vinay Samuel, som beskriver den transformation, som er en del af Guds mission, som en grundlæggende forandring af samfundets strukturer. Ifølge ham (og mange flere) ønsker Gud en retfærdig verden, både socialt, økonomisk og åndeligt. *Missio Dei* er, at mennesker oplever Guds kærlighed i den kultur, de er i, også i subkulturerne og hos de marginaliserede, som derved **netop** ikke oplever sig selv som marginaliserede eller subkulturer, men tværtimod netop som en del af Guds ønske om en retfærdighed, fred og forsoning for alle.

At Gud sendte sin søn til verden i Jesus

Kristus, at Gud vedbliver at være nærværende i sit skaberværk og forsatte skabelse, er et frisættende – men også forpligtende budskab:

It is a message that should, in our context, inspire resistance against capitalist exploitation, consumerist greed, cultural alienation, and domination in the name of differences of gender, race, class, species and kind. (Conradie 2014, 224)

At være disciple

At være disciple betyder at blive kaldet til at følge Jesus af kærlighed til næsten. At mødet med den anden forandrer mig og forandrer den måde, jeg er i verden på. Det fællesskab Jesus tilbyder, er altså ikke at forstå som en slags lovfællesskab, men i langt højere grad en invitation til at følges med ham, at gå den samme vej, at have en relation til ham (Simon 2019, 407). At være disciple er altså at slå følgeskab med Jesus og i ord og handlinger søge at videregive, hvad han viste, for derved at være et vidnesbyrd om Gud i ham.

I Arusha blev begrebet discipel ofte brugt som udtryk for det at være i mission. Den transformative dimension af at være i mission indebar både en ændring i forståelsen af den enkeltes rolle i klimapolitiske, samfundsmæssige og teologiske perspektiver, såvel som en

ændring i forståelsen af den enkeltes egen tro.

Vi vendte ofte tilbage til, at betydningen af *Missio Dei* var forbundet med tro på, at det er Gud, der er den aktive i sendelsen, at det er ham, der står for den egentlige mission, og at han gør det af kærlighed til mennesket. Vi tager del i Guds mission, hans sendelse, ved at anerkende denne kærlighed og Guds fortsatte tilstedeværelse i hele skaberværket (i både mennesker, dyr og jord), og vi bliver sendt ud for at bære vidnesbyrd om dette. Som del af en drøftelse af en artikel af Sallie McFague (McFague 2013) var vi nødt til at undersøge vores forståelse af Gud. Hvilket Guds billede har vi? En Gud, der skjuler sig og lader menneskene alene? En Gud, der sender os som sine hænder ud i verden? En Gud, der opfordrer os til konstant at være vidnesbyrd om hans kærlighed?

Vi talte meget om det at leve som et vidnesbyrd om Guds kærlighed til hele sit skaberværk. Ved kontinuerligt at have fokus på, hvad vi kunne gøre for andre, fik discipelbegrebet (og missionsbegrebet) en meget aktivistisk karakter. Derfor var det også meningsfyldt for mange at plante et træ. For derved at vise, at Guds mission ikke blot var en teoretisk forståelse af Guds kærlighed, men knyttede sig til vores vilje til, som disciple, at rette blikket mod ikke bare

vores næste og den nødlidende ved vores dør, men mod hele skaberværket. I en tid som denne, hvor alle oplever og lever med konsekvenserne af klimaforandringerne, blev det tydeligt, at det ikke var til at skille fra hinanden – at vise barmhjertighed er også at plante træer. Dermed blev tanken om discipelskab også en handlingsorienteret tanke. Kirker rundt om i verden kan ikke længere nøjes med at lukke sig om de mennesker, der kommer i kirken, eller det nære samfund. *Missio Dei* kalder os til at rette blikket mod hele verden, i et håb om også gennem vores handlinger at kunne vidne om Guds kærlighed.

Discipel i det indre – og i det ydre

I det dokument, der blev sammenfattet og præsenteret i *The Arusha Call to discipleship*, blev der talt om, at der både er en individuel og en kollektiv dimension af det at være disciple. Den kollektive dimension retter fokus på vores politiske handlinger, det vi som kristne gør i verden og for verden, når vi følger Jesus, både som kirkelige fællesskaber og som enkeltpersoner. Det blev understreget, at uanset hvilke relationer vi som kristne indgår i, er vi kaldede til at vidne om Kristus i ord og handling. At være disciple er et aktivt tilvalg, en måde at være tilstede i verden, som trækker det enkelte menneske ud, hvor

nøden og lidelsen er størst (Whitmore 2018, 475). Den kollektive dimension af at være discipel er altid et tilvalg i fællesskab og udfordrer den kristne til at tjene alle uanset deres tro, køn, etnicitet eller andre socialt definerede markører – og skaberværket i sin helhed. Her er alle ligestillede og lige for Gud.

Men missionsbegrebet har også en personlig dimension, som knytter sig til den enkeltes relation til Jesu kald: Følg mig! (Matt 4:19). Kaldet til at følge Jesus er altid udtrykt med et verbum, der knytter sig til personen Jesus. Og det er altid forbundet med en selvindsigt og en transformation af både hjerte og sind (Drissi, 2019). Men dette kald overtrumfer aldrig kaldet til at have næsten for øje, da den enkelte kristne aldrig kan se sig selv uden relationen til Gud og næsten. Men for at den enkelte kan indgå i relationen til den treenige Gud og næsten, er der også en personlig relation til Jesus, der skal tages vare på. Hvis vi undlader at have fokus på begge dimensioner, er der fare for, at vores engagement i verden, vores transformativ tilgang og indstilling, udelukkende bliver drevet af en politisk intention og ikke af troen. Hvis vi er en del af Guds mission, med de transformative lag og betydningsniveauer, der ligger deri, er vi nødt til at forblive forbundet til kilden til den mission.

Her oplevede jeg gang på gang at komme til kort. I de fleste danske folkekirker har vi ikke sprog for dette at være "en discipel, der er med i en transformativ bevægelse" – og mange steder er det ikke en tradition at tale om, at det at være kristen indebærer en særlig social/økologisk/etisk måde at være i verden på (snarere tværtimod). Fordi folkekirken er folkets kirke har den ikke en entydig stemme, hvilket er en styrke ifht rummelighed – men gør det vanskeligt, når vigtige emner som f.eks. skabelsesteologi og klimaforandringer skal drøftes.

Den Danske Folkekirke, som jeg holder så utroligt meget af, er måske nødt til at revurdere sin forståelse af *Missio Dei*. Ikke for at vi skal til at prædike gerningsretfærdighed, eller for at kirken skal blande sig i alle politiske emner, men fordi det må blive mere tydeligt, at det at være en del af Guds mission også er at lade sig selv transformere i tanke og handling, så efterfølgelsen af Jesus bliver en mere udtalt og reflekteret del af kirkens selvforståelse.

Forståelsen af *Missio Dei* har bevæget sig fra "omvendelse af den anden" til "kontekstuellet at oversætte" evangeliets frisættende betydning til "at leve som vidnesbyrd om troens frisættende betydning" og ikke mindst "at transformere de strukturer i samfundet, der

forhindrer mennesker i at leve i retfærdighed, fred og forsoning."

We have a choice – to be or not to be a disciple of the triune God. We have a choice to watch things happen or make things happen. We have a choice to take a step and have a profound effect on the world today. (Drissi 2019, 224)

Ved at deltage i GETI 2018: "Moving in the spirit, called to transforming discipleship", blev det tydeligt for mig, at min forståelse af og sprog for netop dette er mangelfuldt. Jeg håber derfor, at den danske folkekirke og vi, som er en del af denne, de kommende år vil tage ordene til os, og forsøge at forstå dem både teologisk, ekklesiologisk og økologisk.

Litteratur

Bevans, Stephen

2018 "Introduction: Common witness and the Mission of the Church", GETI 2018 textbook.

Conradie, Ernst

2015 "What on earth did God create? Overtures to an Ecumenical Theology of Creation", *The Ecumenical Review*, Volume 66, Issue 4.

Drissi, Ani Ghazaryan

2019 "What is Transforming Discipleship?", *The Ecumenical Review*, Volume 71, issue 1-2.

Moltmann, Jürgen
1985 *Gott in der Schöpfung. Ökologische Schöpfungslehre*, München.
2014 "Den Kristne teologis økologiske fremtid", i *Er der nogen*, red. Christensen og Halvorsen, Aros.

Simon, Benjamin
2018 "Mission and its three pillars", *International Review of Mission*, Volume 107, Issue 2.

Toroitich og Kerber
2014 "Diakoni, sustainability and climate change", *The Ecumenical review*, Volume 66, Issue 3.

Withmore, William
2018 "The Branch Is Linked to the Vine", *International Review of Mission*, Volume 107, Issue 2.

Sanneh, Lamin
2009 *Translating the Message*, 2nd ed., Maryknoll, New York: Orbis.

McFague, Sallie
2013 *Falling in Love with God and the World*.

Noter

1. Kirkernes Verdensråd står bag et initiativ, kaldet "pilgrimage for justice and peace," som sætter fokus på nødvendigheden af, at kirkerne verden over arbejder sammen for at tale imod konflikter, uretfærdighed og unødigt lidelse.
2. Grøn Kirke er Danske Kirkers Råds projekt, som støtter kirker og kirkesamfund i at omlægge drift og tanker til en mere bæredygtig teologi (gronkirke.dk).
3. <https://www.oikoumene.org/en/what-we-do/pilgrimage-of-justice-and-peace>.

Sarah Krøger Ziethen, født 1980, sogne- og natkirkepræst i Roskilde Domkirke. Deltog på Kirkernes Verdensråds konference i Arusha som del af GETI2018 som følge af mit ønske om og arbejde med at understøtte den økumeniske dannelse blandt unge.

Rapport fra Lausanne-repræsentanten ved missionskonferencen i Arusha

Af Knud Jørgensen

Vi bringer her nu afdøde Knud Jørgensens rapport fra Arusha-konferencen, hvori han opsummerer konferencens indhold og karakter og gør sig kritiske teologiske refleksioner over dens mangler og begrænsninger.

Oversat fra engelsk af Kristen Skriver Frandsen

Verdensrådets Kirkekonference om verdensmission og evangelisering mødtes i Arusha, Tanzania, den 8. marts – 13. marts 2018. Mere end tusinde deltagere var samlet, de fleste af dem engagerede i mission og evangelisering, og man kom fra forskellige kristne traditioner og fra alle dele af verden. Tema var "Moving in the Spirit: Called to Transforming Discipleship".

Konferencens fire karakteristika

Konferencen havde fire karakteristika: For det første var det en missionskonference, der fulgte den lange tradition fra International Mission Council (IMC) og WCC Commission on World Mission (CWME) om at afholde missionskonferencer stort set hvert årti. Den første af dem blev afholdt i 1928 i Jerusalem. Den sidste var i Athen i 2005. Også Edinburgh 2010 regnes som en af missionskonferencerne.

For det andet var det en økumenisk konference med repræsentanter fra protestantiske, ortodokse, romersk-katolske, evangeliske, pentekostale og afrikanske kirker. Jeg var den eneste Lausanne-repræsentant. At den var økumenisk, indebærer bestræbelser på at engagere de delegerede i en åben og ærlig dialog og at fejre kirkernes enhed og enheden mellem kirke og mission.

For det tredje var det en afrikansk konference – den første konference i Afrika siden 1958 i Achimota, Ghana - med en spiritualitet båret af afrikanske rytmer, musik og kunst og tydeligt præg af tidens signaler i Afrika. Et betydeligt antal talere var afrikanske.

Og for det fjerde var det en ung missionskonference med mere end 100 unge studerende, universitetsfolk og kirkeledere, der deltog i programmet Global Ecumenical Theological Institute (GETI), som mødtes før og derefter sluttede sig til konferencen. Den stærke deltagelse af unge og kvinder var innovativ og

spillede en vigtig rolle under konferencen.

Konferencens tema og program

Den første del af konferencetemaet (Moving in the Spirit) var en henvisning til Galaterne 5:25 – "Hvis vi lever i Ånden, lad os også vandre i Ånden". Det betød, at tidens signaler blev analyseret, og den refererede til WCC-tanken om pilgrimsrejse – Pilgrimsfærd for Retfærdighed og Fred valgt som tema siden WCC's generalforsamling i Busan i 2013. Dette udtryk blev brugt i overflod af hovedtalerne.

Temaets anden del er et kald til at om-danne discipelskab – et kald til et liv, der forvandler selve tankegangen om discipelskab, et kald til at være disciple, der hele tiden er åbne for at blive forvandet og kaldes til at være disciple, der forvandler sig, arbejder sammen mod livet, lever Guds riges værdier ud og engagerer sig i mission fra og blandt de marginaliserede. Nogle af disse temaer blev taget op i morgenbibelstudierne – det var i nogle henseender den mere væsentlige del af programmet.

Der var fem plenarforsamlinger om følgende temaer: *Celebrating and Lamenting*, *Following Jesus: Becoming Disciples*, *Becoming Disciples: Transforming the World*, *Transforming the World: Equipping Disciples*, *Equipped*

Disciples: Embracing the Cross. Plenarforsamlingerne var meget velforberedte og omfattede nogle fremragende hovedtalere og paneler – alle præget af afrikansk sang, optræden og trommer.

Derudover var der et stort antal værksteder (*warsha* på Kiswahili) i løbet af fire dage, og der var en daglig "markedsplads" (*sokoni* på kiswahili) hvor folk kunne samles i den sene eftermiddag og tale sammen om emner som unge, kvinder og de marginaliserede.

Konferencen vedtog "Kaldet til discipelskab fra Arusha" (*The Arusha Call to Discipleship*), som vil blive fulgt op af et teologisk dokument om nøglespørgsmål og i sidste ende en komplet rapport fra alle konferencens aktiviteter.

En generel refleksion

Konferencen afspejlede en stor diversitet kulturelt og geografisk. Samtidig var der en stærk tendens til at bruge et slags økumenisk jargon af ord, begreber og udtryk, som især dukkede op i hoveddelen af konferencen i taler og paneler. Den omfattende brug af denne jargon hindrede undertiden reel kommunikation: Man vidste i begyndelsen af en tale, hvad der ville følge, så hvorfor lytte? Denne ensartethed kan afspejle enhed blandt kirker og deltagere, men kan også være en risiko for så vidt gælder muligheden for

at udtrykke forskellige synspunkter og meninger.

Et eksempel på dette er Busan-udtrykket 'pilgrimsfærd for fred og retfærdighed', som blev gentaget i næsten alle bidrag. På en måde et meningsfuldt koncept, men også risikabelt, når det bliver jargon. Jeg er klar over, at også andre kristne grupper som katolikker og Lausanne kan have deres specifikke jargon og stammesprog. Det jeg savner, er her et mere bibelsk orienteret sprog med mere substans og kraft. Enhver jargon kan blive et røgslør for ægte forskelle, og det kan medføre, at nogle mennesker føler sig udelukket, da de ikke kan identificere sig med pågældende sprog og kultur. Som en økumenisk-evangelikal må jeg indrømme, at jeg undertiden følte mig udelukket af jargonen: marginaliseret, retfærdighed og fred, pilgrimsfærd, global finansielt system, transformation, *empowerment* – men lidet om personlig synd, onde magter/ånder, omvendelse, billig og dyr nåde (Bonhoeffers 'Dyrt Discipelskab' var ikke rigtig på bordet i en konference om discipelskab). Heldigvis var der så diskussioner ved bordgrupperne og værkstederne (*warshas*), som mere uformelt tog udfordringen op og ville tale om synd og personligt discipelskab etc.

Denne udfordring begyndte også at vise

sit hoved under debatten om Arusha Call – især fra afrikanske og ortodokse deltagere.

En teologisk refleksion

Nogle mener, at konferencen var arrangeret primært for at konsolidere og mindre for at være en platform for nye innovationer. Som sådan opnåede konferencen sit formål. Et andet perspektiv er fokus på de marginaliserede; dette er ikke nyt, men man kan spørge sig, om de fleste af os virkelig har hørt, hvad mission og evangelisation fra de små betyder. Måske har konferencen her tjent til at lære os lektionen?

The Arusha Call to Discipleship inkluderer nogle væsentlige elementer, som omvendelse og synd og en sætning om dem, der ikke har hørt den gode nyhed endnu; efter min mening kunne det have været klarere og mere eksplicit.

Konferencen blev ved med at tale om korset, men meget lidt om *Kristi kors*. Den eneste, der under et sidste plenum løftede Jesu kors var den katolske biskop Brian Farrell. Jeg forsøgte at anbefale inddragelsen i The Arusha Call af en sætning: "Jeg tror på korset, hvor Kristus døde for vores synder", men det blev ikke medtaget. Dette er en alvorlig udeladelse – for sætningen peger på det underliggende tema: Kristi handlings enestående karakter.

På nogle måder følte jeg mig hjemme i konferencen. Jeg tror, at der er stigende konvergens om nøglespørgsmål som *missio Dei*, Guds rige som et fælles mål for mission, den holistiske forståelse og udøvelse af mission (integreret mission som det hedder i Cape Town-vedtagelsen), kontekstualisering som en fælles og almindelig teologisk opgave. På disse spørgsmål er vi generelt enige.

Men jeg mangler fortsat en anerkendelse af

- det unikke i Kristus og menneskers fortabthed (frelse og fortabelse som de to udgange af livet)
- tillid til sandheden
- relevans og effekt af evangeliet
- en følelse af uopsættelighed om evangelisering (mit forslag om at medtage en sætning om dem, der endnu ikke havde hørt evangeliet i Arusha Call, var dog anerkendt, som det fremgår af vedlagte dokument, men ingen andre talte om de ikke-nåde)
- og et stærkere fokus på personlig erfaring af Jesus Kristus

Skuffelse og noget at tage ved lære af

Jeg var skuffet over den meget svage Lausanne-repræsentation. Da jeg an-

modede om en mulighed for at bringe en hilsen fra Lausanne, blev min anmodning afvist af "pragmatiske" grunde. En stærkere deltagelse fra Lausanne ville have gjort det muligt for den evangelikale stemme at blive bedre hørt.

Lad mig være lidt grov: Jeg mødte mange gode og velmenende mennesker, jeg nød en god indsats fra plenarmøder og workshops, jeg var tilfreds med bibelstudier og spiritualitet, men jeg lærte ærligt talt ikke meget nyt om Guds mission.

Nogle evangelikale fandt en nyttig kritik af forbindelsen mellem magt og discipelskab, som vi ser i et stigende antal globale sammenhænge, og så negligering af den bibelske forkærlighed for de fattige og marginaliserede. Evangelikale (og dele af den østlige ortodokse kirke) skal især udfordres i dette spørgsmål – og dette inkluderer Lausanne selv. Der var lejlighedsvis samtaler om politiseringen af troen i Latinamerika, styrken af det kristne højre i USA og væksten af "*prosperity gospel*" i Afrika.

Vi vil måske også gerne have evangelikale samfund rundt om i verden til at gøre det bedre med hensyn til at imødegå marginalisering af handicappede, unge, LBGT-samfundet mv. WCC og CWME er stærke på disse felter, og vi kunne lære af dem.

Knud Jørgensen, 1942-2018, var journalist, cand.theol. fra Københavns Universitet 1970, ph.d. i missiologi fra Fuller Theological Seminary 1980. Senest adjungeret professor i teologi, tidligere missionær og direktør i missionsselskabet Areopagos. Han var centralt involveret i Lausanne-bevægelsen og en af hovedredaktørerne for the Regnum Edinburgh Centenary Series om mission i det 21. århundrede.

Discipelskab i Danmark

Gør sognet til mine disciple – efterfølgelse i en folkekirke

Af Niels Iver Juhl

Ordene "discipel" og "discipelskab" har en fremmedartet klang i en dansk, folkekirkelig sammenhæng. Niels Iver Juhl argumenterer i denne artikel for, at disse begreber ikke desto mindre kan være med til at skærpe kirken på dens opgave. Han finder en baggrund for dette i Luthers forståelse af det almindelige præstedømme og videre tilbage i Det Nye Testamente. Der er også hos Grundtvig og i vækkelserne eksempler på en stærk betoning af menigheden og lægfolket. I det 20. århundrede kan spores en bevægelse væk fra og nu senest tilbage mod betoning af det almindelige præstedømme under benævnelsen "frivillighed". Herfra er der dog et stykke til at tale om "discipelskab", men, konkluderes det: Vi må "være os bevidste om, hvem vi er, og hvilket formål det, vi gør, tjener. Og der vil discipelskabstanken kunne være med til at skærpe vores fokus."

I en folkekirke som den danske virker ordet "discipel" fremmed. Vi kender ordet fra de tolv disciple, der fulgte efter Jesus, og fra dåbsbefalingen i Matt. 28, hvor Jesus siger: "Mig er givet al magt i himlen og på jorden. Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befalet jer. Og se, jeg med jer alle dage indtil verden ende."

Men ellers er det ikke et begreb, som vi har haft tradition for at bruge. For os vil det være mere naturligt at tale

om medlemmer, om frivillige og om, at der er nogen, der har taget en opgave på sig. Det er på den måde, vi repræsenterer Kristus i verden og er disciple. Det kan være i tjeneste som præster, som sognemedhjælpere, menighedsrådsmedlemmer eller ledere i frivilligt kirkeligt arbejde. Men ordet "disciple" eller "discipelskab" bliver kun brugt i den fløj af kirken, som er præget af den evangelikale teologi, som har sin baggrund i den engelsksprogede del af verden. Og her anvendes det i en bredere og mere konkret betydning, end det gør i den øvrige folkekirke.

Men spørgsmålet er, om vi ikke ville kunne have glæde af at vende tilbage til ordene fra Det nye Testamente. Måske ville det kunne være med til at skærpe kirken på dens opgave, som på grund af traditionstab og sekularisering i fremtiden i stigende grad vil blive af missional karakter, og som vil fordrer menighedens aktive medvirken ikke kun i gudstjenestelivet, men også i hverdagslivet.

Inden jeg vil gå dybere ind i dette, skal vi en tur omkring Martin Luther. Det kan synes som en omvej, men det er ikke til at komme udenom, at hans understregning af det almindelige præstedømme har præget vores tanker gennem århundreder. Og måske ligger der noget gemt i dette, som vi har overset, og som kan give os et afsæt til at tale om disciple og discipelskab i en så stramt luthersk kontekst, som Den danske Folkekirke udgør.

Alle kristne er præster

I brevet til bøhmerne skriver Martin Luther: "En præst er ikke det samme som en ældste eller en tjener, for man fødes til at være præst, men man bliver valgt til at være tjener." (WA 12, 178). Hermed siger han, at alle er præster, (andre steder præciserer han, at det er sket gennem dåben), og at det vil være meningsløst at udskille nogle enkelte og kalde dem til præster til forskel fra

andre. Alle de opgaver, som en menighed har, og som Luther nævner syv af, er fælles for alle kristne. De skal kort nævnes her:

1. At forkynde. Alle kristne er kaldet til at forkynde. Begrundelsen for det finder han i 1 Kor 14,26
2. At døbe. Det har alle retten til at gøre, og det har ikke sin grund i nøden, det er derimod en principiel ret, som alle har
3. At administrere nadveren
4. At binde og løse fra synd
5. At ofre. Og i NT er der kun omtalt ét offer, nemlig i Rom 12,1: At bringe sig selv som offer
6. At yde forbøn. Luther siger, at Herren har lært os at bede Fadervor. At bede for andre er at gøre sig til en mellemmand mellem Gud og andre, og netop dette er jo præstens arbejde. Bare de sande kristne og Kristus selv kan gøre det
7. At bedømme læren

Det her medførte selvfølgelig stor polemik på Luthers tid, hvor det var en almindelig opfattelse, at det almindelige præstedømme alene er vendt mod Gud. Dets opgave var at ofre sig selv i tjeneste, hengivelse og bøn.

Luther tillægger det almindelige præ-

stedømme noget mere og andet. Igen og igen siger han, at den gammeltestamentlige præsts opgave, som nu på nytestamentlig vis er overtaget af alle kristne, indebærer tre ting: At forkynde og lære Guds ord, at ofre sig selv og at bede for andre, hvilket sagligt set er indholdet af de syv punkter, som blev nævnt ovenfor. Dette har alle kristne modtaget i dåben, og derfor er en præst født, ikke valgt.

Før Luther var Thomas Aquinas inde på noget af det samme. Men mens denne kun kendte en passiv "*deputatio ad cultum dei*" (formidling af dyrkelse af Gud), givet i dåben, kendte Luther også til en aktiv formidling. Derfor kan vi sammenfatte, at det almindelige præstedømme for Luther både er et indre og ydre aktivt udadrettet embede. Senere modificerer han dog disse udtalelser i polemikken mod sværmerne. Her betoner han f.eks., at forkyndelsen hører embedet til.

I forlængelse af Luther siger en af sidste århundredes berømte Århusteologer, dogmatikeren Regin Prenter, at der er to former for delagtighed i den præstetjeneste, alle har fået, nemlig en receptiv (modtagende) og en produktiv. For lægfolkene indebærer det først og fremmest det ikke uvæsentlige at være tilstede, hvor forkyndelsen lyder. Tilstedeværelsen må dog følges op af en ån-

delige tilegnelse af det sagte samt det at prøve og bedømme forkyndelsen.

Men fordi lægfolkets deltagelse ikke blot er receptiv, må den også medføre en produktiv medvirken i forkynderopgaven. Begrundelse for det er, at al forkyndelse i NT er vidnesbyrd, og heri er lægfolket altid medvirkende.

Almindeligt præstedømme og discipelskab

Læren om det almindelige præstedømme, som alle døbte er blevet indviet til i dåben, ligger i forlængelse af Jesu kaldelse af disciplene i NT. Han kaldte ikke specielle mennesker med en høj uddannelse, som gennem et særligt fromhedsliv havde kvalificeret sig til at være en del af den eksklusive skare, der fulgte Guds søn her på jorden. I Matt 4,18-22 kan vi læse om, hvordan Jesus kaldte de første disciple blandt fiskere og småhåndværkere. Matthæus skriver: "Da Jesus gik langs Galilæas sø, så han to brødre, Simon kaldet Peter og hans bror Andreas, i færd med at kaste net i søen; for de var fiskere. Han sagde til dem: "Kom og følg mig, så vil jeg gøre jer til menneskefiskere." De lod straks garnene være og fulgte ham."

Og senere kan vi i udsendelsestalen læse om, hvordan han sendte disciplene ud to og to. I Matt 10,8-10 siger Jesus: "Gå ud og prædik: Himmeriget er

kommet nær! Helbred de syge, opvæk de døde, gør spedalske rene, driv dæmoner ud. I har fået det for intet, giv det for intet.”

I Matt 16,24 taler Jesus om, hvad det vil indebære at være en discipel. Han siger: ”Hvis nogen vil følge efter mig, skal han fornægte sig selv og tage sit kors op og følge mig.”

Det er et ultimativt krav til discipelskabet, hvor det siges klart og utvetydigt, at det vil have sin pris at være en Jesu discipel.

Endelig har vi så missionsbefalingen i Matt 28, hvor disciplene sendes ud i verden for at gøre alle til Jesu disciple. Det er en befaling, som stadig står der som et kald til kirken og dermed også Den danske Folkekirke, og som ikke kun gælder præsterne, men i luthersk forstand alle døbte. Og set på den baggrund må man sige, at læren om det almindelige præstedømme kan oversættes til discipelskab, og at ordet ”præst” i almindelig forstand kan oversættes til discipel.

Discipelskab og efterfølgelse i en folkekirke

Det er ikke til at komme udenom, at vi trænger til en samtale om almindeligt præstedømme og discipelskab såvel i Den Danske Folkekirke som i de enkelte menigheder. Årsagen til det er den in-

stitutionalisering og formalisering, der meget hurtigt skete med kirken efter reformationen, og som stadig præger den. Det betyder, at det *særlige* præstedømme har fået en langt mere dominerende plads, end det var Luthers tanke med det. Og fordi biskopper, provster og præster i den grad har tegnet kirken, udstukket retningen for den og på det nærmeste har haft monopol på forkyndelsen, har det almindelige præstedømme i lange perioder kun været af receptiv (modtagende) karakter og været udøvet igennem kirkegangen.

Det har selvfølgelig været vigtigt og er det stadig. Uden en lovsyngende og receptiv menighed vil der ikke være en kirke. Det er en vigtig pointe, som vi kan uddrage af Grundtvigs salme ”Kirken den er et gammelt hus” (DDS 323). Her skriver han:

Vi er Guds hus og kirke nu,
bygget af levende stene,
som under kors med ærlig hu
troen og dåben forene.

Men skal der fortsat være en kirke den dag, hvor Kristus kommer, er det nødvendigt, at læren om det almindelige præstedømme kommer frem af mølposen igen, og at vi begynder, at tale om discipelskab og disciple på baggrund af Arusha konferencens tema: ”Moving in the Spirit, Called to transforming discipleship.”

Op gennem historien har der været perioder, hvor der er blevet lagt vægt på, at kirkegængerne ikke kun skulle være receptive, men også produktive. Under pietismen i 1700-tallet samledes man til konvertikler (bibelkredse), som dog var under gejstlig kontrol, ligesom man arbejdede med undervisning og sundhed. De gudelige forsamlinger i 1800-tallet, som blev forløberne for de store vækkelser, var kredse af vakte, der var imod deres præst og uden ham samledes omkring en lægprædikant. Og i de store vækkelser spillede lægprædikanter og lægfolket en meget stor rolle, hvilket gjorde bevægelserne folkelige og dørrinnene til missionshus og forsamlingshuse lavere end til kirken. Men såvel den grundtvigske som den missionske vækkelse udviklede sig i kirkelig retning, hvor præsterne igen fik en dominerende rolle.

Man må dog sige, at ikke mindst den missionske vækkelse har skabt et produktivt lægfolk. Det personlige vidnesbyrd blev vægtet højt, hvilket fik vækkelsen til at brede sig. Efterhånden føjedes der diakonalt arbejde til med etablering af institutioner samt højskoler efter grundtvigsk forbillede. Men man talte aldrig om discipelskab eller disciple, men derimod om tjeneste. Og sådan har det været indtil for nylig i en bevægelse som Indre Mission. Her er det de unge, der har ført begrebet med

sig f.eks. gennem Kristeligt Forbund for Studerende, der er langt mere internationalt orienteret, end Indre Mission har haft tradition for at være.

Vækkelserne udmøntede sig også i ydre mission. Evangeliet skulle bringes ud i verden, og man etablerede missionselskaber og sendte missionærer (udsendinge) ud. Heller ikke her ville man bruge ordet discipel.

Discipelskab i en nutidig folkekirkelig kontekst

I det tyvende århundrede var Den Danske Folkekirke præget af to ting. For det første var der den udbredte grundtvigsk-tidehvervske prædiken, hvor forkyndelsen var en tiltale til "hin enkelte," som Søren Kierkegaard ville have udtrykt det, og hvor gudstjenesteliv og hverdagsliv var to skarpt adskilte størrelser. Ord som mission, tjeneste og discipelskab fandtes ikke i ordforrådet, hvilket menighedslivet mange steder kom til at bære præg af. Dernæst trængte ungdomsoprøret i 1968 og alle de "ismer," der fulgte i dets kølvand, kirken i defensiven. Det betød, at kirken mange steder vendte sig ind mod sig selv i stedet for at række ud og gå i dialog. Det kom ikke mindst til at gå ud over det personlige vidnesbyrd, som var ugleset, ligesom mission blev anset for at være lig med noget, som man trak ned over hovederne på andre. Og til-

sammen har alt dette været med til, at kirkegangen mange steder er faldet, og traditionstabet er blevet udbredt.

Men lykkeligvis har kirken bevæget sig. Om det har været af Ånden, således som Arushakonferencen peger hen på, eller om baggrunden har været almindelig foretagsomhed, fordi man kunne se, at det ville ende galt, hvis vi ikke gjorde noget, må eftertiden bedømme.

Jeg vil nævne nogle af de ting, som har været med til at vende udviklingen og i nogle tilfælde også ført menigheder ind på et spor, hvor man er blevet optaget af at repræsentere Kristus gennem mission og diakoni.

I firserne begyndte man for alvor at ansætte sognemedhjælpere, der skulle arbejde med diakoni og undervisning. I en periode gik kirkeministeriet endda ind og betalte det første års løn for på den måde at give menighedsrådene bedre mulighed for at komme i gang.

Det har været en rigtig god ordning, som i mange tilfælde har været med til at øge det kirkelige aktivitetsniveau, ikke mindst til glæde for børn og ældre. Mange sognemedhjælpere arbejder med babysalmesang, legestue, minikonfirmander, ældrecaféer, besøgstjenestene og sorggrupper, ligesom de hjælper præsterne med familiegudstjenester og spaghettigudstjenester.

Og det har gjort, at den lokale kirkes kontaktflade er blevet langt større end tidligere.

En ulempe ved ordningen har været, at man har ansat en medarbejder i stedet for at rekruttere frivillige. Og det har betydet, at menighedens engagement er blevet mindre, og at balancen mellem det receptive (modtagende) og det produktive igen er ved at tippe.

Frivillighed

For at modvirke denne passivisering af menigheden er man mange steder begyndte at arbejde med frivillighed, og ved de større bykirker har man ansat frivilligkoordinatorer. Det har man for det første, fordi man har erfaret, at man ikke kan drive et menighedsarbejde kun ved hjælp af ansatte. Derfor duer den professionalisering ikke, som gennem de sidste tyve år er blevet mere og mere udbredt. Menigheden bliver passiv og ser det f.eks. heller ikke som sin opgave at invitere andre med. Det bliver regnet som de ansattes opgave.

Dernæst er der mange, der gerne vil arbejde frivilligt for på den måde at være til hjælp for andre mennesker. Iflg. hjemmesiden Frivillighed.dk er næsten 50% af Danmarks befolkning frivillige. Og hvorfor skulle kirken ikke gøre brug af den mulighed? For det første skaber det en dobbelt glæde. For det andet

bliver vejen til kirke- og gudstjenesteliv meget kortere, når man er blevet engageret i kirkens opgaver og på den måde er blevet en del af det kirkelige netværk. Det er en erfaring, som man har gjort sig mange steder rundt i landet.

Flere og flere steder er man også begyndt at engagere kirkegængerne i gudstjenesten, således at det bliver menighedens gudstjeneste i stedet for præstens.

Det kan være med velkomst, oplæsning, bøn, uddeling af nadver, sang og musik. Det har givet et større fællesskab og mennesker en glæde ved at komme, fordi de har en opgave. Det har dog også været med til at ændre præstens rolle fra at være hyrde til at være leder i mere almindelig forstand.

Der er ingen tvivl om, at frivillighed er noget, som menighedsråd og præster skal arbejde endnu mere med i de kommende år, og at det vil få kirker og menigheder til at blomstre, hvis man ellers kan få samarbejdet til at fungere.

Discipelskab og frivillighed

Spørgsmålet er så, om man kan få de to begreber frivillighed og discipelskab til at gå hånd i hånd. I mange tilfælde gør de det allerede. Børneklublede, der uge efter uge på frivillig basis fortæller bibelhistorie for sognets børn, udøver en vigtig discipeltjeneste. Det samme

har de mennesker gjort, der inviterer naboen med til gudstjeneste, eller som gør en diakonal indsats på det sted, hvor de bor. Og sådan kunne vi fortsætte, for der er mange, der brænder for at repræsentere Kristus i hverdagen.

Men omfatter ordet discipelskab også praktiske opgaver som f.eks. kaffeberedning, rengøring og opvask, som bliver udført af frivillige? Og skal man være en aktiv kirkegænger eller en bevidst kristen for at være en del af discipelskabet?

Disse spørgsmål gives der forskellige svar på, ligesom der også vil være mange, der gerne vil hjælpe, men som ikke ser sig selv som en del af et discipelskab. Derfor vil begrebet frivillighed nok også blive det ord, der vinder mere og mere udbredelse i de kommende år, mens discipelskab vil være noget, man taler om blandt teologer og ledere.

Det vil være langt lettere at anvende begrebet i de fri- og valgmenigheder, der har deres udspring i Oasebevægelsen eller organisationer på den kirkelige højrefløj, hvor medlemmer og frivillige ofte er fælles om det at have en personlig tro og at regne Bibelen som norm for lære og liv.

At få discipelskab på banen i en folkekirkelig kontekst

Der er ingen tvivl om, at det vil være

en vanskelig sag at få discipelskab på banen i en folkekirkelig kontekst, da ordet opfattes som snævert elitært. Men ikke desto mindre vil det være positivt at få det gjort. For det første vil det være med til at styrke kirkens profil, således at vi i alt det, som vi gør, er os bevidste om at gøre det, som er kirkens formål: At forkynde Jesus som hele verdens frelser.

Det er ikke til at komme udenom, at vi i den folkekirkelige hverdag meget let kommer til at lave aktiviteter med det formål at skabe fællesskab. Og det ligger selvfølgelig inden for kirkens ramme. Men skal det flytte noget, må vi være os bevidste om, hvem vi er, og hvilket formål det, vi gør, tjener. Og

der vil discipelskabstanken kunne være med til at skærpe vores fokus.

Dernæst er det sådan, at vi som disciple står i Jesu tjeneste, og han kan noget, som vi ofte overser. Han kan bevæge os ved sin Ånd og dermed forvandle vores discipelskab, så det bliver til glæde. Derfor er det også så vigtigt, at vi ikke lægger discipelskabstanken væk, fordi vi støder os på ordet, men i stedet giver det en chance. Ikke mindst fordi, der ligger et evangelium gemt i ordet. En discipel er ikke en, der er overladt til sig selv med opgaverne og ansvaret, således som man kan være det som frivillig. En discipel står i en Herres tjeneste, der kan give inspiration, visdom og kræfter til at udføre opgaven.

Niels Iver Juul, sognepræst i Farsø, medlem af Folkekirkens mellemkirkelige Råd og af bestyrelsen for Mission Afrika.

Discipelskab som hverdagspraksis og hverdags-spiritualitet i en moderne verden

Af Anne Mie Skak Johanson

I denne artikel gør Anne Mie Skak Johansen gældende, at efterfølgelse af Kristus ikke blot hører til i kirken, men mere handler om hverdagen end om dogmatik og teologisk teori. Discipelskab er dog ikke desto mindre noget åndeligt. Det beskrives således, hvordan discipelskab befinder sig i den spirituelle midter-virkelighed, som både moderne videnskab og kirke har svært ved at anerkende og begribe. På den baggrund præsenteres en række praksisser og mulige blindgyder for discipelskab.

Ordet discipelskab er ikke blandt de mest anvendte ord i det danske sprog. Selv i den brede kirke bruges ordet sjældent, hvis det altså ikke lige er i forbindelse med oplæsning eller genfortælling af en evangelietekst. Alligevel er en stor del af den danske befolkning døbt på ordene fra Matthæusevangeliet kap. 28, som både er en dåbsbefaling, en missionsbefaling men altså også en discipelbefaling. Jesus taler her om mission, at dele ud af de gode nyheder om Guds frelse. Han taler om at døbe og dermed om at etablere tilhørsforhold til Gud. Men Jesus taler også om at oplære disciple, at lære de kommende troende alt det, som han selv lærte sine disciple. Dermed hører evangelisation, dåb og oplæring sammen. Det er min oplevelse, at de fleste

præster ved dåb er gode til at italesætte, at dåb og oplæring hører sammen. Men alt for sjældent taler vi i den brede kirke med hinanden om, hvad den oplæring, vi taler om, skal føre til. Hvordan ser et discipelliv ud? Hvad er målet, og hvad er midlet?

Discipelskab i hverdagslivet

Som døbte og som disciple af Jesus lever vi et helt almindelige liv i en helt almindelig virkelighed. Vi har gøremål og forpligtigelser som alle andre mennesker. Vi lever hverdagen med velsignelser og udfordringer. I vores hverdagsliv er vi som mennesker formet af den kultur, vi lever i, og af vores tid. For vi er mennesker på godt og ondt, også som troende. Fordi vi lever i en bestemt kultur, henter vi også holdninger

og normer herfra. Vi påvirkes af det, vi møder i hverdagen og hos dem, vi deler hverdagen med.

I kirken kan vi finde ind i det åndelige. Her kan vi lade Ånden fylde os, nikke genkendende til bekendelserne, synge med på sange om Gud og til Gud, sange som taler om at leve med og for Gud. I kirken taler vi også om livet som kristne. Eller vi taler måske mest om teorien bag det kristne liv. Vi taler om, hvem Gud er, hvad Jesus gjorde og om åndsfællesskab og kristne normer. Men selve den praktiske omsætningsdel af discipellivet er desværre ofte tyndbenet.

Derfor må vi, når det kommer til at leve ret i hverdagen, alt for ofte trække alment accepterede eksperter ind til at give os vejledning. Og når vi synes, der er for meget, som presser sig på, eller vi gerne vil optimere livet, så har vi kristne ligesom alle andre moderne mennesker en tendens til selv at forsøge at skabe orden i kaos. Vi forsøger at få overblik, kontrol og at beherske livet og kan komme til at glemme, at Gud er tilstede også i vores hverdag.

Men kristent discipelskab, eller, som det også kunne oversættes, efterfølgelse af Kristus handler mere om hverdagen end om dogmatik og teologisk teori. Kristent discipelskab handler i min optik om, hvordan den kristne tro får hænder og fødder i et levet liv. Det forunder-

lige ved Gud er nemlig, at han ikke er adskilt fra, men midt i hverdagen, involveret i vores verden og vores liv. Det er inkarnationens hemmelighed. Gud kom til verden som et menneske, ikke som en engel eller en semiguddom. Og som et menneske, med alt det menneskelivet indeholder, blev Jesus forbilladet på, hvordan et troens liv leves, og dermed et forbillede på et disciple-liv.

“Sig ikke i dit hjerte: Hvem vil stige op til himlen?” nemlig for at hente Kristus ned, eller: “Hvem vil stige ned i afgrunden?” nemlig for at hente Kristus op fra de døde. Nej, hvad siger den? “Ordet er dig nær, i din mund og i dit hjerte.” Rom 10, 6-8

Vores udfordring som disciple er, at livet som kristne skal udleves i hverdagen. Det er første del af forståelsen af discipelskab. Det giver kun mening, hvis det forholder sig til en levet hverdag med alle dens gøremål.

Det daglige gøremål at hente vand fra brønden

I Jesu møde med den samaritanske kvinde ved brønden (Johs 4) ser vi, hvordan det guddommelige placeres midt i hverdagslivet. Jesus møder kvinden, mens hun er i gang med sit arbejde, midt på dagen, lige dér hvor hun er. Jesus tager i samtalen udgangspunkt i det daglige gøremål – at hente vand. Vandet hand-

ler selvfølgelig om fysisk tørst, men også om en åndelig tørst. Det er tørsten efter livsmening og efter håb. Kvinden søger efter mere, noget som kan fylde hendes sind, selv når hun er i gang med at hente vand ved brønden. Da kvinder spørger Jesus, hvor denne fantastiske åndelige kilde, som Jesus taler om, findes, og dermed forsøger at dreje samtalen ind på religiøse overordnede betragtninger, da kalder Jesus hende tilbage til hendes virkelighed. Jesus spørger til kvindes hverdagsliv, sagen om hendes mænd. Samtalen ender altså ikke i en debat om åndelige refleksioner løsrevet fra hverdagslivet eller om den rette dogmatik, men om det levede liv. For Jesus er det åndelige ikke en boble løsrevet fra det faktiske liv vi lever, uanset hvor rodet og kaotisk dette liv måtte være. En discipels åndelighed ligger aldrig i en fornægtelse af virkeligheden eller uden for virkeligheden.

Discipelskab og det spirituelle

Kristent discipelskab skal altså placeres midt i hverdagen, men det må også være åndeligt. Det er ikke nødvendigvis en vanskelighed, for *det der er født af ånd, er ånd*, som Jesus siger til Nikodemus (Joh 3). Er vi født af Gud, er vi åndelige. Men i forhold til discipelskab, så opfordrer Paulus Jesu-efterfølgere til ikke kun at leve i Ånden men også at vandre i Ånden. (Gal 5). Kristent di-

scipelskab defineres dermed som mere end et hverdagsliv levet med bevidstheden om Guds nærvær. Det må være en aktiv søgen efter det, som er af Ånd, for i det at finde styrke, vejledning og mod til en livsvandring, som afspejler, at Gud er til og vil genoprettelse af sin skabning. Men hvordan kan det åndelige, som ofte opleves svævende og uhåndgribeligt, omsættes til eller forbindes med det jordiske, det håndgribelige? Det er i min optik den største discipelskabs-opgave at gå ind i dette spørgsmål. Discipelskab må være et liv levet i krydsfeltet mellem hverdag og åndelighed. Det er et discipellevet i en hverdagsspiritualitet, som både handler om den indre åndelige samhørighed med Gud og en konkret omsætning af denne samhørighed.

Verdensbillede og oplæring i discipelskab

Moderniteten opdeler verdenen i forståelses-sfærer eller videnskaber. Hver forståelses-sfære beskæftiger sig med et bestemt område af tilværelsen og er ekspert indenfor dette område. Særligt er der en skarp deling mellem naturvidenskab og teologi. Groft sagt vil man i moderniteten f.eks. sige, at naturvidenskaben beskæftiger sig med jorden og teologien med himlen. Naturvidenskaben beskæftiger sig med den del af virkeligheden, som kan observeres, som kan måles og vejes, og gøres til

genstand for eksperimenter. Teologien beskæftiger sig med Gud, sådan som han har åbenbaret sig i historien, og som det er beskrevet i Det Gamle og Det Nye Testamente. Denne forståelse har smittet af på vores teologiske tradition, sådan at den del af virkeligheden, som traditionel teologi beskæftiger sig med, oftest omhandler det transcendent, det himmelske samt dogmatikken om, hvem Gud er, og hvad Gud gør.

Både naturvidenskab og traditionel teologi dækker naturligvis betydningsfulde områder af vores liv, men efterlader også en række spørgsmål i et midter-område "mellem himmel og jord", som naturvidenskabens principielt ikke kan stille meget op med, og som teologer er meget tøvende med at udtale sig om. Det er netop i det felt, at hverdag og spiritualitet mødes. Det er her vores discipelskab lever.

Figuren ovenfor er et forsøg på at illustrere tænkningen om den midter-vir-

kelighed, som ikke forklares af naturvidenskaben og heller ikke i tilstrækkelig grad adresseres i teologien. Modellen er hentet fra bogen *Understanding Folk Religion*, hvor missionsteologerne Hiebert, Shaw og Tiéou bruger den som analysemodel i forståelsen af religiøse systemer og folkereligioner. De to midterste felter i figuren, altså de trans-empiriske fænomener, foregår i den dennesidige virkelighed, men hører dog til i det spirituelle og den mystiske del af tilværelsen. Denne spirituelle midter-virkelighed falder udenfor naturvidenskaben, og kirken har ofte svært ved at sætte ord på den, fordi den falder udenfor den teologiske træning. Men det som naturvidenskaben ikke kan give svar på, og som traditionel teologi ofte forbigår i tavshed, er den virkelighed, som discipelskab udfoldes i. Her findes de nære hverdagsspørgsmål, som har en åndelige dimension: Hvordan kan jeg finde sikkerhed for en lykkelig fremtid? Hvor kan jeg finde hjælp

i min nuværende krise? Hvem kan jeg få til at sikre, at frøene, vi planter i haven, kommer op? Nyttet mit arbejde, og hvordan skal jeg udføre det? Er der håb for min familie, og hvordan lever vi som en kærlig familie? Hvem beskytter mod farer og ulykke, hvem sørger for lykke/ulykke?

Problemet er, at repræsentanter for kirken ofte savner sprog for fænomener i midter-virkeligheden og derfor kommer til at henvise det til mistænkelige spirituelle hændelser. Det er svært for os i den vestlige verden at bevæge os ind på dette mellemområde, fordi der er mange fordomme om dette område og meget åndeligt misbrug her. Men hvis evangeliet om Jesus ikke har noget at sige om vores nære åndelighed og vores drømme for fremtiden, så er vi henvist til at søge hjælp og trøst andre steder. Det er nemlig helt naturligt, at vi som mennesker spørger til midter-virkeligheden. Det er hverken unaturligt eller overnaturligt, men netop naturligt, også selvom det ligger uden for vores empiriske målinger. Discipelskab er en opøvelse i midter-virkeligheden.

Nødvendigheden af spiritualitet i discipelskab

I kirken blev det spirituelle mellemområde oprindelig forstået som en naturlig del af menneskelivet. Det var religionens inderside og en integrale

ret del af det kristne hverdagsliv. Men denne naturlighed har vi som kirke haft svært ved at fastholde. Religion og spiritualitet er visse steder fejlagtigt blevet betragtet som modsætninger. Det betyder, at kirken har vanskeligt ved at møde det postmoderne menneske med tilgængelige svar på åndelig længsel, forklaringer på åndelige oplevelser og anvisninger på et åndeligt discipelliv. Den manglede italesættelse og formidling af spiritualitet forvrænger forståelsen af sand discipelskabet. For uden en solid åndelig dimension bliver discipelskab i bedste fald til moral og fromt levned og i værste fald til gerningsretfærdiggørelse. Kristen spiritualitet har Kristi nåde og kærligheden og livsfællesskabet med Faderen som livskilde. Og uden dette åndelige udspring for troens handlinger bliver discipelskabsdiscipliner som f.eks. kaldet til næstekærlighed eller opfordringen til tålmodighed, forvandlet til moralitet og selvretfærdiggørelse.

Kirkens manglende spiritualitet kan paradoksalt nok have sin årsag i netop det lutherske opgør med retfærdiggørende handlinger. Under reformationen blev åndelige oplevelser og spirituelle handlinger afvist som unødvendige for at vinde Guds velvilje. De blev set som elementer, der kunne lede på afveje. Men i Luthers samtid var den spirituelle virkelighed en del af det almindelige aner-

kendte verdensbillede. Derfor var spirituelle praksisser ikke nødvendige for at fremme troen på Guds eksistens. Dette er dog langt fra tilfældet i dag. Vi lever i en anderledes verden, og vi må som kirke genindsætte det spirituelle som discipelskabets kilde, både i forståelse og i praksisser. Kirkens manglede fokus på det spirituelle kan dog også have sin rod i sekularitetens afsmittende effekt. I en kirke, der ønsker at tilpasse sig en rationalistisk samtid, levnes der ikke meget plads til den åndelige virkelighed eller tro, der kan opleves og føles. En anden udfordring er kirkens manglende sprog for spiritualitet. Uden ord, der kan udtrykke det åndelige og åndelige erfaringer, bliver det vanskeligt at formidle denne side af discipelskab.

Men den kristne tro er nu en gang fuld af spiritualitet. Præcist sådan som Jesus' tale til Nikodemus fastslår. Det med Gud handler om ånd, for Gud er ånd – også i discipelskab.

Discipelskabets praksisser

I den kristne tro frelses vi ikke ved at have åndelige oplevelser eller gennem discipelskabspraksisser. Vi frelses ved at tro på Jesus Kristus, som døde for os på korset og derved åbnede til himmelen for os. Men kristent discipelskab har brug for praksisser, steder hvor troen udlevs. Disse praksisser skal kunne bruges i hverdagen og må bære spiri-

tualitet. Hvis troens livsforvandlende kraft skal udløses i et forpligtende discipelskab, må den være noget, man gør, og ikke kun noget, man *tænker* sig til. Sådanne discipelskabspraksisser kunne være:

- Bøn som udtryk for daglig spiritualitet. Discipelen skal sørge for at være i en stadig samhørighed og tiltale af mesteren. Derfor er bøn, læsning af Biblen og daglig åndelig åbenhed så utrolig vigtig for Jesus-disciple. Her fyldes det indre af Guds godhed og nærhed. Som mennesker skabt i Guds billede skal disciple være genskin af Gud selv og har derfor brug for at kende og spejle sig i Guds væsen og nærvær. Et markant kendetegn ved Åndens virke er liv og frihed. Det betyder, at discipelskabets spiritualitet må have samme karakteristika. Det må være en åndelighed, hvor livet i Kristus opleves som en frihed og udfolder liv.
- Gudstjenesteliv og kristent fællesskab, hvor spiritualitet udlevs sammen med andre. Her kommer alt det, som kirken gør som et tilbedende og troende fællesskab i spil. Det er åndelig tilbedelse af Gud i salmer og sange, hvor troen løftes op og favner selv den tvivlende og svage; det er bibellæsning

med Guds tiltale til os, som rykker os ud af vores selvoptagethed; det er prædikener og samtaler, som sætter ord på vores hverdagsudfordringer som disciple. Det er fællesskabets retledende karakter og fællesskabets omsluttende varme.

- Livsvandring båret af Guds nærvær. Et liv, der leves i Gud, former et discipelskab. De positive oplevelser af fred, mening, styrke, grundfæstethed, udvikling og hjælp i arbejde og hverdag viser os Guds velsignelser. Men det er ikke nødvendigvis altid det fremherskende i et åndeligt liv. Livet kan også være præget af nedtrykthed, usikkerhed, uro og problemer. Det kan dog ligeledes afføde et stærkt åndeligt liv og være med til at forme et discipelskab. Kristent discipelskab er ikke nødvendigvis fred og ro og usårighed, men en oplevelse af Guds nærvær midt i livets sårbarhed, kamp, uro, mørke og modgang.
- Næstekærlighed er en grundlæggende del af kristent discipelskab. *Kristen* spiritualitet har altid to bevægelser, nemlig en bevægelse indad mod centrum, ind i Guds nærvær og så en bevægelse udad. En discipel er ligesom sin mester sendt til verden, sendt til at være

i mission. Det betyder, at Jesus' disciple er sendt til at udleve kærlighed og nåde fra Gud midt i de fordringer og krav livet stiller. I mødet med andre mennesker må næstekærligheden udmøntes blandt andet i barmhjertighed, gæstfrihed, tilgivelse, giversind.

Blindgyder i discipelskab

Der er et arbejde i at udforske og sætte ord på, hvordan discipelskab i vores postmoderne virkelighed kan se ud. Der skal være fokus på hverdagsliv og spiritualitet, som udmøntes i praksisser. Der er dog et par blindgyder, som skal undgås, og som det i processen med en gentænkning kan være gavnligt at identificere

Det sekteriske discipelskab

Sundt kristent discipelskab kan aldrig udelukkende handle om ydre handlinger. Særligt skal man være opmærksomme, hvis et fællesskabet fordrer en bestemt ydre adfærd som definitionen på godt kristent discipelskab. Det kan nemt ende i sekterisme. Tro bliver til leveregler og dogmatiske bekendelser. Når troens indre liv og Åndens frihed negligeres, ender det selvsagt i tomme ydre rammer. Sandsynligvis har discipelen selv valgt at gå ind under systemets forskrifter og rettesnore, men det fører til lovtrældom.

Discipelskab fanget i det indre

En anden blindgyde handler om discipelskab indfanget af individualismen. Vi taler i det postmoderne meget om at mærke efter og at følge sit hjerte. Hvis dette i discipelskab kombineres med et fokus på den individuelle identitetsskabelse, ender det galt. Sandt er det, at en væsentlig del af discipelskab er troen på Guds Ånd som iboende. Helligånden har ved troen taget bolig i den kristne og vejleder specielt til at erkende sandt fra falskt og skelne rigtigt fra forkert. Men den fremherskende tendens til at se indad kan snige sig ind i vores kristne tro og blive en faldgrube. "Gud er inde i mig"-religionen, hvor Gud findes inde i mig selv, og med fokus på, at jeg i det indre kan finde frem til det guddommelige, er vanskeligt foreneligt med kristen tro. I "Gud er inde i mig" - religionen skal man hele tiden dykke ind i sig selv, tro på sig selv, tænke positivt og frigøre uudnyttede potentialer og energier i sig selv. Her kæmper man bestandigt for at opretholde et kristeligt set totalt urealistisk selvbillede, hvor alt, hvad man gør, er nødvendige led i den personlige udvikling, og intet af det, man gør, i egentlig forstand er ondt. Men den indre Gud kan være/er en hård mester. De indre idealer presser. Det er en selvrealisering og selv-indpiskning, som er skadelig for mennesket og uforenelig med kristent discipelskab.

Discipel, hvor alt er lige gyldigt

En sidste faldgrube, som skal nævnes, er den tænkning, hvor discipelskab ses som løserevet fra faktisk livsførelse. Her fordrer kristen tro ingen form for livsnorm eller forpligtigelser. Det er der, hvor kristentroen ikke tager livtag med hverdags-spiritualiteten, men forbliver i filosofiske tankebaner og dogmatiske læresætninger uden tanke for praktisk omsætning. Kristentroen bliver holdt i det indre liv og i tankeverdenen. Det er vanskeligt foreneligt med det eksempel, Jesus viser os gennem sit jordiske liv, og vanskeligt at forbinde med Jesu befaling i Matthæusevangeliet kap. 28.

Discipelskab er at blive til som menneske

Discipelskab handler om at følge Jesus, at have Kristus som frelsende instans og forbillede for livet. Gud er en frelsende kraft udenfor mig selv, som godt nok tager bolig i mig ved Helligånden, men hvis frelsende kraft er en gerning fra Guds side og ikke fra mig selv. Samtidig er en Jesus-discipel kaldet til at leve et liv, hvor troen får hænder og fødder, mund og hjerte. Målet for discipelskab må være i Guds nærvær at "blive til" som menneske og som Guds barn og i vores aktuelle kontekst at udleve kristenlivet i konkret hverdagspraksis og hverdagsspiritualitet.

Litteratur

Hiebert, Paul G., R. Daniel Shaw, Tite Tienou
2000 *Understanding Folk Religion – A
Christian Response To Popular Beliefs
and practices.* Baker Academic.

Jamison, Christopher
2006 *Finding Sanctuary: Monastic Steps
for Everyday Life.* Weidenfeld &
Nicolson.
2009 *Finding Happiness: Monastic Steps
for a Fulfilling Life.* Liturgical Press.

Anne Mie Skak Johanson er sognepræst ved Tyrstrup og Hjerndrup kirker. Hun var en af de danske deltagere ved Arusha konferencen.

Discipelskab fremmer bæredygtig udvikling

Af Andreas Østerlund Nielsen

I denne artikel gør Andreas Østerlund Nielsen gældende, at kristent discipelskab er kirkens afgørende bidrag til bæredygtig udvikling. Arusha-konferencens integration af discipelskab og transformation diskuteres, og herefter pointeres Det Nye Testamntes forståelse af discipelskab som en livslang proces i radikal efterfølgelse. Forvandling gennem discipelskab beskrives til slut indenfor en holistisk-missional ramme som et relationelt fænomen, der retter og sender menigheden ud i mødet med andre mennesker og i engagement i samfundet.

*Jeg er vintræet, I er grenene. Den, der bliver i mig, og jeg i ham, han bærer megen frugt; for skilt fra mig kan I slet intet gøre ... Derved herliggøres min fader, at I bærer megen frugt og bliver mine disciple.
Jesus Kristus (Joh 15,5-8)*

De kristne kirker – globalt, nationalt og lokalt – løfter deres gudgivne medansvar for den verden og de samfund, de er en del af, ved at gøre mennesker til disciple af Jesus. Det er kirkernes pri-

mære bidrag til at skabe bæredygtig udvikling til fælles bedste.

I denne artikel reflekterer jeg kritisk over forholdet mellem mission, discipelskab og forandring (*transformation*). Det var et gennemgående tema for Arusha-konferencen, og undervejs i artiklen her er således indføjet citater fra to af konferencens bibelundervisninger, der også berørte denne problemstilling.¹

Transformation of the world begins, first and foremost, with the individual, even though individuals are part of a community. The individual's transformation begins with their attitude, their desires, and their priorities. Their desires and priorities are to be focused on the covenantal relationship with God. All will be well with those who are focused on the communion with God. True happiness is an outcome of our focus on the experience of God. This is the core of the Beatitudes.

Sahaya G. Selvam

By living the values of the Beatitudes in our life, as individuals and as a community, we become the salt of the earth. And as a community of disciples transformed by the values of the Beatitudes, we challenge the world that is obsessed by values of pleasure ..., power ..., and possession ... We become a blessing in the world, and invite the world towards an encounter with God. In this way, we become the light of the world.

Sahaya G. Selvam

Mangel på discipelskab hindrer forandring

Vestlig udviklingshjælp til Det Globale Syd synes i mange tilfælde ikke at have haft megen blivende effekt eller værdi. Modtagerlandene er fortsat hærget af borgerkrige og konflikter, politisk dysfunktionelle, korrupte og plaget af fattigdom. Hvad er grunden til, at det vestlige udviklingsarbejde, inklusiv kirker og missionsorganisationers, kun har haft begrænset effekt?

På samme måde kan der spørges til, hvilken betydning lokale kirker i Danmark har for den sammenhæng, de befinder sig i – geografisk, socialt, kulturelt? Kirkerne har ofte stor betydning for enkeltpersoner, men i hvilken udstrækning gør de en forskel for lokalsamfund, arbejdspladser og kulturen i skoler og sportsklubber for eksempel?

Hvis kirkens samfundsengagement – lokalt og globalt – ikke slår igennem og ikke har blivende effekt, kan en af årsagerne være, at de kirkelige aktører ser for overfladisk på nøden og udfor-

dringerne og følgelig tilbyder en hjælp, der er utilstrækkelig. Rwanda står som et nu klassisk eksempel på en forfejlet missions-succes: et land, hvor kristendommen vandt enorm udbredelse, uden at det forhindrede folkedrabet i 1994. Folket tilsluttede sig den kristne tro, men på en overfladisk måde. Kristendommen blev ikke introduceret som et kald til at følge Jesus som hans disciple, med de omkostninger det har: at vise ham større loyalitet end for eksempel stammetilhørsforhold og at tilgive og forsone sig med sine fjender.

I Danmark har kristendommen historisk haft dyb indflydelse på vores samfund og kultur. I kraft af kristne, der er blevet grebet af evangeliet og har fulgt kaldet til at følge Jesus og ladet sig forvandle af Ånden, og som har løftet et samfundsansvar i troskab mod evangeliet og Guds mission, altså som disciple af Jesus.

Spørgsmålet i dag er om Den Danske Folkekirke er parat og gearet til at kalde danskere til discipelskab af Jesus i en

sekulært-pluralistisk tidsalder? Et discipelskab, der har omkostninger og indebærer at afgive kontrol og at flytte sin loyalitet fra kulturens og tidens værdier og idealer til Gud. Kun hvis folkekirken gør mennesker til Jesu disciple kan den også i fremtiden få en positiv betydning for samfundet, f.eks. i forhold til den kultur, som præger de sociale medier, og den folkelige indstilling til Danmarks medansvar for global nød og overfor flygtninge og migranter.

Forvandling og discipelskab

Arusha-konferencens underoverskrift var: *Transforming discipleship*. Det blev udlagt i tre betydninger: 1) Der er behov for en transformation af forståelsen af, hvad begrebet discipelskab dækker over, 2) discipelskab transformerer discipelen, og 3) discipelskab må sigte mod at transformere verden. Dermed var der lagt op til et forsøg på at forene evangelikale anliggender, primært fra

Det Globale Syd, med synsvinkler hos de traditionelt økumeniske deltagere, primært fra Vesten.

Det var min oplevelse, at det ikke lykkedes at skabe en integration af disse forskellige perspektiver på konferencen. Underoverskriften fremstod i sidste ende mest som et politisk forsøg på at tilgodese alle parter. I kraft af en eksplicit hensigt om at give god plads til særligt afrikanske bidrag og afrikansk spiritualitet fik evangelikale røster god plads under konferencen, men i udarbejdelsen af den afsluttende erklæring tog de vestlige teologer og en traditionel, liberal økumenisk dagsorden over.

Vi finder dog hos et stigende antal kirker og missionsorganisationer i både Syd og Nord en sådan forvandling af discipelskabsbegrebet, der integrerer forvandling af discipelen og et gudgivet medansvar for forandring af verden. Ofte med brug af betegnelserne *holi-*

It is the participation in the cross of Christ that obliterates all forms of flesh-based identities. Scholars are not in full agreement over whether the "new creation" refers to the new eschatological dispensation or to the transformation of the believer here and now. It should be viewed as pointing to both, since the personal transformation that takes place when someone is "in Christ" is the evidence that the eschatological new creation has begun. Because the new era has dawned, believers can become new people. Because the new era has dawned, renewed relationships are possible. God's offering of reconciliation goes out through his people.

Kenneth MTATA

stisk og/eller integreret mission. Discipelskab af Jesus finder sted i et samspil mellem dyb forvandling af disciplene selv og deres fælles involvering i almen forbedringer i samfundet. I dette samspil ligger nøglen til vedvarende og betydningsfulde forandringer og bæredygtig udvikling. En udvikling, der peger frem mod endemålet for Guds mission: en nyskabt, forvandlet (transformeret) jord med fuldkommen shalom: menneskelig trivsel og livsfylde i fællesskab med Gud og hinanden.

Kirkens samfundsmedansvar er gudgivet. Spørgsmålet om, hvilken forvandling og hvilke forandringer kirken skal søge at bidrage til og hvordan, er således et teologisk anliggende og afgøres ikke af effekt eller relevans. Vi skal derfor se på, hvad Det Nye Testamente siger om at blive og være disciple af Jesus.

Kristendom er at følge Jesus

Jesus kaldte først tolv disciple (som et fornyet tolv-stamme gudsfolk), senere omtales tooghalvfjerds disciple; i gøre-til-disciple-befalingen (missionsbefalingen, Matt 28,19) befaler Jesus disciplene, at de skal "gøre alle folkeslagene til mine disciple"; i Apostlenes Gerninger berettes, at "Guds ord havde fremgang, og tallet på disciple i Jerusalem blev større og større" (ApG 6,7). "Discipel" er således på dette tidspunkt

betegnelse for enhver Jesus-troende, kristen person.

Ordet discipel betyder lærling; altså en person, som er i lære hos en lærer. Jesus kalder sine disciple med ordene "følg mig!" Det havde i første omgang en helt bogstavelig betydning: De fulgtes med ham til fods rundt i landet og op til Jerusalem. Det havde dog også en overført betydning: Disciplene blev undervist og tog ved lære af, hvad Jesus sagde og gjorde, og fik besked på at leve og handle tilsvarende og at forkynde samme evangelium. Jesus omtaler disciplene som sine venner; men der er også et tydeligt autoritetsforhold: Jesus taler med myndighed og giver dem befalinger, som de skal følge. Jesus kræver absolut loyalitet og overgivelse til ham:

Enhver, som kendes ved mig over for mennesker, vil jeg også kendes ved over for min fader, som er i himlene. Men den, der fornægter mig over for mennesker, vil jeg også fornægte over for min fader, som er i himlene ... Den, der elsker far eller mor mere end mig, er mig ikke værd, og den, der elsker søn eller datter mere end mig, er mig ikke værd. Og den, der ikke tager sit kors op og følger mig, er mig ikke værd. (Matt 10,32-38)

Jesus kalder os til et omkostningsfyldt discipelskab, der vender op og ned på

de værdier og idealer og motiver, vi ellers har nedarvet og påføres af kultur og samfund. Det er med andre ord en omkalfatrende hændelse at blive Jesu discipel. Det er en ny skabelse (2 Kor 5,17). De mest basale relationer, livsmål og værdier er indbefattede og forandrede. Derfor omtales det også som en omvendelse. Dette gælder ikke blot for en særlig gruppe af udvalgte, f.eks. præster, munke, missionærer eller de "meget troende", det gælder for hele den hellige, almindelige kirke.

At være kristen er at være discipel, en efterfølger af Jesus, som ønsker at være helt loyal overfor ham og villig til at adlyde hans befalinger og følge hans vejledning. Det er det teologiske og endelige argument for discipelskab.

Discipelskab er en livslang proces

At blive Jesu discipel er en gennemgribende, omkalfatrende hændelse. Der er imidlertid ikke blot tale om en enkeltstående omvendelsesbegivenhed,

men om en livslang helliggørelsesproces (jf. Luthers tale om daglig omvendelse). Der forventes altså heller ikke syndfrihed eller perfektion hos discipelen, men en fortsat formning og dannelse. Paulus omtaler det som at lade sig forvandle, underforstået, af Helligånden (Rom 12,2). Discipelskab, og det vil sige kristentro, er med andre ord en dyb og vedvarende forvandlingsproces, som forudsætter afgivelse af kontrol og af at være selvberørende.

Forvandlet til relationer

Det følgeskab, som Jesus kalder til, var og er altid et følgeskab, der går ud i verden, hen til medmennesket – særligt de svageste og marginaliserede – i et ægte møde, hvor vi ser og lader os se, så evangeliet og frelsens realitet gennem os kommer til stede. Det er derfor vigtigt at understrege den relationelle karakter af den forvandling, som discipelskab afstedkommer i kirken og hos den kristne.

Forvandling og helliggørelse handler

In this new creation, life is not static. It is a dynamic life of discipleship. By joining the Christian through faith and baptism, one goes through a process of growth in which they are freed from the enslavement of sin (Rom. 6:17) into a "community of opportunity where authentic values reign. As they assimilate the lesson of the death of Christ (2 Cor. 5:15), they are progressively transformed (3:18)."

Kenneth MTATA

ikke primært om, hvad der sker inde i individet, om forandring af den enkeltes karakter. Det er først og fremmest et spørgsmål om, hvad der sker i fællesskabet, det transformerende discipelfællesskab. Forvandling som Jesu discipel er et relationelt fænomen.

Åndens forvandling retter disciplen udad mod Gud og medmennesket. Synd er, som Luther sagde det, at være indkroget i sig selv; tilgivelse er tilsvarende, kan vi sige, at blive rettet ud og rettet udad: fra nag til tilgivelse, fra had til kærlighed, fra selvoptagethed til omsorg, fra isolation til empati. Det er den dybe forvandling, som evangeliet ved Helligåndens kraft afstedkommer i menigheden, når vi vandrer sammen i tro og som efterfølgere af Jesus.

Den forvandling, som discipelskab im-

plicerer i kirken i det kristne fællesskab, er således dyb, omkalfatrende og relationel. Det er en forvandling til mission. Dermed vender vi os til endnu et teologisk argument for missional transformation og transformerende discipelskab.

Guds mission forvandler verden

Hvad er vejen og målet for Guds mission og kriteriet for kirkens deltagelse i Guds mission?

Målet for Guds mission er genoprettelse af skaberværket til fuldkommen godhed og skønhed, og vejen dertil er gennem forsoning (helet relation) af mennesker med Gud.

Discipelskab er at leve i tro i denne dobbelthed, som forsonede med Gud, der er sat fri til at rette vores liv mod den endelige genoprettelse og at være og

Paul's challenge for the church today regards the legitimacy of the church or members as missionaries. The question Paul would ask the church today is: "Where does your legitimacy to preach the gospel come from?" – Does it come from your eloquence? Does it come from your economic independence? Does it come from your appearance of strength? He suggests that the starting point is that of being new creation.

Disciples are new creation since Christ has died for them and ushered them into a new spiritual dispensation. On the other hand, they remain in the flesh and struggle with the realities of sinfulness. While their new identity should give them new eyes to see each other as brothers and sisters equally loved by God in Christ Jesus, their earthly disposition blinds them to their new identity and hence they still see each other through ethnic and racial lens.

Kenneth MTATA

handle i overensstemmelse med denne rettedhed.

Dyb forvandling (transformation) retter disciplen udad og forandrer derigenem verden. Den forandring, som kan finde sted i relation til kristen mission, omtales ofte som "transformation" (dansk: forvandling). Ordet transformation er internationalt blevet brugt i stedet for "udvikling" for at betegne udviklingsarbejdets kristne grundlag i evangeliet. Udtrykket er imidlertid misvisende i denne sammenhæng. De græske ord i Det Nye Testamente, som oversættes med "forvandling" eller på engelsk "transformation", handler for indeværende om forvandling af den troende, og kun ved den endelige genoprettelse og nyskabelse om transformation af skaberværket. Bibelen taler således ikke om forvandling/transformation af kulturer og samfund. De utopiske forestillinger, som talen om "transformation" af (lokal)samfund vækker, har heller ikke bibelsk basis. Kristen forvandling knytter sig snævert til discipelskabets anerkendelse af Jesus som herre og mester.

Frelsen er allerede en realitet, en "indledt eskatologi" (N.T. Wright). Det er Gudsrigets nye virkelighed, som den troende døbte er trådt ind i. Frelsens virkelighed er imidlertid endnu ikke fuldkommen, det er ikke en "realiseret

eskatologi". Derfor er kristen tro og efterfølgelse af Jesus også et kald til at træde ud af det gamle, ud af "verden" for at leve i troskab mod frelsens virkelighed, fra forsoning mod genoprettelse. Det indebærer udelt loyalitet overfor Gud, og det indebærer en næstekærlighed både på det personlige og det strukturelle niveau. Det er det teologiske og endelige argument for et kristent samfundsengagement.

Afrunding

Meget vestligt, herunder kristent, udviklingsarbejde har tilsyneladende ikke haft den ønskede, varige effekt. Man kan også spørge til, hvilken vedvarende betydning kirkerne i Danmark har i deres lokale sammenhænge. En årsag kan i begge tilfælde være, hvis ledere og beslutningstagere ikke har erkendt eller ikke har haft teologi til at erkende den dybeste årsag til al menneskelig nød: Synden som nedarvet virkelighed og realitet. Nød og ondskab skyldes ikke blot særligt onde mennesker eller uheldige omstændigheder eller usunde traditioner og kulturer. Årsagen stikker dybere.

Til menneskets (menneskeheden og ethvert menneskes) oprør mod Gud. Når problemet stikker dybere må løsningen også gøre det. Holdbare og effektive løsninger går til problemets rod. Det betyder, at uden et liv i tro, i tilgivelse

og forsoning med Gud, kan der ikke skabes bæredygtig udvikling.

Forholdet mellem mission og transformerende discipelskab er således: Jesus kalder fortsat mennesker til at følge ham. Det er et omkostningsfyldt discipelskab med afgivelse af kontrol og udelt loyalitet mod Jesus, disciplens mester og herre. Det er også et transformerende discipelskab i et forvandlende fællesskab af dem, der lever i tro, dvs. kirken. Denne forvandling retter og sender menigheden ud i mødet med andre mennesker og i engagement i samfundet, og dermed bidrager kirkerne til samfundet og til bæredygtig udvikling. Gennem transformerende

discipelskab deltager kirken i Guds mission i verden – mellem forsoning og genoprettelse.

Note

1. Bibelstudie 2: "Transforming the World, according to Jesus' Vision of the Kingdom, Matthew 5:1-16", v. Sahaya G. Selvam, Nairobi, romersk katolsk præst, teolog og psykolog (ph.d.), <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/mission-and-evangelism/bible-study-2-cwme-arusha-tanzania>.

Bibelstudie 3: "Transforming the World: Equipping Disciples, 2 Corinthians 5:11-21", v. Kenneth MTATA, generalsekretær for Zimbabwe Council of Churches, <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/mission-and-evangelism/bible-study-3-cwme-arusha-tanzania>.

Andreas Østerlund Nielsen arbejder som freelance teolog med fokus på et kristent helhedsperspektiv, der skaber sammenhæng i praksis (www.helsyn.dk). Han er redaktør for Ny Mission, og har bl.a. været initiativtager til projektet Børn i Pluralisme og medredaktør på bogen Økonomi og kristendom.

Transformerende discipelskab i en dansk, folkekirkelig virkelighed

Af Anne Mie Skak Johanson, Niels Iver Juul, Jonas Adelin Jørgensen og Andreas Østerlund Nielsen

---

I denne artikel præsenterer vi et internationalt perspektiv på, hvad "transformerende discipelskab" betyder, og relaterer det til en dansk kirkelig sammenhæng. Det sker med udgangspunkt i Arusha-konferencens tema "Moving in the Spirit – Called to Transforming Discipleship."

Discipelskab i en folkekirke

Dåben har en helt selvfølgelig og fundamental plads i den danske folkekirke. Ved hver eneste dåb i den danske folkekirke læses Jesu befaling til sine disciple om at gøre alle folkeslagene "til mine disciple". Det skal disciplene gøre, mens de bevæger sig ud i alverden, og idet de døber folkeslagene, og idet de "lærer dem at holde, alt det som jeg har befalet jer". Det centrale verbum er *at gøre til disciple*. Der er med andre ord tale om en gøre-til-disciple-befaling, hvori dåben og oplæringen indgår. Oplæringen, i form af konfirmand- og senest minikonfirmandundervisning, har også haft høj prioritet i folkekirken. Men det overordnede begreb om at gøre og være disciple, *discipelskab*, står imidlertid ikke særligt tydeligt eller centralt.

Når begrebet om discipelskab ikke i højere grad bliver udfoldet i en fol-

kekirkelig sammenhæng, handler det imidlertid ikke kun om ord og begreber, der ikke bliver tydelige. Det er naturligvis en saglig problemstilling. Den kristne – og siden reformationstiden lutherske – kirke har i Danmark historisk vokset sig til være folkets kirke, den danske folkekirke. Det har kirken dog ikke blot gjort gennem at gøre-til-disciple, men også gennem politisk tvang og social kontrol. Dermed ikke sagt, at kristendommen ikke har haft en enorm og – vil vi mene – positiv indflydelse på det danske samfund og dansk kultur. Men når danskerne *en masse* har været døbt og konfirmerede medlemmer af folkekirken, så var det, fordi borgerlige rettigheder, national identitet og religiøst tilhørsforhold var tæt sammenvævede – og måske kun i mindre grad, fordi de var disciple. I den nutidige situation, hvor borgerlige rettigheder og national identitet i stigende grad er løst

fra tilhørsforholdet til folkekirken, og hvor sammenfaldet mellem folket og kirke ikke længere er entydigt, står det tilbage, at vi bliver døbt til at være Jesu disciple og ikke til taknemmelighed. Men hvad indebærer det?

Inspiration til forvandling

Når vi løfter blikket udover det nationalt danske og ser på kirken globalt, er der både videre perspektiver og inspiration at hente i de nutidige diskussioner omkring discipelskab. Overskriften for missionskonferencen i Arusha var således "Moving in the Spirit: Called to transforming discipleship". At en konference i regi af Kirkernes Verdensråd anvendte begrebet "discipelskab" var i sig selv noget nyt. Kirkernes Verdensråd har i lyset af kristendommens globale udvikling og bevægelse mod Syd taget et stort og frugtbart skridt i retning af at søge synergi mellem traditionelt økumeniske anliggender og en traditionelt karismatisk og evangelisk teologi (hvori der dog også rummes traditionelt lutherske hovedanliggender) med valget af temaet "transforming discipleship."

Bestemmelsen "transforming", forvandlende, udtrykker da også både et forbehold og en nærmere bestemmelse af, hvad der her menes med "discipelskab", hvor der er brug for en forandring af vores opfattelse af, hvad "di-

scipelskab" indebærer. For det første, er discipelskab noget, som forvandler discipelen. Dåbens nåde er ikke blot en tilsagt åndelig status, men en nyskabt tilstand af at leve rettet mod Kristus. Vi taler om en åndelig nyskabelse. Det gør noget gennemgribende ved et menneske. For det andet, discipelskab indebærer, at disciple søger at forvandle verden til det bedre. At være rettet mod Kristus er ensbetydende med at være rettet mod sit medmenneske. Her taler vi om medarbejderskab som den anden vigtige dimension af discipelskab.

Valget af tema har sin baggrund i Kirkernes Verdensråds missionsdokument *Sammen for livet (org. Together Towards Life)* fra 2013, hvor det understreges, at for at være en virksom kirke må det kristne fællesskab bedømme, hvor Ånden virker i verden (§24-35). Følgeskabet med Ånden er både livgivende og omkostningsfuldt, fastslår dokumentet, og udfordrer os dermed til teologisk at gentænke hvad vidnesbyrd, omvendelse og liv betyder.

Discipelskab i Kirkernes Verdensråd

KV's generalsekretær Olav Fykse Tveit talte i sin velkomst til konferencen om at "Kaldet til at følge Jesus Kristus har altid været et kald til forvandling (transformation). De første efterfølgere af Jesus Kristus blev – efter at de var

blevet forvandlet igen og igen gennem de dramatiske realiteter af Jesu Kristi liv, død og opstandelse – spurgt om at være disciple ved at gøre disciple (Matt 28,20). Intet forblev som det var, og ingen forblev, hvem de var eller hvor de var, da de fulgte Jesu Kristi kald til at dele evangeliet, fastslog Olav Fykse Tveit.

Den første del – at discipelskab er noget, som forvandler disciplen – udgør i en Kirkernes Verdensråd – sammenhæng det nye og kan ses som en åbning mod karismatiske og evangelikale kristne traditioner. Denne side kom først og fremmest til udtryk i det meget rige liturgiske/spirituelle liv ved konferencen. Gennemarbejdede og fyldige gudstjenester og morgen-, middags- og aftenbønner omkransede og gennemsyrede konferencen. Den anden side af betydningen af *transforming*, at disciple søger at transformere de sammenhænge og samfund, de er en del af, er en traditionel økumenisk mærkesag. Det var også her hovedvægten og hjerteblodet i løbet af konferencen lå, hvilket kom til udtryk med fokus på marginalisering – især kvinders og oprindelige folks rettigheder. Her var hovedbegrebet ”margin”, og fokus på, hvordan mission er at komme ud af margin ved at blive set og anerkendt af kirken. Det er vores fornemmelse, at netop dette begreb kan være en nøgle til at forstå, hvad disci-

pelskab kan være i en nutidig dansk, folkekirkelig kontekst: Ved at blive set og anerkendt af kirken kan den bevægelse begynde, hvor mennesker erfarer sig set og anerkendt af Gud.

Nyskabte til medarbejderskab

Hvis vi igen vender blikket mod vores danske kontekst, hvordan kan vi da arbejde videre med inspirationen fra konferencen i forhold til vores tale om discipelskab i en dansk kontekst? For hvad kan ”åndelig nyskabelse og medarbejderskab” mon betyde i en nordvesteuropæisk, stærkt sekulariseret kontekst? Kan vi overhovedet forbinde noget med idéen om en ”åndelig nyskabelse og medarbejderskab”? Et af konferencens forberedelsesdokumenter beskriver, hvordan kirker i Europa af udenforstående betragtere fra det globale syd ses som ”den fortabte søn”, som har delt ud af sine rigdomme og nu sidder forladt tilbage, uden discipelskab, uden mission og med blot en erindring om evangeliet. Tomme kirker og faldende medlemstal taler deres eget tydelige sprog. I dette perspektiv er det sekulariserede nordvestlige Europa et område opgivet af Ånden. ”Er Europas redning genkristning fra de nye kristne kraftcentre i det globale Syd?” lyder det fra disse røster.

Vi tror, vi må begynde et andet sted: Den teologiske idé om nyskabelse hø-

rer for kristen teologi til i 3. trosartikel, som har med Ånden, mission og kirken at gøre. På konferencen blev dette tydeligt gennem valget af titlen "Moving in the Spirit". Uden Ånd, ingen mission, ingen kirke og ingen åndelig nyskabelse. Både mission, kirke og nyskabelse har med fremtiden at gøre. Det var denne indsigt, som får missionsteologer til at tale om kirken som "eskatologisk bestemt", "altid i opbrud" og til med en vis utålmodighed at spejle efter det fremtidige, sådan som konferencen i Arusha understregede det.

I den 3. trosartikel er kirken bundet netop til Ånden. Kirken må ledes af Ånden og følge Ånden på vej, på nye steder, i nye skikkelser. Det er i selve denne proces, at kirken som et fællesskab af de nyskabte bliver til. Nyskabelse og kirke finder sted i det grænseland, som Guds sendelse af sig selv – *missio Dei* – fører os ud i. Det er også i dette grænseland, at nye indsigter – missionsteologien – bliver til, og denne sendelse til grænserne er i sig selv en del af kirkens væsen. Mission hører med andre ord til selve kirkens natur. Sådan kan anliggendet i den nye økumeniske tænkning om discipelskab og "mission fra margin" forstås: at kirken og den enkelte kristne for sin nyskabelse er ledt ud i grænselandet og kaldet til at følge Ånden, stadig mod nye steder og i nye skikkelser.

Mission fra margin blev præsenteret på en god og dynamisk måde på konferencen. Konferencen gav ikke svar på, hvordan mission fra margin som en metode eller strategi kan frugtbargøres i vores del af verden. Men der var vigtige hints fra den lange række repræsentanter for margin, som deltog. Fælles for dem – kvinder, etniske minoriteter og oprindelige folk – var at de selv havde erfaringen med margin tæt på. Marginalisering er ikke at blive set; at komme ud af margin er at blive set. At holde op med at være usynlig. At blive set af kirken kan for mange være første skridt ud af et liv i margin. I kirkens fællesskab at se sit liv i det fulde perspektiv og at respondere – det er mission fra margin.

Vi bliver disciple i grænselandet

Selve betegnelsen "nyskabelse" bliver da også sagssvarende for discipelskab forstået som en bestandig tilblivelsesproces, en bestandig gøren-til-disciple. I nyskabelsen og discipelskabet er troen en proces i den kristne og mellem de kristne; samtidig er troen ikke afsluttet men netop en stadig udfordring foran os, på de steder hvor vi kommer hen. Selve de ord, som den traditionelle teologi bruger om troen som proces, giver en forståelse af nyskabelsens karakter: Forsoning og forandring beskriver noget, som ligger "foran" os, og som vi dybest set finder er karaktertræk ved

Gud selv. Gud som kommer os i møde forfra, eskatologisk. I denne proces kan vi blive dem, vi er bestemt til at blive – disciple af Kristus – og holde op med at være bestemt af vores fortid: syndens magt som ellers hersker over vores liv. Opbrud, forsoning, fornyelse og forandring bliver derfor nøgleord for den nyskabte discipel og beskriver selve den proces, som en åndelig nyskabelse er.

At lade os udfordre af det, som kommer til os, får for fællesskabet af disciple en teologisk og ekklesiologisk betydning. I grænselandet, i margin og mødet med andre, åbner vi os for, at ting kan være

anderledes. Institutionskritik og den bredere samfundskritik bliver en integreret del af vores parathed til opbrud og fornyelse som disciple. Men vi kender det også fra fx tværkulturelle møder, hvor vi stærkt erfarer forskellighed og skrøbelighed og modstridende interesser. Vi kommer ud i grænselandet, udenfor vores stivnede strukturer og vores individuelle forudindtagethed. Der kan vi utålmodigt spejle efter det, som ligger foran os og ved grænserne. For vi ved og erfarer, at det er i grænseoverskridelsen, at disciplens nyskabelse kan ske og sker. Bundet til Ånden og på vej til nye steder og nye møder.

Anne Mie Skak Johanson, Niels Iver Juul, Jonas Adelin Jørgensen og Andreas Østerlund Nielsen var blandt de otte danskere deltagere i Arusha-konferencen, marts 2018.

Mission i nye landskaber

Forandrede globale og danske landskaber – kulturelt og kirkeligt

Af Jørgen Bøytler

I denne artikel udpeger Jørgen Bøytler fire særligt relevante udfordringer fra Arusha-konferencens slutdokument "Kaldet til discipelskab fra Arusha", og drøfter disse udfordringer i lyset af den aktuelle globale henholdsvis danske situation. Herefter opregnes de væsentligste udfordringer og muligheder for kristen mission i Syd og i Nord. Der opfordres til at glæde sig over det stærkere globale fællesskab mellem kristne, og endelig udpeges fire vigtige trends i synet på mission.

Discipelskab

Begrebet discipelskab virker i nogen grad stadig fremmed i det danske sprog, mens det engelske "*discipleship*" umiddelbart virker mere mundret. Måske skyldes det, at begrebet indholdsmæssigt har en fremmed klang i en dansk luthersk, langt på vej folkekirkelig sammenhæng. Men discipelskab, det at være Jesu discipel, blev som begreb lanceret meget tidligt i Jesu offentlige fremtræden, da de første følgere af Jesus lod sig kalde. At være discipel er at være lærling, så discipelskab betyder at stå i lære.

I Arusha blev det diskuteret i den danske delegation, hvordan vi bedst kunne oversætte begrebet "transforming discipleship," noget vi ifølge Arusha-konferencens slutdokument "Kaldet til discipelskab fra Arusha" er kaldet

til igennem vores dåb. "Transformerende discipelskab" er vel den mest betydningstætte oversættelse, mens "forvandlende liv i læring" måske rammer tættere på noget forståeligt. For discipelskab er jo mest direkte forstået at være i lære hos Kristus, og dermed implicit at følge Kristus, om end vi er tilbøjelige til at tænke på det noget ældre udtryk "Kristi efterfølgelse."

Arusha-konferencen havde temaet "Kaldet til transformerende discipelskab", som sagt måske bedre oversat til "Kaldet til et forvandlende liv i læring." Ifølge "Kaldet til discipelskab fra Arusha" er vi kaldede til en omfattende række ting. Det gælder for eksempel at være kaldet til forvandlende læring, en Kristus-forbundet livsstil, til at tilbede den treenige Gud, til mission, til liv i Helligåndens fylde, for at nævne de

første. Det er jo svært at være uenig i disse ting.

Nogle af de ting vi ifølge "Kaldet til discipelskab fra Arusha" er kaldede til, som er mest direkte relevante i forhold til de forandrede globale og danske landskaber, kulturelt og kirkeligt, er følgende:

- Vi er kaldet til at tage vare på Guds skaberværk, til at stå solidariske med nationer, der er dybt påvirkede af klimaforandringer, og til at modarbejde forbrugerskabens og grådighedens hensynsløse udnyttelse af naturen.
- Vi er kaldet som disciple til at høre sammen i retfærdige og inkluderende fællesskaber på vores økumeniske rejse i vores søgen efter enhed, i en verden baseret på marginalisering og eksklusion.
- Vi er kaldet til at være trofaste vidner om Guds forvandlende kærlighed i dialog med mennesker fra andre trosretninger i en verden hvor politiseringen af religiøse identiteter ofte skaber konflikt.
- Vi er kaldet til at nedbryde mure og stræbe efter retfærdighed for mennesker, der er berøvede og fordrevne fra deres land – inklusive migranter, flygtninge og asylsøgere – og til at modsætte os nye

grænser der adskiller og dræber (Es. 58:6-8).

Med udgangspunkt i slutdokumentets kald generelt og de her nævnte kald i særdeleshed vil jeg i det følgende forsøge at beskrive nogle af de forandrede globale og danske landskaber, kulturelt og kirkeligt, som de opleves i dag.

Det globale landskab, der aftegnede sig på Arusha-konferencen

Arusha konferencen havde deltagere fra en lang række kirkesamfund, de fleste fra Kirkernes Verdensråds medlemsorganisationer, men der var også f.eks. katolikker til stede. De unge havde en fremtrædende plads, og det var tydeligt, at i flere dele af verden er mange unge engagerede i kirken. Lige så tydeligt var det også, at forfulgte kirker, kirkesamfund, der er under pres fra regeringer, som ikke er venligt stemt i forhold til kristendommen, præger det globale landskab. Vidnesbyrd fra forfulgte kristne var med til at tegne et billede af en verden, hvor tolerance i forhold til kristne, men også andre religiøse grupper, i visse lande går tilbage.

Flere kulturelle indslag understregede, at kirker mange steder arbejder med at blive inkulturaliserede og altså tager farve af de kulturer, som kirkerne lever i. De teologiske konsekvenser er, at

kontekstuel teologi er på vej frem. Det kan og vil betyde en fornyet refleksion over det diktum, at kristendom udbredt gennem vestlig mission i andre dele af verden, videreføres med udgangspunkt i den vestlige, ofte reformatoriske, men også romersk-katolske kristendom. I den forbindelse vil der blive stillet fornyede spørgsmålstegn ved kolonialismens rolle i kristendommens udbredelse, og desuden, selv om det egentlig ikke var særligt tydeligt i Arusha, en fornyet diskussion omkring forholdet mellem mission og slaveri. Det kan indebære at stille det spørgsmål, som stilles i f.eks. en caribisk og en nordamerikansk sammenhæng, nemlig: "Hvorfor antog slaverne slaveejernes religion, nemlig kristendommen?"

Kirken spiller en tydeligere rolle end tidligere i forhold til de menneskeskabte klimatiske ændringer. Udgangspunktet er de klimaændringer, der ses i mange dele af verden, men hvis skadelige virkninger ses tydeligst i de mindre velhavende dele af verden. At klimaændringerne er menneskeskabte, stilles der ikke spørgsmålstegn ved. Skabelsesteologi danner udgangspunkt for, at kirker agerer ind i det, der i store dele af kristenheden opfattes som menneskeskabte angreb på naturen, altså skabningen. Grundene til klimaændringerne vurderes til at skulle findes i den rige del af verdens ressour-

ceforbrug, og dermed inddrages en kritik af materialismen. Jeg noterede mig ikke direkte tegn på en latinamerikansk befrielsesteologis genkomst, dertil er Latinamerikas politiske diskurs nok blevet for broget. Men at der er en stigende kirkelig utilfredshed med den økonomiske verdensorden og de deraf afledte negative effekter på de mennesker, der beskrives som marginaliserede, synes klart. Hvad der kan savnes, er at kirkerne især i Afrika og Latinamerika tydeligere forholder sig til det stigende antal diktatoriske præsidenter, der måske nok oprindeligt blev demokratisk valgt, men som i stigende grad undertrykker befolkningerne. Her ville kirkelige røster kunne høres, hvis de talte med samme styrke, som dem, der taler imod globale klimaændringer. Men hvor det er "en gratis omgang" at kritisere materialismen i andre dele af verden, kan det være dyrt for en kirke at tale imod en despotisk præsident i eget hjemland.

Kaldet til ægte fællesskab som Kristi disciple i retfærdige og inkluderende fællesskaber er uden tvivl velment. Men der synes at være en uoverstigelig kløft mellem de forhold, som kirker i fattige dele af verden lever under med knaphed på økonomiske ressourcer, og så den rige verdens overflod. Jo, der er overførsel af økonomiske ressourcer fra Nord til Syd gennem forskellige missi-

onsorganisationer og udviklingsprojekter, men der er fra kirker i Nord lille eller ingen fokus på det virkelige problem, nemlig den strukturelle skævhed i form af økonomiske metastrukturer, som fungerer fjernt fra kirkernes indflydelsessfære. Hvad der synes at være mangel på, er dels at kirker i Syd og Nord melder sig i "public space", altså i offentligheden, og begynder at drive fortalervirksomhed imod de uretfærdige strukturer, der præger verdens virkelighed. Samtidig er der behov for, at kirker i Nord sætter handling bag ordene, hvilket er svært, når de i forskellig udgave er konstantinske¹ kirker, tæt tilknyttet nationale og private magtstrukturer. For når de er det, skal de i princippet være neutrale politisk, hvilket ikke nødvendigvis er muligt, hvis de skal ytre sig angående uretfærdige politiske og økonomiske strukturer.

Dialog med mennesker af anden tro i en verden præget af politisering af religiøse identiteter og tilhørsforhold er – næppe overraskende – en meget politisk affære. Denne dialog er i første omgang en opgave for den vestlige kirke, men ikke kun det. Set fra et dansk synspunkt er sagen ret klar: De religiøse identiteter er politiserede; en overvældende del af det politiske spektrum politiserer religiøse identiteter, læs: muslimsk identitet. Det gælder i øvrigt i høj grad Europa og efterhånden også USA.

Dialog er afløst af "paradigmeskift," af overfladiske løsninger, der har til hensigt at sikre en enhedskultur med traditionel etnisk identitet. Spørgsmålet er, hvor kirken er i denne heksekedel af politiseret kristendom. Svaret er, at kirken ikke rigtig er at finde. Kirken er generelt tilbageholdende med at stille spørgsmål til den statsmagt, der fremmer nationalistiske dagsordner, der har til hensigt at holde de fremmede på afstand. Kirken i Danmark og i andre vestlige demokratier glimrer ved sit fravær i denne altoverskyggende, vigtige diskurs. Igen kan en del af grunden være en fejlagtig forståelse af verdens opdeling i det åndelige og det verdslige regimente.

At udøve tjenende lederskab synes at være *en no-brainer*, altså fuldstændigt indlysende. Hvis der er noget, der bør høre til det 21. århundredes teologiske pejlemærker, så er det det tjenende lederskab. Dette er i nogle dele af verden under pres fra politisk patriarkalske og ikke-demokratiske magtstrukturer, som sanktioneres af kirkeledere, mens det i andre dele af verden mere presses af etablerede magtstrukturer i historiske kirker. Kaldet til tjenende lederskab bør tydeliggøres og fremmes.

Et af de mere kontroversielle temaer er, at kristne er kaldede til at nedbryde mure (og hegn) og søge retfærdighed

for mennesker, der er frarøvet deres værdier og deres hjemstavn, herunder immigranter, flygtninge, asylansøgere, og modarbejde nye grænsedragninger. Den danske kontekst er tydelig, mens den danske kirkes reaktionsmønster er utydeligt. Man kan hævde, at kirken som institution ikke er den rette til at tage til orde, men at det er individuelle personer, der må tale Roma midt imod. Det sker i Danmark, men ikke i stor udstrækning, og resultatet er, at kirken må opfattes som stort set passiv i forhold til, at mennesker i nød behandles dårligt.

Hvad er missionsmulighederne og – udfordringerne?

Opgaveporteføljen i missionen, altså mulige missionsindsatser, er omfattende. Det procentvise antal af kristne på verdensplan holder knap trit med befolkningstilvæksten. Mulighederne er mange, men udfordringerne er også til at få øje på: Selv om FN's 2015 *Millennium*-mål om en halvering af verdens fattigdom langt på vej blev nået, er der stadig en dramatisk diskrepans mellem kristne riges og fattiges levevilkår. Antallet af tværkulturelle missionærer fra Syd stiger, mens antallet af missionærer fra den nordlige halvkugle falder. At mission "på ens dørtærskel" altså i ens nærområde, er lige så meget mission, som hvis man rejser 10.000 km væk, bør

der ikke herske tvivl om. Men dels er det et spørgsmål, hvor meget og hvilken mission der foregår i nærområder i Nord, og dels synes dette ikke at være et argument for at afholde sig fra tværkulturel mission. At der er store fordele ved, at mission ikke er tværkulturel, men sker ved missionsindsats af mennesker fra det område, missionen foregår i, er evident. Men dels er der også styrker ved tværkulturel mission, dels er det vigtigt for en kirke og menighed at befinde sig i en konstant dialog med kristne fra andre kulturer.

Væsentlige udfordringer i forhold til mission i dag i Nord er den omsiggribende materialisme, vores øgede forventning til at leve i vores komfortzone, så vidt muligt hele livet, måske undtaget nogle måneders ophold i mere eksotiske og ukomfortable områder som unge. Det er også en udfordring for mission, at kirken i Nord stadig bærer på et skyldkompleks i forhold til missionens problematiske forhold til kolonimagterne og længere tilbage til slaveriet. Når missionens ethos er forvandlerende discipelskab, og når samme mission har et navn, nemlig "mission", som er degenereret til et alvorligt skældsord, så er det svært at italesætte mission i en kulturkristen sammenhæng. Dertil kommer en betydeligt større accept af andre religioner, som i manges bevidsthed sår tvivl om missi-

onens nødvendighed. Derudover er de moralsk-etiske værdier i den vestlige verden i hastig bevægelse væk fra de tilsvarende værdier i Det Globale Syd.

Og netop i Syd er missionsmulighederne store, og mange har oplevet, at skal vi møde brændende kristne, der ikke er villige til at gå på kompromis omkring den meget direkte, tydelige og uopgivelige tro på Kristus, så skal vi rejse sydpå. Jo, de brændende kristne findes selvfølgelig alle steder, men de træffes lettest i Syd. Et forhold, der også gør situationen i Syd anderledes end i Nord, er den forfølgelse, chikane, undertrykkelse og de begrænsninger, som mange kristne oplever i Nordafrika, Mellemøsten, Sydasiens og Kina. Vi kan tilføje de central- og sydamerikanske tilstande, hvor politisk pres, bandekriminalitet og narkorelaterede forbrydelser påvirker kristne i meget høj grad. Her kommer martyriet i alle former ind som en vigtig faktor for at forstå missionens dynamik. Men på trods af disse mange udfordringer er Det Globale Syd på mange måder et godt sted, hvis vi vil møde transformerende discipelskab i virkeligheden.

Nye fælles forståelser på tværs af globale, teologiske og kulturelle skillelinjer?

Der er også godt nyt! For i en verden, der er formet af kolonitid, modernitet,

sekularisering, materialisme og ud af postmoderniteten, ser vi nu konturerne af en større fælles forståelse blandt kristne. Jeg mener at kunne spore større fællesmængder i verdenssyn (*world-view*) i det, som slagordsagtigt for et tiår siden kaldtes "den globale landsby." Der er flere faktorer, der medvirker til dette forøgede fællesskab: Den efterhånden globale adgang til sociale medier har betydet, at mange får meget mere at se og høre om og af mange flere mennesker. Når jeg er Facebook-ven med kristne på 5 kontinenter, får lov til at se opslag med gudstjenester, sociale projekter, udviklingsarbejde og så videre fra mange forskellige lande og kulturer, får jeg et større fællesskab med disse kristne langt væk. Når flere og flere opnår uddannelse, øges vores fælles sprog og referenceramme. Når fattigdomsramte lande trods alt oplever økonomisk udvikling, øges mulighederne for at understøtte mission lokalt.

Man kunne nok ønske sig større fællesskab på tværs af teologiske skillelinjer. Her går det ikke så godt, fordi forståelsen for vigtigheden af økumenisk fællesskab og teologi generelt svækkes. Diversitet i teologi og kirkeforståelse vokser, flere og flere uafhængige menigheder og lokale kirker opstår uafhængigt af verdenskirkerne. Det betyder et mere introvert kirkeligt liv, og sådan et liv leves bedst, hvis man kan

konstruere nogle fjendebilleder eller i hvert fald påvise at andre teologisk er på et galt spor.

Globale trends i mission og discipelskab i en dansk sammenhæng

Jeg vil i lys af ovenstående nævne fire vigtige trends globalt i mission og discipelskab, som har særlig relevans i en dansk sammenhæng:

- Kontekstuel teologi og spiritualitet leves og udveksles på tværs af kulturelle og geografiske grænser. Det er en trend, som har nået Danmark, blandt andet fordi vi har indvandrere, men også på grund af større påvirkningsmuligheder fra verden udenfor. Partnerskaber, om end de endnu ikke er mange, mellem danske menigheder og organisationer er med til at understøtte denne trend. Det bliver interessant at se, om kontekstuel teologi i en dansk kontekst vil udvikle sig mere ved at forholde sig til den danske sekulære og dog religiøst interesse-rede offentlighed og være i stand til at færdes i det offentlige rum i andet end en apologetisk reaktion.
- Det er vigtigt at forholde sig til økonomiske og politiske faktorer, både på metaplan og lokalt. Her må vi nok erkende, at den

lutherske to-regimentelære ikke opmuntrer os så stærkt til at gå ind i en kritik af de enorme økonomiske uligheder, uretfærdigheden i forhold til flygtninge og i det hele taget at gå mere aktivt ind i den politiske virkelighed. To-regimentelæren, som er en vigtig tanke i protestantismen, antages at have medvirket til sekulariseringen, hvilket betyder at mange mennesker i Nordeuropa tænker at politisk aktion ligger i verdslige regimente, men det åndelige regimente angår tro og kristendom.

- De marginaliserede betaler ofte prisen for de menneskeskabte lidelser. Selv om der altid er plads til forbedringer, så sikrer det danske velfærdssamfund, at antallet af økonomisk marginaliserede er beskedent i forhold til mange andre steder. Her kan kirken dog være mere synlig ved at påpege kvaliteter i vores samfund, samtidig med at den sociale kritik ikke skal forstumme, hvor den er velanbragt. Samtidigt er det klart, at mission og discipelskab aldrig må tabe de marginaliserede af syne.
- Håbet om at transformere verden gennem discipelskab udtales i Arusha-slutdokumentet, men det mål er nok lettere at forfølge, hvis man

ikke kommer fra en protestantisk baggrund, hvor synet på gerningernes rolle i forhold til individets retfærdighed får mange til at vige tilbage fra at tale om at transformere verden. Mere frimodighed og mere sprog i forhold til både transformation og discipelskab i

Danmark vil hjælpe den danske kirke til at komme tættere på den globale trend.

Note

1. Kejser Konstantin gav i 313 det tolerancedikt, som muliggjorde et samarbejde mellem stat og kirke, hvilket gav fred og fremgang til kirken.

Jørgen Bøytler, cand.theol. og ph.d., er præst i Brødremenigheden i Christiansfeld og Unity Board Administrator (adm. leder af den verdensomspændende Brødrekirke). Er formand for BDM og DMRU. Deltager i Arusha-konferencen 2018. Tidl. missionær i Tanzania, generalsekretær i BDM og direktør i Den Fastlandseuropæiske Brødremenighedsprovins. Har bl.a. skrevet: Ecclesiology and Culture in the Moravian Church (2009), Talen i salen (2019), Gripe og begribe, Liv og tradition i Brødremenigheden (2015) og Christiansfeld, Livet og Husene (2005).

Mission som kritik eller selvkritik?

Refleksioner over et tilsyneladende alternativ mellem de to

Af Johanne Stubbe Teglbjærg Kristensen

I det følgende reflekteres over forholdet mellem mission som kritik og som selvkritik, og der argumenteres med henvisning til Den Danske Folkekirkes bekendelsesskrifter og deres nutidige trinitariske sammenhæng for, at dette forhold ikke er et alternativ, men to sider af samme sag. Dette stiller ikke bare krav til missionstænkningens indhold, men også til dens selvforståelse som disciplin ved siden af andre.

I Kirkernes Verdensråd har der været udtrykt bekymring for, om Europa er ved at blive afkristnet – altså for, om kristendommen er ved at forsvinde fra Europa. Flere spørger, om Europa er ved at miste sin sans for Gud eller måske ligefrem sit forhold til Gud?¹ Tilsvarende er der i Den Danske Folkekirke flere, der bekymrer sig for udviklingen: Faldende dåbstal, dårlig kirkegang, stadig ringere viden om troens indhold og mindre fortrolighed med praksis stiller, siges det, alt sammen spørgsmål ved den folkekirkelige missionspraksis.

Der diskuteres i den forbindelse også "ledelse", "kommunikation", "ritualer" og "fornyelse", og bekymringen bliver indimellem omsat i nye initiativer og aktiviteter, men selve bekymringen og dens indbyggede opfattelse af, hvad

kristen mission vil sige i dag, er der i den sammenhæng ikke enighed om. I missionskredse, hvor hverken temaet eller bekymringen som sådan er nyt, er der særlig opmærksomhed på sammenhængen mellem den europæiske situation og Den Danske Folkekirkes situation, og der kaldes særligt på fornyet refleksion over mission i dag.

Hvad betyder mission helt konkret i en dansk sammenhæng? Det følgende skal forstås som et bidrag til denne samtale.

I lyset af missionsteologiens lange historie og omfattende teologiske begrebsapparat er det blot en enkelt refleksion over forholdet mellem mission som kritik og som selvkritik, hvis sammenhæng er trinitariske overvejelser med bag-

grund i en undersøgelse af Wolfhart Pannenberg's teologi.

Mission som kritik

Kirkernes Verdensråds europæisk formulerede svar på de udtrykte bekymringer for europæisk af-kristning påpeger først og fremmest, at den europæiske kirkelige og sekulariserede situation er mere nuanceret og kompliceret end som så.² Sekularisering betyder f.eks. ikke sekularisme og er ikke en modsætning til kristendom. Kristendom er heller ikke bare religion, og i det omfang kristen tro måske kan betragtes som sådan, er den i hvert fald ikke kun i modsætning til verden, men omfavner den også. Det europæiske svar understreger derfor også, at sekularisering med tilhørende humanistiske friheds- og lighedsmuligheder er en frugt af kristendommen. Den skal ikke kritiseres, men anerkendes som en "blessing".³ Samtidigt fremgår det også af svaret, at mange europæiske kirker står i den situation, at deres medlemstal falder, og færre mennesker synes at udtrykke det, som mange af disse kirker selv forstår ved kristendom.

Derfor er der også blandt de europæiske kirker ligesom i Den Danske Folkekirke stemmer, der hævder, at tiden er inde til genkristning og mission i ordets mest udbredte betydning: Det kristne budskab skal frem til dem, der ikke har

det, og de skal omvendes. Mission er her dog ikke kun kristning, men genkristning, dvs. mission gælder ikke kun eller primært dem, der ikke er døbt, men udvides til at gælde de døbte.

På Kirkernes Verdensråds missionskonference i Arusha, Tanzania 2018 blev dette kriterium dog også diskuteret. Lederen af Det Lutherske Verdensforbunds afdeling for "Mission og Udvikling", Fidon Mwombeki, udtrykte situationen meget godt: Som afrikaner var han for 15 år siden kommet til Europa med en brændende iver efter at omvende det kristne, men dog fortabte Europa. I dag siger han, at han ikke tror, at han har omvendt én eneste i løbet af de 15 år han har været her(!). Men han er stadig bekymret: Hvor er Gud i europæernes liv? I Kirkernes Verdensråd synes der at være to væsensforskellige tilgange til dette spørgsmål. Den første er ganske udbredt i medlemskirkerne og svarer til den mest udbredte betydning af ordet mission.

Den udtrykker sig apologetisk som et forsvar for kirken som en institution og ofte alt inklusive. Den udtrykker sig ofte med en uformidlet, objektiveret og ensidig tale om Bibel, kirke og kristen tro, som om alle kristne ved, hvad der dermed menes, og det vil sige, hvad der er hvad. I den sammenhæng tales også om ægte og uægte kristne samt

grader af kristendom. For eksempel er der som nævnt ifølge denne tilgang forskel på bekendende kristne og kulturkristne, hvor de sidste ofte betragtes som dem, der skal genkristnes.

Bortset fra udvidelsen af missionsbegrebet til i lige omfang at gælde kristne og ikke-kristne, trækker denne tilgang på en klassisk forståelse af mission som udtryk for en opgave kirken har, nemlig den opgave at udbrede sit budskab til hele verden. Tankegangen bag er relativt religiøs, teistisk og abstrakt: Gud har sendt sin Søn, Kristus, til verden, og som Kristus er sendt fra Gud for at forsonse verden med Gud, er kirken, heder det sig, sendt af Kristus med Ånden for at udbrede budskabet om denne forsoning til den gudløse verden eller de ligefrem gudløse(!) kristne. Historisk er denne forståelse af mission ofte blevet fremstillet lyserødt: Kirken har noget godt, nemlig sit budskab, som den giver til en, der ikke har det. Dermed forudsattes oprindeligt, at kirkens mission var rettet uden for kirken, dvs. til de ikke-kristne og dermed de ikke-døbte. De var i syndens og dødens magt og behøvede frelse, og dette siges så nu faktisk også om kristne, medlemmer af kirken.

Denne måde at forstå mission på, dvs. som det gode budskab til den, der mangler det, er udtryk for en eller an-

den form for kritik af "den anden". Denne missionsteologiske struktur kan også udfoldes med andre begreber, men uanset hvordan den vendes eller drejes, så indebærer den en kritisk beskrivelse af den ikke-kristne verden og de ikke-kristne mennesker, der er genstanden for den opgave, som missionen er. Forholdet mellem Gud og kirke tegnes som et subjekt-objekt forhold, som gentages i kirkens forhold til "de andre", der bliver objekter for kirken. Kirken er subjektet og de andre det objekt, der skal forandres.

Den moderne missionsteologi har ganske vist arbejdet intensivt for at modvirke denne formynderiske opfattelse og ynder at tale om mission som dialog, men det har været lettere sagt end gjort. Den drives også af et ganske særligt motiv, som enhver teologi – missionsk eller ej – ikke rigtig kan komme udenom.

At blive kristen er en eller anden form for forandring. Det kaldes som regel for omvendelse og kan beskrives erkendelsesmæssigt som åbenbaring og ny form for forståelse eller indholdsmæssigt som frelse med en tilsvarende ny form for væren, der indebærer en afstand til den gamle væren og verden. For så vidt er der altid en kritik af omverdenen forbundet med omvendelsen og den kristne dåb. Deri ligger et enormt

kritisk – etisk og politisk – potentiale. Mission som kritik af den verden, der drives af det onde, uanset hvordan det nu beskrives, og derfor også som konstruktivt bidrag til overvindelse af den lidelse, som findes i verden.

Denne opfattelse af kristendommen som udtryk for omvendelse og forbundet med apologetik og kritik af "den anden" er karakteristisk for den helt tidlige oldkirkelige teologi, men forandrer sig indefra i takt med den teologiske og kirkelige udvikling og herunder kirkens bekendelsesdannelse. Bekendelsesdannelsen udtrykker i sig selv en teologisk udvikling fra opfattelsen af tro som forudsætning for dåb til dåb som forudsætning for tro (Pannenberg 1993). Omdrejnings- og højdepunktet i denne udvikling kan betragtes i den nikænonkonstantinopolitanske bekendelse, der bekender Kristus og Ånden i verden som af samme væsen som Gud skaber og dermed udtrykker opfattelsen af Gud skaber som en Gud, der ikke bare står i ren modsætning til verden og den ondskab, der findes i den, men virker i den og forandrer den gennem sin egen lidelse og død. I den forståelse er verden og dens mennesker pludseligt ikke længere "den anden", men i forskellig henseende "egne". Dette forandrer forholdet til de ikke-kristne, der nu ikke bare er et rent ydre problem for kirken, men bliver et eget problem, der

stiller krav til bekendelsen, hvis bagside er fordømmelsen. Helt konkret hører der således næsten altid et fordømmelsesafsnit til en lærebekendelse. Denne forandring af forholdet til de ikke-kristne udtrykkes særligt i den athanasianske bekendelses fordømmelser.⁴ De er udtryk for dette, at kirken, som nu forstår sig som en universel kirke, nu ikke blot kan lade de andre være andre i fredelig tilnærmelse, men bliver nødt til at forholde sig eksplicit til dem, dvs. de bliver en del af den egen selvforståelse, der skal afgrænses fra indadtil. Det indebærer en form for nærmest aggressiv kritik af det, der kaldes deres meninger. Kritikken bliver bærende for den egne selvforståelse. Det ses tydeligt i den athanasianske bekendelse, hvor fordømmelsen er integreret i bekendelsen: "Enhver som vil frelses, må frem for alt have den almindelige tro," "Enhver som ikke bevarer den hel og uforfalsket, vil uden tvivl gå evig fortabt," "Den, som altså vil frelses, må mene således om treenigheden," og "Dette er den almindelige tro, og hvis nogen ikke tror den ærligt og fast, vil han ikke kunne blive frelst." Udsagnet udtrykker en kirkelig selvforståelse, der er fast med klare grænser. Troen er en mening, som man kan have eller ikke. Enten er man indenfor, eller også er man udenfor, og for den tiltagende institutionaliserede og i sin egen op-

fattelse universelle kirke bidrager den i dette indbyggede missionsforståelse umiddelbart til styrkelse af identitet, kontinuitet og vækst. Fuldstændigt ligesom man så det i den fra oldkirke til middelalder hastigt voksende kirke.

På trods af den historisk-dynamiske baggrund er denne på overfladen sort-hvide selvforståelse ikke uproblematisk, og spørgsmålet, hvordan man skal forholde til "de andre", som siges at gå fortabt, herunder først og fremmest "kættere", men også "hedninger", "hekse" og "kritikere", bliver op gennem middelalderen et tema i teologien. Kirkens tiltagende manglende evne til at forholde sig til disse "andre" er også en side af reformationen. Fra protestantisk side bekrives reformationen som oftest som udsprunget af en rimelig kritik af den katolske kirke, men en anden måde at beskrive reformationen på kunne også være den katolske kirkes manglende evne til at forholde sig til og integrere den kritik, som reformatorerne kom med. Ikke kun til radikaliteten af den, men til essensen af den. Den reformatoriske kritik indebærer nemlig en kritik af den sort-hvide-athanasianske – næsten teistisk-religiøse – tilspidsning og trækker tilsvarende på dens historisk-dynamiske forudsætninger, dvs. på den nikænske arv og denne tids nærmest selv-refleksive og selv-kritiske formuleringer. I disse

ligger en anden måde at forstå mission på end den kritiske og dermed også en anden måde at forstå mission på end som den athanasianske opgavetænkning. Denne nikænske måde drives af motiver, der kommer tydeligere til udtryk hos den anden fløj, der er repræsenteret i Kirkernes Verdensråds diskussion om mission.

Mission som selvkritik

For i modsætning til mission som et imperativ, står i dag mange forskellige mindre teistiske og mere kontekstuelle tiltag, som dels ikke køber, at der skulle være en modsætning mellem sekularisering og religion, dels ser, at kirken ligesom verden er under hastig forandring og det ikke nødvendigvis kun for det dårlige. Nogle kirker er mere afventende i deres tolkning af forholdet til verden, mens andre som f.eks. "The United Reformed Church of England" forsøger at gå hele vejen med verden også dér, hvor det kan se ud som om det sker på bekostning af kirken i den skikkelse, som vi kender den. Med projektet "Walking the Way" ønsker de ikke primært at fiske mennesker til kirken, men selv at være kirke i verden.⁵ De vil dermed være tilstede for andre mennesker på en måde, som de kalder positiv, dvs. forandrende til det bedre: "to be a positive presence in the world." Dette projekt går ikke primært ud på

at lave arrangementer i kirken, som kan tiltrække og forandre mennesker, men på at være kirke i verden, dér hvor mennesker er og har brug for hinanden. De går helt konkret ud af kirkebygningen og går med mennesker, hvor de har brug for det. Der er derfor ingen principielle grænser for, hvad de engagerer sig i. De stiller sig selv det krav at være empatiske, solidariske og autentiske mennesker, hvormed de mener, at de vil være til at stole på for andre mennesker. De vil være de mennesker i verden, som man kan have tillid til. Dermed forandrer kirken som den kendes sig umiddelbart. De går således snarere ind for selvforandring end forandring af "den anden". De spørger: "What can the church do for you?" De lytter og de opfylder behov. Mission er ikke noget, de gør og ejer, men det de er, nemlig sendt til at være i verden og dette igen(!) ikke for kirkens skyld, måske endda heller ikke for "Guds" skyld, men som de selv har udtrykt det "for livets skyld".

Det drejer sig om liv. Dermed ved de ikke, hvor de er på vej hen. De har ikke et mål, der kan kvantificeres, eller et mål, der er givet på forhånd, men de spørger med udgangspunkt i deres egen erfaring åbent: "What does it mean to be an authentic available presence in peoples lives?"

Dermed overskrider de den grænse

mellem kirke og verden, som mange missionerende måske umiddelbart ellers bliver stående ved, og de er et eksempel på en form for kirkelig selv-kritik.

Også i Den Danske Folkekirke findes en umiddelbart selvkritisk fløj, der gerne vil udvikle og dyrke fornyelsen. Den har senest markeret sig under en debat om dåb, hvor der er blevet kaldt på både kirkelig og teologisk fornyelse. Gennemtænkning, nyt sprog, nye ritualer – og en underviser ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter ville endda have en ny teologi. Bekymringen for kirken er her blevet omsat til krav om indre kirkelig udvikling og i den forbindelse teologisk selv-kritik. Den mest yderliggående er gået til bekendelseskriterierne og har udfordret indholdet af *Confessio Augustana*: Er dåb overhovedet nødvendig for frelse? Betyder synd, at vi fortabes, hvis vi ikke tror? Der blev lagt op til vidtgående sakraments- og lære-kritik. Denne i en vis forstand selv-kritiske forståelse af mission har også rødder dybt i traditionen, hvor den ligesom forståelsen af mission som kritik også driver på forandrings-motivet, men nu modsat athanasianum reflekterer den ikke blot de andre, som fordømmes i bekendelsen, men finder primært disse andre, som skal kritiseres, inden for kirken selv.

Det skaber en anden form for polemik end "mission som kritik", for denne selv-kritik skaber snarere splittelse indtil end udadtil. Men splittelse skaber den nok stadig. For ligesom Mwombeki med sine forventninger til Europæernes forhold til kristendommen forekom religiøs-abstrakt, anden-kritisk og i den forstand urealistisk, så idylliserer dette selv-udviklingsprojekt måske også sin egen rolle og muligheder? For ligger der, når dagen er omme, alligevel ikke også i dette initiativ en skjult forestilling om én enkelt mening eller livsform, der skal fremmes, frem for en enhed i virkelig forskellighed? Trods dette forbehold er der indsigter i opfattelsen af mission som selv-kritik der forekommer betydningsfulde.

For også tilgangen til mission som selv-kritik drives af motiver, der som sagt findes i den oldkirkelige teologi, hvor den særligt kan ses i udviklingen af de refleksive og selv-refleksive bekendelser, som det sker langsomt i tiden op til Nikænum, dybt i tiden mellem Nikænum og Nikænonkonstantinopolitanem, og derefter, hvor konsekvenserne fordøjes og fremfor alt kommer til udtryk, i Augustins gudslære og antropologi (Ayres 2014). I dag, hvor der i forskningen er bred enighed om, at de triniariske bekendelser udvikler sig gennem kristologiske og soteriologiske refleksioner, føres den

refleksivitet og selvkritik som trinitetslæren indeholder – og for alvor bliver moderne gennem Hegel og Barth – tilbage til opgøret med arianismen i dens forskellige former. For arianerne er Kristus skabt af Gud og ikke avlet, og Kristus er derfor ikke af samme væsen som Faderen, men underordnet. Mod dette hævder de nikænske fædre Kristi sande guddommelighed – den berømte *homousi* – og med den beskrives Gud nu som et forhold mellem personer, dvs. ikke lineært, men relationelt og reflektivt. Som den nikænske bekendelse lyder, så bekender vi "én Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Søn, som er født af Faderen før alle tider, Gud af Gud, lys af lys, sand Gud af sand Gud, født, ikke skabt, af samme væsen som Faderen, ved hvem alt er skabt," og tilsvarende: "Helligånden, som er Herre, og som levendegør, som udgår fra Faderen og fra Sønnen, som tilbedes og æres tillige med Faderen og Sønnen, som har talt ved profeterne. Og på én, hellig, almindelig og apostolisk kirke. Jeg (vi) bekender én dåb til syndernes forladelse og forventer de dødes opstandelse og den kommende verdens liv."

For gudslæren og også missionsteologien har denne nikænske bekendelse adskillige konsekvenser: Nogle af de mere radikale er fremført af Jürgen Moltmann, der ligefrem mener, at denne trinitariske tilgang betyder, at kristen-

dommen ikke bør betragte sig selv som en monoteistisk religion (Moltmann 1981). Ifølge Moltmann kan trinitarisk og teistisk tænkning ikke forenes, heller ikke i form af en monoteisme, hvis den betyder, at "den anden" i gudsforholdet – Kristus og Ånden – skal ophæves i "den ene", som Gud Fader er. Monoteisme er, hævder Moltmann derfor, den anden side af undertrykkelse og overgreb. De trinitariske relationer er, siger han, gennem de trinitariske personers forskellighed karakteriseret ved gensidighed, sådan at Guds enhed kun findes i deres forhold og forskellighed og dermed ikke går hverken forud for eller efter deres handlen. Det kan man udlægge missionsteologisk: Tager man opgøret med arianismen, ny-arianismen og de senere mange forskellige former for ariansk humanisme alvorligt, så kan mission ikke bare tænkes som kritik og opgave. Så er mission også altid eller endda primært selv-kritik og en måde at være-i-forskellighed på – altså i modsætning til en måde at handle på. Som Paul Tillich siger, så findes der kun ét kristent kætteri, og det er dette arianske-humanistiske, og det vil sige den sort-hvide, linære, ikke-refleksive beskrivelse af Guds forhold til verden, Guds forhold til Kristus, Kristi forhold til mennesket osv. (Tillich 1952). Derfor udtrykker Tillich sig også om Gud og måden, de kristne lever med Gud

og hinanden på, med formuleringer, der tydeligt overskrider teismen: "*The Courage to be is rooted in the God who appears when God has disappeared in the anxiety of doubt*" (ibid.). Det betyder, at Gud ikke bare forandrer lidelsen, men tilmed forsvinder i den og kommer til syne på en anden måde end som en ren modsætning til det onde: "[...] all forms of courage are reestablished in the power of the God above the God of theism" (ibid.). Ifølge disse udsagn må vi ikke kun bevæge os videre end mission som kritik, men også videre end Moltmanns rene monoteisme-afvisning og opfattelsen af mission som selv-kritik.

En treenig tilgang

For som Tillichs udsagn indebærer og Pannenberg senere har fremført mod Moltmann, så er Guds enhed et blivende anliggende og måske endda faktisk et spørgsmål, hvis svar der er kamp om. Sådan er det derfor også med kirkens og missionens enhed. Tillich og Pannenberg er helt enige med Moltmann i, at dette spørgsmål om enhed ikke kan besvares abstrakt, og "Gud" abstrakt betragtet derfor aldrig kan være et udgangspunkt for eller en anledning til mission (Pannenberg 1988). Heller ikke hvis Gud kaldes Kristus. Som Pannenberg understreger, så er Gud kun én gennem sin historie og sit forhold til os,

uden dog at enheden er identisk med denne historie og vores væren i den. Det har ekklesiologiske konsekvenser. For det betyder også, at kirkens enhed heller ikke findes abstrakt, hverken i skrift, ritual(er), ramme eller noget, der findes før eller ved siden af dens konkrete skikkelse. Og da en konkret skikkelse formidles af ord og sakramenter, der heller ikke er hverken religiøs-magiske ritualer eller humanistisk-arianske fortolkninger, så inddrager de det menneske, der modtager og nyder dem, på en måde, der hverken ophøjer det til Gud (over andre) eller gør det til slave (under Gud). Dette kommer overordnet til udtryk i *Confessio Augustanas* opfattelse af kirkens enhed: "Og til kirkens sande enhed er det tilstrækkeligt at stemme overens om evangeliets lære [NB retfærdiggørelse ved tro] og sakramenternes forvaltning, og det er ikke nødvendigt overalt at have de samme menneskelige overleveringer eller kirkeskikke eller ceremonier, som er indstiftet af mennesker." Kirkens enhed er en overensstemmelse om lære og forvaltning, der trækker på hovedartiklen om troens retfærdiggørelse, som indholdet i sakramenterne: "Fremdeles lærer de, at menneskene ikke kan retfærdiggøres over for Gud ved egne kræfter, fortjenester eller gerninger, men retfærdiggøres uforskyldt for Kristi skyld ved troen, når de tror, at de bliver

taget til nåde, og at synderne forlades for Kristi skyld, for hans skyld, som ved sin død gjorde fyldest for vore synder. Denne tro tilregner Gud som retfærdighed for sig." En anden måde at sige dette på er, at sakramenterne formidler et særligt både ensidigt og gensidigt forhold til Gud, nemlig Kristi forhold til Gud Far, som også kan beskrives som et forhold bestemt af hans Ånd.

For missionsteologien indebærer det, at den ikke kan reduceres til alternativ kritik eller selvkritik, men forbinder de to. Det er derfor snarere en pointe, at Kristi retfærdighed forandrer både én selv og den anden, sådan at hvis ingen eller kun en af delene forekommer, så er der noget galt. Mission er, hvis vi udlægger dette, ikke en opgave, der går ud på at give noget til nogen, der ikke har det, men heller ikke et kald til at tilpasse sig selv den anden og efter omstændighederne. Det er netop en af de store missionsteologiske udfordringer, at kirken for nemt falder i begge grøfter. I stedet for dette går kaldet til mission, så vidt jeg kan se, ud på at afdække mission som en berigelse, der i princippet forbinder kritik og selvkritik i en bevægelse. Det foregiver ikke, at dette i praksis er nemmere, end det er, men er et forsøg på at tage højde for, at vi i forhold til Gud hverken eksisterer rent ensidigt som subjekter, der kritiserer eller gensidigt som objekter

for selv-kritik. Så svarer vi ganske vist ikke direkte på bekymringen for at Europa mister Gud, men tager den til efterretning i spørgsmål til kirke, teologi og praksis. Det lader ikke mission være noget, der primært skal omsættes i udadvendte aktiviteter eller selv-kritiske revisioner af lærestykker, men ser det som et slags spørgsmål, der hænger sammen med, hvordan vi overhovedet befinder os i verden som kristne mennesker. I vores tid har sådanne spørgsmål både politisk, etisk, æstetisk og terapeutisk karakter.

Måske kunne man derfor overveje, om det er muligt at bidrage kirkeligt til omsorg for disse aspekter af tilværelsen i samarbejde med dem, der er eksperter her. For jeg er ikke sikker på, at den bekymring, der mange steder findes for Europas for- eller frafald og de danske faldende dåbstal, overhovedet kan eller skal adresseres missionsteologisk, men snarere meget bredere praktisk, dogmatisk og religionsfilosofisk som et spørgsmål om, hvad bekymringen eller anfægtelsen egentlig går ud på.

Hvad drejer den sig egentlig om? Har den at gøre med den død, som alle mennesker kender til? Det der religionsfilosofisk kaldes "negativitet", praktisk teologisk kaldes "lidelse" og dogmatisk kaldes "død, synd, djævel og det onde"? Menneskers indbygge-

de modvilje mod ondt, lidelse og død som vi også kender som forargelsen over korset, indebærer en form for forståelse for menneskers uhyre forskellige måder at have med Gud at gøre på og dermed for de forskellige kritiske og selv-kritiske missionsteologiske perspektiver. Men kun gennem korsets perspektivforenende kraft og den erkendelse, som den i opstandelsessammenhæng også bringer. I den sammenhæng er faldende dåbstal ikke anledning til at spørge, hvad der er galt med dem, der vælger dåb fra, eller hvad der er galt med kirkens kommunikation, siden de gør det. Nej, så bliver det en anledning til at spørge, hvorfor vi i lyset af kirkens egen forkyndelse overhovedet bekymrer os? For ligesom det var en pointe fra konferencen i Arusha, at ethvert menneske aldrig bare er "den anden", objekt og offer, men altid også agent og subjekt, så er missionsteologen også altid genstand for nogen eller noget og aldrig bare subjekt.

Ifølge den danske folkekirkes bekendelsesskrifter, så udtrykker kirken et slags møde eller en gennem korset åben bevægelse mellem subjektets og objektets perspektiver. De går ikke bare op i en højere enhed, men stiller krav til, hvad der missionsteologisk kan siges om forholdet til "den anden" og måske endda også om missionstænkningen

selv som et integreret forhold i de teologiske discipliner.

Litteratur

Ayres, L

2014 *Augustine and the Trinity*. Cambridge: Cambridge University Press

Moltmann, J

1981 *Trinität und Reich Gottes*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus

Pannenberg, W.

1988 *Systematische Theologie Band 1*.

Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht

1993 *Systematische Theologie Band 3*.

Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht

Tillich, P.

1952 *The Courage to Be*. New Heaven: Yale University Press

Noter

1. <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/mission-and-evangelism/consultation-on-mission-in-secularised-and-post-modern-contexts>
2. <http://zendingsraad.nl/verdieping/discipleship-in-secular-contexts>
3. <http://zendingsraad.nl/verdieping/discipleship-in-secular-contexts>
4. Alle citater fra Den Danske Folkekirkes bekendelsesskrifter i det følgende er citeret fra denne udgave: <https://www.folkekirken.dk/om-troen/at-vaere-kristen/trosbekendelse/bekendelsesskrifter>
5. <https://urc.org.uk/our-work/walking-the-way.html>

Johanne Stubbe Teglbjærg Kristensen er ph.d., lektor i Dogmatik med Økumenisk Teologi ved Afdeling for Systematisk Teologi, Københavns Universitet. Hun deltog i Kirkernes Verdensråds konference om mission i Arusha 2018.

Hvad betyder en mere karismatisk pneumatologi for kristen mission?

”Pentekostaliseringen” af missions-teologien i globalt perspektiv

Af Jonas Adelin Jørgensen

Pentekostale kirkers missionstænkning og -praksis centrerer sig om erfaringen af og udrustningen gennem Ånden. Denne vægtning af Helligåndsteologien indebærer klare styrker og udfordrer den bredere økumeniske missionsteologi. Samtidig er der i globalt perspektiv en række kritikpunkter, som det er nødvendigt for pentekostal missionstænkning at forholde sig til, både epistemologisk, etisk og politisk.

Indledning

I lyset af de forandringer, som kristendommen har gennemgået i det 20. århundrede, er spørgsmålene om, hvad kristen mission er, blevet vigtige. Det Helligåndsteologiske tema for Arushakonferencen – Moving in the Spirit – knytter an til dette spørgsmål, og blandt deltagerne ved konferencen var der en stærk repræsentation fra nye pentekostale kirker. Det har sin baggrund i kristendommens globalisering, som har været ledsaget af nye pentekostale og karismatiske former for kristendom. Ifølge religionsstatistikere repræsenterede denne gruppe omkring 15% af det samlede antal kristne eller 350 millioner personer om-

kring årtusindskiftet. For det andet er kristendommen blevet en ”sydlig” religion, i den forstand at majoriteten af kristne nu bor udenfor de geografiske områder Europa og Nordamerika, som er traditionelt kristne, og konferencens geografiske placering i Tanzania afspejlede dette. Denne artikel undersøger, hvordan denne pentekostale og karismatiske form for kristendom og dens vægtning af Helligåndsteologien påvirker praksis og tænkningen omkring mission i økumenisk, globalt perspektiv. Er pentekostalisme den postvestlige kristendom i vores postkristne Vesten? Hvad betyder det i så fald for økumenisk kristen missionspraksis og missions-teologi?

Definitioner, baggrund og historisk udvikling

Med "pentekostal" hentyder jeg til den form for kristendom og kristne kirker, som betoner Helligåndens rolle i religiøse oplevelser og betydningen af tungetale, omvendelse og åndsdaab. Med 'karismatisk' hentyder jeg til den bredere Helligåndsteologiske bevægelse, som pentekostalismen har bidraget til, og som har betydet et øget fokus på Helligåndsteologi og –erfaring på tværs af kirkesamfund, og uden at enkeltpersoner bliver medlemmer af en pinsekirke.

Set indefra er pentekostalismen født som en missionsbevægelse og forstået ind i en frelseshistorisk ramme: I pentekostale kirkers selvforståelse har den radikale udgydelse af Ånden over alle troende netop endetidens store og endelige mission som horisont og rationale. Gennem udrustning med Ånden kunne de troende fuldende den kristne verdensmission. Tegn og undere såvel som tungetale var redskaberne i denne endetidsvækkelse, som pentekostalismen så sig selv som, og en lang række missionærer blev udsendt og så sig selv som en del af denne endetidsvækkelse. Med fremhævelsen af Åndens rolle i den eskatologiske, messianske tid så de tidlige pinsekirker i begyndelsen af det 20. århundrede sig selv som fortsættelse af pinsemenigheden i Apostlenes

Gerninger kapitel 2. Oplevelsen af udgydelsen af Ånden og de medfølgende tegn – først og fremmest tungetalen – skete omtrent samtidigt i flere forskellige kontekster: Wales, Storbritannien, 1904-1905, Khasi Hills i Nordindien 1905-1906, Azusa Street i Los Angeles i 1906, og Pyongyang i Korea 1907, Aladura-kirkerne i Nigeria 1914 og flere andre.

Set udefra og gennem religionshistoriske briller er der flere fælles træk mellem de forskellige kontekster, hvor pentekostalismen opstod. Der skete store demografiske forandringer i form af begyndende urbanisering, industrialisering og modernisering af en række samfund. Samhandel og økonomiske netværk såvel som ny teknologi – dampskibsfart og telegraf-tjenester – bandt byer og befolkninger tættere sammen, og en tidlig global kultur og modernitet opstod. I alle kontekster var der metodistiske missionærer og kirker, som var præget af helligørelsesbevægelser, *higher holiness movements*, med en ganske skematisk tænkning om den enkelte kristnes vækst fra retfærdiggørelse ved tro og videre i hellig livsførsel. I alle kontekster var der også en stærk traditionel religiøs praksis og kultur, f.eks. afroamerikansk spiritualitet, som vægtede eksorcisme, tungetale, åndsdaab, velsignelse og profetisme. Et veludbygget globalt netværk af personer

involveret i helliggørelsesbevægelserne rapporterede om deres lokale oplevelser og tanker gennem f.eks. tidsskriftet *Apostolic News*, som de centrale personer i vækkelserne i Azusa Street stod som udgivere af, og som havde abonnenter over hele verden. I den forstand var der en global begyndelse på fænomenet pentekostalismen, som var tæt forbundet med både metodistiske helliggørelsesbevægelser og den bredere kristne verdensmission. I dette religionshistoriske lys kan pentekostalismen bedst beskrives som de fælles træk og teologiske ideer omkring Helligåndsteologien – eksorcisme, åndsdaab, tungetale, profetisme og velsignelse – som kan omsættes og realiseres i lokale kontekster, og som tjener til at placere pentekostale kristne i en større frelses-historisk og eskatologisk ramme.

Pentekostalismens globale historie og missionspraksis er kun i begrænset omfang blevet gjort til genstand for videnskabelig-historisk forskning. Religionshistorikere har påpeget, at den måde, som nye troende selv har brugt kristendommen på, ofte er ganske anderledes end missionærerne havde forestillet sig. Denne proces har religionshistorikere identificeret som "oversættelse" i en bred, dynamisk forstand. Men netop denne grundmetafor er interessant og omdiskuteret i pentekostalismens tilfælde, som ofte ser sig selv som mod-

sætning ikke blot til den bredere økumeniske bevægelse af kirker, men i høj grad også til eksisterende kultur og religiøsitet. Pentekostalismen ser med andre ord sig selv først og fremmest som en modkultur.

Dette har medført et udfordrende paradoks i forståelsen af pentekostalismens numeriske succes i løbet af det 20. århundrede: Pentekostalismens udbredelse og historiske succes hænger tæt sammen med stedliggørelsen af lederskab og kirke såvel som oversættelse af både kristendommens tekster og af den kristne teologi. Samtidigt ser pentekostalismen sig selv som en modkultur og et alternativ til stedlige kulturer og religiøsiteter, og er i et stadigt opgør med den selvsamme kultur, som den udbreder sig gennem og i kraft af. Måske er det endda i sammenstødet mellem den pentekostale modkulturelle retorik og dens funktionelle praksis, at nøglen til pentekostalismens succes i religionshistoriske forstand skal søges: Hvor pentekostalismen på et retorisk plan kritiserer og fordømmer eksisterende kultur og religiøsitet for at være "overtroisk", "dæmonisk" og "bagudvendt", så tilbyder den samtidigt en funktionel ækvivalens til populære former for religiøsitet i form af eksorcismer, forbøn, profetisme, helbredelser i en kristen, global og Helligåndsfokuseret frelseshistorisk ramme.

Pentekostalismen og den bredere økumeniske bevægelse

De pentekostale kirker som voksede sig store i den første halvdel af det 20. århundrede var ofte evangelikale og vel også ofte fundamentalistiske i deres skriftlæsning og selvforståelse, og så sig selv i opposition til den slaphed og manglende åndsfylde og helliggørelse, som den så i den bredere kristenhed. Men efterhånden som pentekostal teologi vandt indpas i andre kirkesamfund, opstod inden for de etablerede kirker en bevægelse af personer, som på tværs af kirkesamfund sympatiserede med den teologiske vision i pinsekirkerne – dog uden at de selv blev medlemmer af en pinsekirke. Fra 1960'erne er den karismatiske bevægelse vokset sig stor indenfor de andre kirkesamfund, lige fra den romersk-katolske kirke til baptistkirkerne. Indenfor andre kirkesamfund blev den karismatiske bevægelse således netop ikke selvstændige kirker, men udøvede alligevel en vis indflydelse på kirkernes liv, teologi og praksis. Et slående eksempel er fremvæksten af uafhængige pinsekirker i Sydamerika samtidig med at en stor bevægelse af karismatiske katolikker opstod, som i dag tæller 160 millioner katolikker i 230 lande. Med betegnelsen "karismatisk" tænker jeg på kristne, som på tværs af kirkeskel identificerer sig med pentekostale former for kristendom og

teologi uden dog at være medlem af en pentekostal menighed. Karismatiske og pentekostale former for kristendom er dermed gået fra at være et undseeligt vestamerikansk fænomen til en af de største og den mest dynamiske form for nutidig kristendom med hovedvægten i Det Globale Syd.

Den økumeniske bevægelse så på dette tidspunkt den karismatiske bevægelses økumeniske potentiale, og den første konference, som adresserede samarbejdet, fandt sted i Geneve i 1980. Kirkerne Verdensråds (KV) generalsekretær Philip Potter (Potter 1981) udtalte på konferencen, at den karismatiske bevægelse udgjorde et forbindelsesled mellem KV, den Romersk-katolske Kirke, de ortodokse kirker og de konservative-evangelikale kirker, og at bevægelsen ville bidrage med åndelig fornyelse i en tid, hvor der er brug for evangelisering, mission og vidnesbyrd på tværs af kirkerne. På trods af konferencens budskab er der vel ikke nogen tvivl om at de kirker, som stod den karismatiske bevægelses teologiske indhold nærmest, var de konservative-evangelikale kirker, og at missionsiveren og -engagementet har været delt af pentekostale og konservative-evangelikale kirker lige fra begyndelsen af pinsekirkernes historie.

Indenfor pinsekirkerne har nye og mere særegne former for missionspraksis

vundet udbredelse, f.eks. den amerikanske pinsepræst John Wimbers idé om "power evangelism." Ifølge denne ide har kirken et mandat til at fortsætte Jesu virke i Åndens kraft på en måde, så tegn og helbredelser bliver en integreret del af kirkens mission. Kun gennem forvandling af det moderne menneskes verdensbillede, hvor det åbnes for Åndens transcendent indgreb og får syn for kampen mod onde åndemagter, kan kirken lykkes i sin evangeliserende tjeneste. Den vigtige understregning af konflikten mellem Ånden og onde åndemagter har især i de seneste årtier stået stærkt i pinsekirkernes mission, endda i en grad så at der ofte tales om "åndelig krigsførsel" i forhold til "territorialånder" (dæmoner) og med en understregning af eksorcismepraksis.

I Lausanne-bevægelsen har inspirationen fra og dialogen med pinsekirkene og den karismatiske teologi været genstand for en række konsultationer fra 1980'erne og fremefter. Samtidig med at der er en åbenhed i forhold til tegn og undere, har der i Lausannebevægelsen været en understregning af, at undere og tegn ikke er knyttet til missionsbefalingen i Matthæusevangeliet 28. Dette kan ses som en understregning af åbenheden i forhold til tegn og undere i missionsgerningen og en forkastelse af skepsis over for disse fænomener, men samtidigt som en op-

fordring til ydmyghed og afstandtagen fra kirkens triumfalistiske missionspraksis. Det har ført til en kritik af "åndelig krigsførsel" som metode i mission og evangelisering, og en skepsis i forhold til overdreven interesse for "territorialånder."

Missionsteologisk kritik: Åbenbaring, erfaring og mission

Det missionsteologiske perspektiv knytter an ved spørgsmålet om, hvordan ændringerne i kristendommens udbredelse og praksis ændrer selve den kristne teologi og selvforståelse. De teoretiske problemer har dels været spørgsmålet om, hvordan man rent analytisk kunne gøre rede for de forandringer, som kristendommen gennemgår i takt med sin globalisering, og dels hvorvidt og hvordan kristendommens kontekstuelle udtryk og former forandrer selve kristendommen. I forlængelse af dette ønsker jeg ikke blot at konstatere, at enkelte pentekostale kirker er lokaliserede former af global pentekostalisme, men mere konkret at undersøge, hvordan pentekostalismen som en form af kristendommen rejser flere vigtige systematisk-teologiske problemstillinger, først og fremmest ved at give et alternativt svar på spørgsmålet om, hvilken rolle erfaringen spiller for teologien.

Lad mig uddybe dette:

I den europæiske protestantiske teologi – repræsenteret ved teologer som K. Barth, E. Brunner og R. Bultmann – er spørgsmålet om erfaringens rolle for teologien blevet diskuteret som et spørgsmål om forholdet mellem menneskelige erfaringer og guddommelig åbenbaring. Forskellen på guddommelig åbenbaring og menneskelig erfaring er blevet understreget af alle tre teologer, og den principielle uforenelighed af erfaring og teologi er blevet konsekvensen i disses teologier. I modsætning til hvordan både den pietistiske og den liberale protestantisme talte om forholdet mellem den menneskelige samvittighed og Gud som et udgangspunkt for teologien, så kritiserede den dialektiske teologi denne overgang fra det menneskelige til Gud både metodisk og teologisk: Afstanden mellem Gud og mennesker kan kun overvindes af Gud selv i sin suveræne åbenbaring, og "Gud" kan derfor aldrig blive genstand for menneskets omtale eller erfaring. Hvis vi af egen magt, evne eller erfaring hævder at tale om "Gud," kan vi derfor være sikre på, at vi intet har sagt om Gud, ville den moderne europæiske teologi hævde. Enhver sand tale om eller erfaring af Gud kan kun grundes på Gud selv, og selv om en erfaring kunne være tilgængelig for mennesket, så ville Gud selv forblive radikalt skjult og anderledes selv i den åbenbaring som

var grundlaget for erfaringen. Selv en sand erfaring af Gud ville derfor i yderste konsekvens være tom for os som menneskelige subjekter.

I forhold til vægtningen af Helligåndens rolle i religiøse oplevelser og betydningen af tungetale, omvendelse og åndsdaab, så er kontrasten til den protestantiske europæiske teologi tydelig: Ud over det provokerende i påstanden om en erfaring af Gud i pentekostal praksis – i form af en erfaring af Ånden – så udgør pentekostalismen som kristendomsform en praktisk påstand om overvindelse af afstanden mellem Gud og menneske. Ikke sådan at Ånden bliver en menneskelig modalitet, men i den forstand, at det er muligt for mennesket at have Ånden, dvs. at indgå i en personlig og umiddelbar forbindelse med Gud. På den måde overvindes afstanden mellem Gud og menneske af Ånden og manifesterer sig i menneskers liv, hverdag og tro. Der er med andre ord intet logisk nødvendigt alternativ mellem åbenbaring og erfaring, men åbenbaring og erfaring er to sider af samme sag. Åbenbaring er helheden af erfaring, fysisk og psykisk håndgribeligt til stede. I Ånden er der erfaring af åbenbaringen og åbenbaring af erfaringen. Ånden åbenbarer, hvad mennesker ser, hører, og mærker – ikke en helt anden Gud som forbliver skjult selv i erfaringen. Dermed er det systematisk

teologiske alternativ, som pentekostalismen udgør i systematisk teologisk forstand, trukket skarpest muligt op.

Missionsteologisk udgør pentekostalismen dermed en udfordring i forhold til det teologiske grundspørgsmål om sand erfaring af det guddommelige og menneskets mulighed for at erfare Gud. På dette helt fundamentale punkt udgør en mere pentekostaliseret missionsteologisk tænkning en udfordring og et korrektiv til den protestantisk prægede økumeniske missionsteologi, og i selve spørgsmålet om erfaringen af Ånden må den bredere missionsteologi prøve sin teologi og praksis i lyset af pentekostale erfaringer. Styrken i den pentekostale missionstænkning er Helligåndsteologiens fundamentale betydning på individniveau: Kirkens og den enkeltes mission bliver til i Helligåndens kraft og ved Helligåndens udrustning.

Dette leder mig dog også for det første til en mere epistemologisk kritik af pentekostal teologi: I pentekostal missionstænkning og -praksis står idéen om territorialånder stærk i nutiden. Som nævnt har dette fokus ført til en forståelse af kristen mission som en åndelig krigsførelse og eksorcisme af disse territorialånder som central i pentekostal missionspraksis. Hvordan denne tænkning er forbundet til pentekostalismens fokus på Åndsteologi og erfaringsdi-

mensionen af kristendommen er også skitseret ovenfor. Det grundlæggende epistemologiske spørgsmål er dog: Fin-des territorialånder virkeligt?

Ideen om nationale eller territoriale åndelige magter findes udfoldet i Peter Wagners bog *Territorial Spirits* (Wagner 2012). Wagner refererer til en række velkendte pentekostale ledere og præster, blandt andre John Wimber og Paul Yonggi Cho, og beskriver hvordan denne missionspraksis trives i pinsekirker. Wagner identificerer fire niveauer af åndelige magter: "Magter" som er individuelle dæmoner, "kræfter" som er grupper af dæmoner med en anfører, "mørkets fyrster," som er regionale eller territoriale ånder, og "magthavere," som organiserer åndelig modstand og dæmonisk aktivitet. De territoriale ånder kommer til udtryk i frygt, religiøsitet, vold, misbrug af alkohol og stoffer, hekseri og grådighed. Bøn – "prayer breakthroughs" – er metoden i kampen mod disse territoriale ånder. Wagner argumenterer med reference til nutidige pinsekirkers praksis, at denne form for mission er den mest kraftfulde form for evangelisation. Samtidigt opfordrer Wagner til forsigtighed i omgangen med territoriale ånder, som kan være meget magtfulde. Men korresponderer det virkeligt med de bibelteologiske idéer? Der er i de bibelske skrifter ingen vidnesbyrd om grupper af kristne, som

har samledes for at bede og uddrive territoriale ånder. Videre synes det, at der i de bibelske skrifter snarere er tale om politiske, militaristiske og nationaliste ideologier, som er anti-kristne, og ikke territoriale ånder, som har en egen eksistens.

Et andet område, som til dels hænger sammen med denne epistemologi, er forståelse af den menneskelige krop som et "mikrokosmos" for den kosmiske kamp mellem Gud og Satan. Den store kosmiske kamp kommer konkret og erfaringsnært til udtryk i den troendes eget liv, hvor impulser og handlinger, som ikke stammer fra Ånden, stadig findes. Det kommer til udtryk på to forskellige måder: For det første i dæmonisering af individer – fx anklage mod børn som børnehekse, homoseksuelle som besatte af onde ånder, psykisk syge som fjender og spottere af Helligånden. For det andet i fremgangsteologiens fokus på personlig succes/velsignelse som omdrejningspunkt for den enkelte troende og vedkommendes personlige succes. Dette kommer også til udtryk i pinsekirkers liturgi, hvor det ikke er fejringen af det guddommeliges sande nærvær i ordet eller sakramenterne, men gavegivningen og pengeindsamlingen, som kommer til at stå som det centrale liturgiske element, som sang, bøn og prædiken fører frem til, og som sigter på den enkeltes

personlige velsignelse og succes. Dette åbner for mig at se for en ganske berettiget moralsk og etisk kritik.

Endelig og for det tredje er der den bredere politiske kritik af pentekostalismen: Pentekostalismen er en moderne kristendom både teknologisk og i den forstand, at den forbruges – "*consumption as religious practice*." Men pentekostalisme er ikke rationalisering og sekularisering af det moderne liv; den er ikke en sekularisering af verden men derimod en genfortryllelse af denne moderne verden. Det giver den trivielle indsigt, at globalisering ikke nødvendigvis er ensbetydende med en global modernitet. Men mere pointeret, så viser det også, at globalisering og globale netværk ikke nødvendigvis medfører en politisk vækkelse globalt set, og at den politiske tænkning som vi forbinder med moderne liberale samfund ikke nødvendigvis følger pentekostalismen.

I forhold til pentekostalismen står dette politiske aspekt specielt stærkt frem: Leder pentekostalismen til politisk apati for sine medlemmer, gennem at fastholde fokus på en symbolsk magt – territoriale ånder - som er illusorisk og uvirkelig? Sanktionerer pentekostalismen traditionelle familiemønstre i en grad så den samtidigt fastholder patriarkalske strukturer? Hvis det er

tilfældet, så vil det være berettiget at hævde, at omvendelsen bliver privat, og får ikke samfundsmæssigt forandrende konsekvenser. Hvis pentekostal missionsteologi fører til omvendelser, der "bliver hjemme" og ikke får nogen samfundsmæssig forandrende konsekvenser, så er der tale om en missions-tænkning uden nogen stærk integration af den eksistentielle og sociale forandring. Gudsriget forbliver privat og derfor – i et økumenisk perspektiv – mangelfuldt. Evangeliets altomfattende forandrende kraft forbliver da udfoldet.

Opsummerende konklusion

Pentekostal missionspraksis viser klart svagheden ved den vestlige moderne protestantiske teologiske tænkning om åbenbaringen som Gud, der forbliver skjult selv i erfaringen. Pentekostalismen udgør en udfordring i forhold til det teologiske grundspørgsmål om sand erfaring af det guddommelige og menneskets mulighed for at erfare Gud. Den vestlige protestantismes svar er og forbliver utilfredsstillende. Samtidigt indebærer pentekostal mission, sådan

som det historisk er kommet til udtryk, selv en række betænkelige præmisser: Eksisterer der virkeligt territoriale ånder (den epistemologiske kritik), leder pentekostalisme til umoralsk behandling af individer og en uetisk form for kristendom, som sigter på individuel velsignelse og velstand (den moralske og etiske kritik), og ender pentekostal mission med en omvendelse, der er rent privat, og som blot indebærer en lav grad af samfundsmæssig forandring? Uden at adressere disse kritiske præmisser vil pentekostalismen ikke kunne vise en vej fremad for den økumeniske kristne verdensmission.

Litteratur

Berentsen et al (red.)

2004 *Missiologi i dag* (2. udg.), Universitetsforlaget, Oslo.

Potter, Philip

1981 "Charismatic renewal and the World Council of Churches", i *The Church is Charismatic*, red. Bittlinger, WCC, Geneva, s. 73-87.

Wagner, Peter

2012 *Territorial Spirits: Practical Strategies for How to Crush the Enemy Through Spiritual Warfare*, Destiny Image Publishers.

Jonas Adelin Jørgensen er generalsekretær i Dansk Missionsråd og ekstern lektor ved Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet. Han har bl.a. redigeret bogen Mission and Money. Blander sig jævnligt i debatten om religionsfrihed og kristnes globale forhold.

Et helhedsperspektiv på kirkens væsen og opgave

Af Anne Mie Skak Johanson, Niels Iver Juul, Jonas Adelin Jørgensen og Andreas Østerlund Nielsen

---

I denne artikel præsenterer vi et internationalt fremtrædende perspektiv på, hvad der er kirkens væsen og opgave, og relaterer det til en dansk kirkelig sammenhæng. Det sker på baggrund af Arusha-konferencen og dens tema: "Moving in the Spirit – Called to Transforming Discipleship."

Et helhedsperspektiv på kirkens væsen og opgave benævnes ofte *integreret mission* eller *holistisk mission*, og det lå som en fælles forudsætning under næsten alle konferencens indlæg og drøftelser. Trods udtrykket "mission" er der tale om et bud på en omfattende teologi. Vi anvender i det følgende betegnelsen *holistisk-integreret*.

Hovedanliggendet i en holistisk-integreret teologi er at pege på, at Guds mission (*missio Dei*) i verden angår hele skaberværket og alle sider af menneskelivet, og at hele skaberværket og alle sider af menneskelivet står i relation til Gud med behov for forsoning og genoprettelse. Det betyder, at kirken, som er et redskab i Guds mission, må se det som sin opgave at relatere evangeliet til alle sider af menneskelivet og til hele skaberværket. Det indebærer også, at når kirken – gennem lokale menigheder, personer med en kristen

tro og kirkelige organisationer – møder mennesker, så må forkyndelse og diakoni være integrerede dele af ethvert af disse møder. Det betyder endvidere, at kirken i dens forkyndelse, undervisning og aktiviteter må interessere sig for de sociale, økonomiske og kulturelle forhold, som i høj grad er bestemmende for menneskers liv og overbevisninger.

Der er tale om et fyldigt og gennemtænkt syn på kirkens væsen og opgave, som internationalt har vundet bred opbakning. Vi er overbevist om, at det også har potentiale til at stimulere og fremme danske præsters og menighedsråds arbejde for den kristne menigheds liv og vækst i den lokale sognekirke.

Nybrud og gamle rødder

Et holistisk-integreret missionsyn er ikke nogen ny opfindelse. Luthers syn på Guds universelle herredømme og på

det kristne menneskes troskab i kald og stand er udtryk for samme kristne helhedsperspektiv. En række af de største danske diakonale institutioner og organisationer blev stiftet ud fra en selvfølgelig forståelse af, at Guds kærlighed gælder hele mennesket, med både åndelige og fysisk-sociale behov, og med betydning for både det "timelige" og det "hinsidige." Dansk ydremissions arbejde har også fra begyndelsen med naturlig nødvendighed udgjort en integreret helhed af diakoni og forkyndelse, der omfattede både hospitaler, skoler og kirker.

En modernistisk falsk dualisme mellem verdsligt og åndeligt har alligevel indenfor de seneste hundrede år undermineret dette helhedssyn på verden og på Guds mission. Det var medvirkende til splittelsen mellem liberale og fundamentalister fra det 20. århundredes begyndelse og frem.

Holistisk-integreret mission har imidlertid i løbet af de seneste 50 år bredt sig fra kirkernes og missionsorganisationernes praksis i det Globale Syd til missionsteologien i det Globale Nord. Tænkningen har udviklet sig og vundet fodfæste gennem udveksling og tilnærmelse mellem de verdensomspændende økumeniske og evangelikale bevægelser, særligt Kirkernes Verdensråd og Lausannebevægelsen. Holistisk-inte-

greret mission er således også de senere år blevet et fælles mødested for Dansk Missionsråds medlemsorganisationer på tværs af traditionelle kirkelige og teologiske forskelle.

Sundt selvværd åbner op

En af styrkerne ved det holistisk-integrerede missionssyn er, at det skaber mulighed for et dynamisk samspil mellem kirkens identitet og relevans, mellem evangeliets partikularitet og universalitet, mellem det kirkelige og det menneskelige, mellem dåb og discipelskab etc. Der er ikke nogen side af tilværelsen, som falder udenfor evangeliet, eller som evangeliet ikke er relevant for. "Kirke" betegner derfor ikke blot en bygning eller bestemte gudstjenestelige og kirkelige handlinger, endsiges præst og menighedsråd. Kirke er derimod, hvad Bonhoeffer betegnede som et "fællesliv." Kirke omfatter og berører efter sit væsen som en udmøntning af evangeliet alle sider af den menneskelige tilværelse.

Dette dynamiske samspil og helhedsperspektiv er aktuelt at tage op til overvejelse i en tid, hvor folkekirken arbejder for at forstå og definere sin egen plads og opgave i et i tiltagende grad sekulært-pluralistisk samfund med fallende medlemstal. Der eksisterer ikke længere en kristelig enhedskultur i det danske samfund. Derfor udgør folkekir-

ken, blot i kraft af ordets forkyndelse og sakramenternes forvaltning, én kultur blandt andre i samfundet, med sine egne fortællinger, overbevisninger og værdier.

Under disse forandrede vilkår er det afgørende, at de lokale sognemenigheder har en tydelig identitet som kirke og et sundt kirkeligt selvværd, som ikke lukker dem om sig selv, men tværtimod giver dem kærlighedens retning mod næsten. Dette dobbeltperspektiv – en stærk identitet, der åbner op – kom til udtryk i Arusha-konferencens begreb om "forvandlende discipelskab." Det drejer sig på én gang om, at de som ved dåb og tro er blevet gjort til disciple af Jesus, må lade sig forvandle og må lade Helligånden skabe en stærk trosidentitet, og at det at være discipel af Jesus samtidig er at være sendt ud i verden for at bidrage til at forvandle verden til det bedre. Det sidste drejede sig i særlig grad om at arbejde for fred, retfærdighed, kvinders rettigheder og anerkendelse af marginaliserede.

At integrere tro i praksis

I den lokale kirke lever dynamikken mellem identitet og relevans i en forkyndelse, der formår at relatere evangeliet – kristendommens kernestof om, hvordan den treenige Gud skaber, forsoner, forvandler og genopretter – med hverdagens og samtidens problemstil-

linger. Det er forkyndelse, der har noget substantielt at give til menigheden. Dynamikken opstår også, når Gud og tro på en naturlig måde bliver italesat i forbindelse med ugens aktiviteter, opgaver og møder.

Sognemenighederne har en særlig mulighed for at møde medmennesket som et "helt" menneske. Menighederne udgøres jo af mennesker, som er nærværende som medmennesker, der deler den kristne tro. Ved gudstjenesten kan vi således blive mødt i vores basale behov for at mærke og blive mindet om Guds nåde og kærlighed og for at få tilsagt Guds tilgivelse og velsignelse. I ugens løb kan der skabes muligheder for et bekræftende fællesskab med andre, som deler lidt eller meget af vores tro, overbevisninger og værdier. Igenem sognediakonien eller menighedsplejen kan sognekirken møde os, når livet i særlig grad er under pres eller er gået skævt. Og alle disse ting giver os samtidig mulighed for at bruge vores evner og ressourcer til selv at være tilstede og til hjælp for andre. Den holistisk-integrerede dynamik opstår, når tro og liv bringes sammen ved at menighedens søndag og hverdage peger på hinanden.

Det forudsætter, at præst og med hende/ham også menighedsråd og ansatte er villige til sammen og hver for sig at

søge at integrere tro og evangelium i egne liv og i det fælles arbejde. Det vil se forskelligt ud i forskellige sammenhænge og traditioner. Kirkefondet m.fl.'s praksis for fælles bibellæsning, "Dwelling in the Word," er et bredt anvendeligt og lettilgængeligt redskab at gå i gang med.

Falsk dualisme splitter

Modernitet og sekularisme har – til tider med en forfejlet henvisning til en såkaldt luthersk toregimentelære, som ikke har grundlag hos Luther – ført en kile ind mellem menneskers relation til Gud og til verden og hinanden. Det bunder i en falsk dualisme mellem immanent og transcendent, som har fortrængt tro og religiøsitet til det personlige og private. Gennem det tyvende århundrede blev det et styrende princip for både de liberale økumenikere, der lod verden sætte kirkens dagsorden, og blandt deres modpart, fundamentalisterne, der alene tillagde forkyndelse til tro og frelse absolut værdi. Denne kirkelige opsplitning er heldigvis godt på vej til at forsvinde, som beskrevet ovenfor.

Der er samtidig en tendens i samfundet til ikke blot – til dels nødtvungen – at respektere religionernes tilstedeværelse i det offentlige rum, men også at anerkende religionernes mulige positive bidrag til udviklingsarbejde (i det

mindste i Det Globale Syd!). I forhold til missionsorganisationerne spørges der således fra offentlig side efter deres *added value*, deres mer-bidrag, i kraft af deres kristne værdigrundlag og samarbejde med lokale kirker i kulturer, hvor præster nyder anseelse og har større troværdighed end politiske ledere. Det er dog vigtigt at bemærke, at der stadig spørges efter disse ting på helt sekulær basis. Det antages således, at en offentlig sekularisme udgør en neutral fællesnævner i et pluralistisk samfund.

Der er derfor stadig et arbejde at gøre for at omkalfatre den modernistiske virkelighedsopfattelse og tankegang, som i høj grad præger vores kultur og også gør sig gældende i kirken. Holistisk-integreret mission er derfor et nødvendigt teologisk korrektiv til nogle af de kulturelle forudsætninger, som sætter præg på vores praksis og fremgangsmåde i kirken.

En holistisk-integreret teologi

En holistisk-integreret teologi bygger på hele den bibelske fortælling fra skabelse til nyskabelse. Nogle af dens problemstillinger og elementer er her trinitarisk opstillet:

- 1) Vi tror på Gud Fader. Holistisk-integreret mission tager udgangspunkt i den helhed, at Gud er alttings skaber og alles Herre. Verden er

villet, skabt og opretholdt af Gud. Menneskelivet på den skabte jord er villet af Gud; det er godt. Guds frelse er derfor heller ikke en bortrykkelse af sjælen til et andet sted. Frelsen er en allerede-endnu ikke genoprettelse og nyskabelse af skaberværket. Det er et aspekt, som i særlig grad den økumeniske bevægelse har vægtet højt. Troen på Gud Fader giver altså mission og kirke retning mod hele skaberværket og mod alle sider af menneskelivet. Det inkluderer også det strukturelle niveau: kultur, økonomi, politik etc. Jesus mødte endvidere altid mennesker som hele mennesker, med alt hvad de rummede af ressourcer og behov. Sådan skal kirken også møde os og alle andre som hele mennesker, med alt, hvad vi rummer af ressourcer og behov. Det er kirkens *retning*: Mission og kirke har retning mod helheden og mod den nyskabte himmel og jord.

- 2) Vi tror på Jesus Kristus. Holistisk-integreret mission er ikke blot "trosbaseret" med en kort henvisning til kristne "værdier" et sted i vedtægterne. Holistisk-integreret mission forudsætter derimod, at arbejde, fællesskab, ledelse og aktiviteter er gennemsyret af tro. Det hænger sammen med to overbevisninger: a) Gud relaterer

til alt, og alt relaterer til Gud, og 2) Guds altomfattende "holistiske" frelse af skaberværket har sit omdrejningspunkt i Guds forsoning af mennesker med sig selv ved Jesu død på korset og Jesu opstandelse. Udviklingsprojekter og nødhjælp er således ikke holistisk-integreret mission, blot fordi de er religiøst motiverede. Holistisk-integreret mission er selve evangeliet udlevet i praksis. Fordi det er her, der er kraft til at overvinde det onde i verden og i os selv. Fra Jesus Kristus, Guds søn, henter mission og kirke sin *identitet*. Det er en kristen kirke, det er kristen mission.

- 3) Vi tror på Helligånden. Moderne udviklingsprojekter er målstyrede og bliver målt på deres resultater. Det er afgørende, at også kirkeligt arbejde, i Danmark og internationalt, handler ansvarligt med de midler, som bliver betroet os. Bagved kravet om målstyring ligger imidlertid en kausalisme, som er væsensfremmed for Guds måde at virke og gennemføre sin mission i verden på. Jesu lignelser tegner billedet af et omvendt rige; Jesu oplæring af disciplene handler ikke om effekt men om kærlighed og troskab; den nytestamentlige etik er ikke en utilitaristisk konsekvens-etik, men først og fremmest

en dydsetik: Hvem er vi – eller rettere: Hvordan bliver vi dem, som lever i tro og i Guds mission? Det Nye Testamente svarer jo ret entydigt: Ved Helligånden, som skaber tro, og som forvandler. Heri ligger et korrektiv både til en evangelikal kirkevækst-tænkning, som vil regne ud, hvilke handlinger, projekter, og kirkeformer, der fører til mest tro; og et korrektiv til en progressiv, idealistisk aktivisme, som vil kæmpe med humanitære midler for at gøre verden bedre. Mission og kirke har ikke sit eget mål, men har retning mod et mål, Gud har sikret og lovet. Helligånden giver mission og kirken deres *karakter*, at være rettet mod Guds mål.

Identitet og retning for liv og vækst

En holistisk-integreret teologi og tænkning om mission og om kirkens væsen og opgave kan og skal forkyndes, undervises og omsættes i praksis. Det må tage sig forskelligt ud på vores forskellige steder og med vores forskellige udgangspunkter. En sådan forståelse af mission og kirke vil imidlertid kunne fungere som et dynamisk og frugtbart udgangspunkt for den danske folkekirke og for mange af dens sognekirker i vores fælles pågående forsøg på at finde identitet og retning i et samfund og en verden i stadig forandring.

Anne Mie Skak Johanson, Niels Iver Juul, Jonas Adelin Jørgensen og Andreas Østerlund Nielsen var blandt de otte danskere deltagere i Arusha-konferencen, marts 2018.

Cases – forvandlende discipelskab

Discipelskab i et dansk økumenisk perspektiv

Af Bent Bjerring-Nielsen

I denne artikel drøfter Bent Bjerring-Nielsen begrænsninger og muligheder i et fælles, økumenisk sprog om discipelskab. Først opregnes forskellige kirkesamfunds syn på menneskets gudbilledlighed som baggrundsforståelse for Arusha-dokumentets teologi om discipelskab. Herefter præsenteres anliggendet og indholdet af den tværkirkelige udgivelse "Noget om den kristne tro." Endelig peges der på, at vores tids største udfordring for discipelskabet er dets relationelle karakter, at det leder ind i fællesskab med andre kristne.

Denne artikel vil forsøge at besvare to sammenhængende spørgsmål. For det første: Hvordan kan kirken på økumenisk vis invitere til discipelskab i en (post-)sekulær, dansk kontekst? For det andet: På hvilken måde kan det økumeniske hæfte *Noget om den kristne tro* siges at være et svar på det første spørgsmål.

Udgangspunktet vil, meget naturligt, være missionsbefalingen:

Men de elleve disciple gik til Galilæa til det bjerg, hvor Jesus havde sat dem stævne. Og da de så ham, tilbad de ham, men nogle tvivlede. Og Jesus kom hen og talte til dem og sagde: "Mig er givet al magt i himlen og på jorden. Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Fade-

rens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befaleet jer. Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende. *Matt 28,16-20*

Hvis vi tager missionsbefalingen for pålydende, så betyder det, at missionsformål først og fremmest er discipelskab; missionsbefalingen er en discipelskabsbefaling, hvor dåb og trosopplæring står centralt i forhold til udlevelsen af discipelskabet. Det handlende subjekt i missionsbefalingen er Jesus selv; det er ham, der samler disciplene, og deres sendelse er begrundet i Jesu magt, autoritet og nærvær. Når tanken om *Missio Dei*, Guds mission, i årtier har været dominerende i international missionsteologi, kan det således siges at udspringe af missionsbefalingen.

Discipelskabets centrum er relationen til Jesus selv, men det kan ikke skilles fra relationen til andre disciple; tanken om menigheden er implicit til stede i missionsbefalingen.

Arusha-konferencens slutdokument "Kaldet til discipelskab fra Arusha" kan ses som et forsøg på at skabe et økumenisk sprog om discipelskab. Discipelskabets forudsætning er hævdelser af, at kristendommens mål (også) er livsforvandling – en livsforvandling, som udspringer af relationen til Kristus, og som påvirker relationen til andre mennesker. Her vil de fleste, om end ikke alle, kunne være enige, selv om der kan være store forskelle i synet på, hvad der betinger livsforvandlingen, og her ikke mindst sakramenternes rolle.

Gudbilledlighed i et økumenisk perspektiv

Mennesket er skabt i Guds billede, det er der enighed om; *imago Dei*-tanken er naturligvis økumenisk. Syndefaldet havde en ødelæggende indvirkning på gudsbilledet, det er alle også enige om. Der, hvor vandene skilles, er i synet på, hvor omfattende ødelæggelsen af gudsbilledet er, og om der kan ske en delvis genoprettelse af det ødelagte. Det vil samtidig influere på den måde, der tales om discipelskab på.

Muligheden for en genoprettelse af det

ødelagte gudsbillede er grundlaget for den ortodokse kirkes "*theosis*"-teologi ("guddommeliggørelse"). Den katolske kirke bruger en anden terminologi end den ortodokse, men den katolske teologi på området er, så vidt jeg kan se, langt hen ad vejen dækket af katolikken J.R.R. Tolkiens lille digt fra "On Fairy Stories", hvor han med udgangspunkt i *imago Dei*-tanken skriver:

Although now long estranged,
Man is not wholly lost nor wholly
changed.

Dis-graced he may be, yet is not
de-throned,/and keeps the rags
of lordship once he owned:/ Man,
Sub-creator, the refracted Light/
through whom is splintered from
a single White/ to many hues,
and endlessly combined/ in living
shapes that move from mind to
mind./.../ we make still by the law
in which we're made. (Tolkien
1964, 49)

Tolkiens lille digt er på mange måder også repræsentativt for Den Anglikanske Kirkes holdning, lige som det positive syn på genoprettelsens mulighed også findes i diverse frikirkelige teologier såsom metodisme og pentekostalisme.

I metodismen og pentekostalismen har det positive syn på genoprettelsens mulighed historisk set været betinget af en radikal helliggørelsesteologi. Metodi-

sten John Wesley udtrykte det på denne måde: "By justification we are saved from the guilt of sin, and restored to the favour of God: By sanctification we are saved from the power and root of sin, and restored to the image of God" (citeret fra Thaarup 2015, 267). I pentekostalismens begyndelse i vækkelsen i Azusa Street i 1906 var forestillingen om umiddelbar og fuldstændig helliggørelse temmelig udbredt, hvad der er dokumenteret i månedsskriftet "The Apostolic Faith", der blev udgivet i forbindelse med vækkelsen. Forestillingen om den umiddelbare helliggørelse forsvinder typisk, når vækkelsesbegejstringen afløses af en mere hverdagsagtig, kirkelig nøgternhed. Det er et mønster, man kan iagttage i mange vækkelsesbevægelser.

Påstanden om gudbilledlighedens fuldstændige ødelæggelse finder man i en international sammenhæng primært i visse reformerte kredse og i en dansk kontekst i Tidehverv. Den findes også i pietistiske sammenhænge, men her har tanken om helliggørelse og efterfølgelse samtidig fyldt en del og dækker meget af det, man i andre sammenhænge ville kalde discipelskab.

Hvis der skal formuleres en økumenisk teologi om discipelskab, er det naturligvis vigtigt at fastholde, at både frelsen og livsforvandlingen er Guds gave

og værk. Det udtrykker Ef 2,8-10 på følgende måde: "For af den nåde er I frelst ved tro. Og det skyldes ikke jer selv, gaven er Guds. Det skyldes ikke gerninger, for at ingen skal have noget at være stolt af. For hans værk er vi, skabt i Kristus Jesus til gode gerninger, som Gud forud har lagt til rette for os at vandre i." Kolossenserbrevet taler om at iføre sig det "nye [menneske], som fornyes i sin skabers billede" (Kol 3,10). Tanken om, at Guds værk i Kristus også er en genskabelse af det tabte gudsbillede, er en væsentlig forudsætning for at kunne tale meningsfuldt om discipelskab. Disse økumeniske forudsætninger for discipelskab får et markant udtryk i "Kaldet til discipelskab fra Arusha".

"Kaldet til discipelskab fra Arusha"

Hvis vi ser på udviklingen i den globale kristendom de sidste hundrede år, er der to, delvis sammenhængende, tendenser: For det første er kristendommens centrum flyttet fra den nordlige til den sydlige halvkugle; det er den tendens, Philip Jenkins i *The Next Christendom* netop benævner "Next Christendom." For det andet er pentekostalismen vokset eksplosivt og det ikke mindst på den sydlige halvkugle. Disse tendenser er slået igennem i Kirkernes Verdensråds (KV) arbejde. Det er værd at notere sig, at konferencen, der førte til "Kaldet til

discipelskab fra Arusha”, netop blev holdt i Tanzania. Det er ligeledes værd at notere sig, at økumeniske dokumenter, der tidligere som oftest havde tre primære afsendere: Den katolske kirke, de ortodokse kirker og de protestantiske kirker (til tider udvidet med den anglikanske kirke), nu har fået udvidet afsenderkredsen.

Det understreges fra starten i dokumentet, at der særligt er hentet inspiration fra den afrikanske kontekst. Indholdsmæssigt er teksten først og fremmest et kald til ”transformerende discipelskab”, hvad der betyder, at det såvel er den enkelte kristne som de kristne fællesskaber, der skal forvandles; de skal igen påvirke den verden, der omgiver den kristne kirke. Når der tales om ”transformation” af den enkelte discipel, kan teksten både anvende det ortodokse *theosis* begreb, understrege, at det er igennem dåben, at vi er kaldet til transformerende discipelskab, og bruge formuleringer, man særligt vil kunne finde i evangelikale sammenhænge. ”Kaldet til discipelskab fra Arusha” er et forsøg på at formulere et økumenisk sprog om discipelskab ved at integrere indfaldsvinkler fra mange forskellige kirkelige traditioner; altså en klassisk økumenisk strategi.

Noget om den kristne tro

Det er noget andet, der forsøges i udgi-

velsen *Noget om den kristne tro*, nemlig at formulere et fælles sprog for kirkerne i Danmark. Hæftet blev udgivet september 2017 i et samarbejde mellem Det Mellemkirkelige Råd, Danske Kirkers Råd og Bibelselskabet. Udgivelsen var resultatet af en flerårig proces, hvor en arbejdsgruppe med repræsentanter fra Den Katolske Kirke, diverse lutherske grupperinger og adskillige frikirker var gået sammen om at formulere en tekst, der skulle udtrykke det, der var kristent fællesgods. Alle kirker i Danske Kirkers Råd, med undtagelse af de ortodokse, står bag udgivelsen.

Det særlige ved projektet er, at det ikke var ambitionen at lave en fagteologisk tekst, men tværtimod at formulere noget, der kunne henvende sig til den almindelige læsende dansker. Det er unikt. Der er gennem årene udkommet en række økumeniske dokumenter, der primært er skrevet af teologer til teologer og nok ikke er blevet læst af mange andre end teologer. I modsætning til det har *Noget om den kristne tro* karakter af en henvendelse fra de danske kirker til det danske folk om, hvad der er kristendommens kerne. Det er mig bekendt aldrig før sket, at så mange kirker er gået sammen om en henvendelse af denne type til (i princippet) et helt lands befolkning.

En væsentlig årsag til, at det er lykke-

des, er et meget forandret økumenisk klima. Samtidig er Danmark, som resten af Vesteuropa, i en post-sekulær situation. Der er megen fokus på kristendommen og tre fjerdedele af befolkningen er stadig medlemmer af folkekirken, men samtidig er der også en række udfordringer. Medlemskabet af folkekirken er konstant faldende; den reelle viden om kristendommen er meget lille, og for hovedparten af den danske befolkning gælder det, at de simpelthen ikke har noget sprog for det religiøse. Det er den udfordring, *Noget om den kristne tro* ønsker at møde.

Indholdet af *Noget om den kristne tro*

Hæftet præsenterer klassisk kristendom, altså det, alle kristne er fælles om. Det betyder, at indholdet i *Noget om den kristne tro* på mange måder er sammenfaldende med indholdet af de klassiske trosbekendelser. I hæftet er der en introduktion til Gud som Skaberen, Jesus som Guds Søn, Verdens Frelser, sand Gud og sandt menneske, Helligånden, treenigheden, Gud som vores himmelske Far, det kristne håb, osv.

Hæftet tager udgangspunkt i Fadervor. Det skyldes for det første, at Fadervor er det måske kendteste element af Bibelen/kristendommen overhovedet i Danmark. Gennemsnitsdanskeren kender utroligt lidt til kristendommen ge-

nerelt, men Fadervor vil være kendt af de fleste. For det andet er Fadervor pr. definition økumenisk, idet bønner kommer fra Jesus selv. For det tredje var det vigtigt for arbejdsgruppen bag hæftet, at udgangspunktet ikke kun var kirkelig dogmatik, men en praksis, en bøn som indgår i nogle af de tidligste liturgier, vi kender fra kirkens historie.

Den gennemgående metafor er rejsen eller vandringen, som er et bibelsk tema og samtidig er særdeles velegnet i mødet med religiøst uafklarede mennesker.

Selv om hæftet fokuserer på det kristne fællesgods, har det været nødvendigt i to tilfælde at markere forskellene og uenighederne. Det sker i forbindelse med omtalen af sakramenterne og i forbindelse med menneskesynet. Hvad angår det sidste lyder beskrivelsen af syndefaldets konsekvenser for gudbilledligheden således (i afsnittet "Skyld"):

Hvis man skal beskrive det med et billede, kan man se mennesket som et smukt maleri, der er blevet begået hærværk på. Udgangspunktet var smukt og godt, den guddommelige kunstner havde udført arbejdet til perfektion, men der er sket en ødelæggelse af kunstværket. Det betyder, at alt er påvirket, men samtidig kan man stadig se

de oprindelige former og farver, man kan stadig se, hvad det var, kunstneren ville udtrykke. Selv om ondska-ben – også i mennesket – er en virkelighed, ændrer det ikke på, at mennesket er skabt i Guds billede.

Hvad skete der så, da Kristus kom? Med Kristi komme blev der påbegyndt en restaurering for at føre kunstværket tilbage til sin oprindelige skønhed. I de forskellige kirker er der forskelligt syn på, hvor godt dette kan lykkes, og i visse sammenhænge ville man slet ikke mene, at det gav mening at tale om en restaurering, men alle er enige om, at Jesus Kristus er det fuldkomne udtryk for, hvad mennesket skulle have været, og at vi alle kommer til kort overfor det.

På denne måde tales der økumenisk om den teologiske forudsætning for discipelskabets mulighed, nemlig genoprettelsen af menneskets gudsbilledlighed. Det gøres samtidig på en måde, som anerkender, at der findes teologiske traditioner, indenfor hvilke man ikke meningsfuldt kan tale om discipelskab.

Discipelskab i *Noget om den kristne tro*

Hvad er så de primære udfordringer for discipelskab i en postsekulær kontekst?

Sociologen Grace Davie er kendt for udtrykket "believing without belonging." Med det får hun formelagtigt formuleret den primære postsekulære udfordring for kirken, nemlig individualiseringen af det religiøse liv. Der er som sådan åbenhed og interesse overfor både religion generelt og for kristendommen specifikt, men denne åbenhed og interessere resulterer sjældent i involvering i konkrete trosfællesskaber. Da discipelskab pr. definition er en efterfølgelse af og et lærlingeforhold til Jesus, som involverer andre mennesker, betyder det, at den postsekulære, individualistiske spiritualitet er en endog meget stor udfordring til forestillingen om discipelskab.

Forudsætningen for at kunne tale økumenisk om discipelskab er påpegnin-gen af, at kristendommens konsekvens er en relation til andre mennesker, der ønsker at være disciple. I hæftet udtrykkes det på denne måde i billedet af rejsen og i en sammenhæng, hvor Emmausvandringen lige er blevet givet (afsnittet: *Vandringen sammen med andre*):

Vi behøver ikke at gå alene. Vi er på mange måder blevet vænnet til at tro, at religiøse spørgsmål er nogle, vi skal klare helt alene. Beretningen fortæller os noget andet. De gik sammen. De delte deres

forvirring og frustration. Jesus gik endda sammen med dem, uden at de vidste det. Vandringerne sluttede med et måltid, som netop udtrykker fællesskabet. Og da de fandt ud af, hvad der var sket, var deres første tanke at dele det med andre.

Det næste skridt er at knytte denne erkendelse til en påpegning af nødvendigheden af at involvere sig i konkrete trosfællesskaber. Det har den engelske forfatter C.S. Lewis understreget i *Det er kristendom*. *Det er kristendom* blev oprindeligt holdt som en række radioforedrag på BBC og senere udgivet som bog. Den engelske originaltitel, *Mere Christianity*, angiver bogens indhold. Den er et forsøg på at beskrive det, som er fælles for alle kristne. I forordet til bogen beskriver Lewis den klassiske fællesmængde for kristendommen som "en entré, hvorfra døre åbnes ind til mange forskellige værelser." En økumenisk trosoplæring eller missionstænkning kan føre mennesker ind i entréen. Det kan imidlertid ikke slutte dér; mennesker må inviteres ind i værelserne, hvor det virkelige liv udspiller sig, hvor "der er ild i kaminen og stole og måltider" (Lewis 1981, 13). Det egentlige kristne liv udspiller sig sammen med andre kristne i konkrete fællesskaber, der naturligvis kan have forskellig teologisk observans og forskellig kirkelig praksis. Det er også udgangspunktet for *Noget*

om den kristne tro, hvad der udtrykkes på denne måde i afsnittet "Forskellige rejsende":

Vi oplever en enhed på mange områder trods forskellighed. Det kan man udtrykke ved et billede af grupper, der er på vandring sammen. De forskellige grupper stopper jævnligt og synger og beder sammen og læser i Bibelen. De synger ikke altid de samme sange og de beder ikke de samme bønner, men det er alt sammen bønner og sange til den treenige Gud. Alle grupperne anser Bibelen for at være et autoritativt værk og dermed et uundværligt grundlag for troen. Der er dåb og nadver i langt de fleste grupper. Det sker ikke på samme måde og man har også forskellig opfattelse af deres indhold. For en stor del af verdens kristne er dåben og nadveren fuldstændigt afgørende, for andre står det mindre centralt, og endeligt er der enkelte grupper, som slet ikke fejrer dåb og nadver. Der er forskelle grupperne imellem, men man er fælles om, at centrum er det, Gud har gjort ved Jesus Kristus. I den forstand er der enhed trods forskelligheden.

Noget om den kristne tro afsluttes derfor i afsnittet "En fælles vandring" med

en opfordring til ikke kun at blive i "en-tréen", men at tage skridtet ind i et af "værelserne":

Vi vil derfor gerne opmuntre dig til at fortsætte rejsen ind i Fadervors verden ved at opsøge en kirke, et konkret trosfællesskab, hvor du kan rejse sammen med andre.

Rejsen kan begynde her.

Afslutning

Der kan og skal naturligvis siges meget mere om discipelskab end det, der er blevet sagt her, men det skal understreges, at discipelskabet altid må forankres i den konkrete relation til andre disciple. Man kan godt tale økumenisk om discipelskabets nødvendighed, discipelskabets forudsætninger og discipelskabets indhold, men udlevelsen af discipelskabet må ske i et konkret trosfællesskab. Det er økumeniens mulighed og begrænsning på dette område.

Litteratur

- Bjerring-Nielsen, Bent (skribent)
2017 *Noget om den kristne Tro*. København: Danske Kirkers Råd/ Bibelselskabets Forlag.
- Jenkins, Philip
2011 *The Next Christendom. The Coming of Global Christianity*. Oxford: Oxford University Press.
- Lewis, C.S.
1981 *Det er kristendom*. København: Forlaget Scandinavia.
- Seymour, William J. (red)
1906-08 *The Azusa Street Papers*. Los Angeles, US: Together in the Harvest Publications.
- Tolkien, J.R.R.
1964 *Tree and Leaf*. London: Unwin Books.
- Thaarup, Jørgen
2015 *Kristendommens morgenstjerne*. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- World Council of Churches, DMR
2018 "Kaldet til discipelskab fra Arusha" ("The Arusha Call to Discipleship", oversat af Jakob Bjerrum Schwartz). Arusha, Tanzania: World Council of Churches.

Bent Bjerring-Nielsen er præst i Amagerbro Frikirke og skribent på den fælleskirkelige udgivelse Noget om den kristne tro.

På mission blandt fængselsfolket: Præsten og korlederen rækker ud midt i egen afmagt

Af Katrine Vigilius Kjøller-Hansen

“Til Erik

Vil snakke om hvor hårdt det er for mig at sidde her. Vil gerne have en bibel hvis man kan. Og få lettet mine synder.”

Erik Adrian lægger et stykke A5-papir på bordet. “Anmodningsseddel” står der øverst. Navnet er dækket, så det ikke ses, hvem der har sat kryds i boksen ud for “Anmoder om samtale med præsten”.

Vi er i stuen hos Erik og Louise Adrian, han fængselspræst, hun leder af Fangekoret og en række kor i forskellige fængsler. Det er en torsdag aften, og de ser lidt trætte ud, men der er liv i deres øjne, når de skal svare på det, som vi er mødtes i deres lejlighed på Vesterbro for at tale om.

Hvordan ser forvandling ud i en fængselsverden? Hvordan kan vi være kirke for dem “på kanten”? Og hvad vil det egentlig sige at være en discipel?

Erik og Louise Adrians arbejdsplads er fyldt af fanger. Tidligere og nuværende indsatte. Louise Adrian er leder for fangekor i fem forskellige fængsler samt

Fangekoret af tidligere indsatte og indsatte med udgangstilladelse, som rejser rundt og giver koncerter i Danmark.

Erik Adrian har været fængselspræst for Københavns fængsler i 13 år, og dagene bruger han på at arrangere stille gudstjenester, studiekredse og søndagsgudstjenester for og sammen med de indsatte. Og på at besvare de anmodningssedler, der havner på hans skrivebord, med samtaler og sjælesorg.

Og så har Louise og Erik Adrian været med til i 2007 at starte Café Exit, der gennem netværk, sociale arrangementer og forskellige samtale- og uddannelses tilbud arbejder for at bygge bro fra en verden bag fængselsmuren til det danske samfund anno 2019.

De er dagligt vidner til forvandling i liv, der statistisk set var dømt til en menneskelig og social deroute.

Det er et arbejde, der har formet deres syn på, hvordan forvandling kan se ud, og hvad det vil sige at være afhængig af Gud og at være en discipel og kirke for dem, der ikke passer ind i majoritetssamfundets kasser.

Parrets udgangspunkt er, at i forholdet til Gud er vi ens. Vi er alle afmægtige og har brug for den samme medicin. Og når vi indser dét, kan forvandlende mission og discipelskab vokse frem.

Fra voldspsykopat til teologistuderende

Forvandling er et tema, der løber som en rød tråd gennem Erik og Louise Adrians arbejde, men det tager sig ud på vidt forskellige måder.

Tag for eksempel Lene¹. Hun var prostitueret gennem mange år og levede som stripper, da hun blev interesseret i kirken. Hun kom med i Cafe Exit og i en kirke, men holdt fast i, at hun egentlig ikke var kristen. I dag beder hun ind- og udgangsbøn og passer blomsterne i den kirke, hvor hun er blevet fast tilknyttet, og hun tager hvert år på bibelcamping, "- og jeg vil betegne hende som et dybt troende menneske," siger Erik Adrian.

Der er Morten, en tidligere voldspsykopat med en dom på 14 års fængsel, som blev omvendt. I dag læser han teologi, vil være præst og skriver hver dag dag-

bog, hvor Gud, Jesus og skriftsteder fra Biblen flyder ud over siderne.

Der er Tim "Bager", som afsonede en dom på 10 år, men blev en troende og i dag giver igen ved at bage til den kirke, hvor han kommer.

På samfundsniveau er Erik og Louise Adrians arbejde med til at bevirke, at nogle af de 6000 mennesker, der hvert år bliver indsat i et af landets fængsler, kommer ind på en anden livsvej end den kriminelle.

De store og de små historier

Forvandlingen kan også læses i nogle af de sange, som tidligere og nuværende indsatte i Fangekoret har forfattet.

"Det eneste sted, hvor man glemmer igen

*Er stedet, hvor Gud, han viser os hen
Hvor straffeattesten ikke er plettet
Bag himmelens porte er fejltrinene
slettet."*

– lyder et vers i sangen "Tilgivelse" af Bergur.

*"Et vink farvel til celle 7
Afsked med min ensomhed
Hilser på Gud
Hører Han siger: ven, hold ud."*

– skriver Lars O i "Luftballon."

"Vi er rigtig mange mennesker, der er i samme båd

*Og problemer har vi masser af og
vi lytter ik` til råd
Men man ku` jo tage chancen for
der er en anden vej
Og der findes faktisk også en, der
godt vil hjælpe dig"*

– skriver Claus i "Tag dog chancen"

Mindst en fjerdedel af Fangekorets tekster har Gud med, ifølge Louise Adrian.

"Og det er folk, hvor jeg tænker: Hvor kom den tro fra? Var du ikke ateist?" siger hun.

For Louise Adrian handler forvandling dog ikke kun om de store omvendelseshistorier. Hun oplever også en skønhed og kraft i den mere stille forandring.

Som hos Lars, der længe ikke har haft noget forhold til tro og kirke, men nu har meldt sig ind i folkekirken, fordi kirken – som han selv siger – har hjulpet ham til et bedre liv.

Eller som hos en af de indsatte, der var udvisningsdømt, og som spurgte Louise Adrian, om koret ikke skulle synge Grundtvig-salmen "Urolige Hjerte", som han kunne udenad.

Foruden de synlige eksempler på forvandling, værdsætter hun også blot en tåre eller et grin, der viser, at mennesker bliver gladere eller mere åbne. At de ser deres fejl og deres behov for Gud eller oplever tilgivelse.

"For mig er det forvandling at se en fra koret, der græder, mens vi synger, fordi han bliver berørt, når han måske sidenhen fortæller, at det nok er otte år siden han sidst har grædt. Han er ikke nødvendigvis kommet til tro eller blevet døbt eller forkynder Jesus. Men der er oplevelser med koret, hvor jeg tænker: Det er bare Gud, der er her lige nu," siger hun.

Fangekoret er i sig selv et vidnesbyrd om Guds forvandlende kraft, ifølge Louise.

"Ingen kan som udgangspunkt lide hinanden. Alle har lavet noget møg, og alle er værre end de andre, og man har ikke valgt hinanden. Så det, at der er vokset et fællesskab ud af det, er for mig at se Guds værk," siger hun.

Drivkraften: At være nær ved Jesus

Discipelskabet og forvandlingen udspiller sig ikke kun blandt de indsatte men også i Louise og Erik Adrians eget liv. Og mens forvandlingshistorierne, store som små, er en central glæde i parrets arbejde blandt indsatte, understreger de, at det ikke er succeshistorierne, der er kernen i parrets personlige discipelskab.

En discipel er, i Erik og Louise Adrians øjne, ikke en, der frembringer bestemte resultater eller forandring.

“En discipel er en, der har indset, at han eller hun har brug for Jesus. En der har brug for at være nær ved Kristus og gerne vil lytte til ham og være afhængig af ham,” siger Erik Adrian.

“- og har lyst til at følges med ham,” tilføjer Louise Adrian.

Netop ønsket om at være nær ved Jesus er kernen og drivkraften i arbejdet med fængselsfolket.

“Det er en kæmpe glæde, når mennesker bliver omvendt og kommer i kirken. Men det er ikke det, der er vores eksistensberettigelse,” siger Erik Adrian.

At Erik og Louise Adrian er endt med at bruge deres arbejdsliv på at besvare anmodningssedler og syng Grundtvig-salmer med mennesker, som har plette-de straffeattester, hænger tæt sammen med deres forståelse af, hvordan vi skal være kirke, og hvem vi skal være kirke for.

De har ganske enkelt stillet sig selv spørgsmålet: Hvor var Kristus, da han gik på jorden?

“Han var hos de udstødte. Han havde et særligt godt øje til dem. Han brugte tid med dem og satte de andre i rette, når de prøvede at gøre sig til overmennesker. Så vi er der, hvor vi tror, Kristus ville være, hvis han var her helt korporligt i dag,” siger Erik Adrian.

Og det – nærværet med Kristus – er brændstoffet og næringskilden.

“Det er ikke for at nedgøre en omvendelse, slet ikke – men det er ikke nok til at være i brand for det her arbejde. Du er nødt til at have en næringskilde, som er mere end de her forskellige historier, som lykkeligvis også er der,” siger Erik Adrian.

Den brogede kirke

Selv om Erik og Louise Adrians hverdag er fyldt med mennesker “på kanten”, dem, som majoritetssamfundet med Erik Adrians ord har “dømt ude”, så vrimler det ikke med folk som Lene, Morten eller andre tidligere indsatte, hjemløse eller prostituerede i kirkerne om søndagen, der i stedet ofte er fulde af “pæne” mennesker.

Hvordan kan det egentlig være? Bør vi være kirke på en anderledes måde for at favne de udstødte i samfundet?

Ikke nødvendigvis. Men vi skal muligvis justere vores succeskriterier for det at være kirke i mission, understreger Louise Adrian.

“Vi kan ofte tænke at jo flere, der sidder på kirkerækkerne hver søndag jo bedre, og så klapper Gud. Men jeg tror, vi bliver nødt til at leve med, at vi ikke kan få dem derhen, og det er heller ikke succeskriteriet,” siger hun, og un-

derstreger, at der er en stor gruppe af mennesker, som ikke magter et fællesskab som en kirke.

Det gælder ikke blot kriminelle, men også mennesker med psykiske lidelser.

For de mennesker, der ikke magter fællesskaber som kirken, må kirken komme til dem.

“Vi er nødt til at danne fællesskaber omkring dem, der hvor de er. Og det er måske bare et to-mands-fællesskab,” siger Louise Adrian.

For Erik Adrian har det mest autentiske sted at holde gudstjeneste været henholdsvis i fængslet og i en kælder, hvor han i sin fortid som indvandrerpræst holdt gudstjeneste for nydanskere med muslimsk baggrund.

“Jeg vil ikke nedgøre kirkens rum overhovedet. Jeg elsker at komme i kirken, og kirkerummet giver mig meget. Men jeg synes, at det var de mest autentiske steder at være kirke, og det hænger sammen med, at her var det målgruppen, som bestemte stedet,” siger Erik Adrian.

“Vi vandrer sammen”

Forholdet mellem Adrian-parret og de indsatte er ikke og bliver ikke 100 pct. lige. Erik og Louise Adrian går rundt med lange nøgler og magten til at åbne og låse døre, mens de indsatte ingen

magt har over, hvornår deres døre skal være åbne eller lukkede.

Men ser man bort fra denne ulighed, så er det et centralt princip for Erik og Louise Adrian at fastholde, at de selv har ligeså stort behov for den frelser, som de fortæller fangerne om.

“I forholdet til Gud har vi fælles livsvilkår,” siger Erik Adrian.

Han peger på missionsbefalingen i Matthæusevangeliet kapitel 28, hvor Jesus beder disciplene om at gøre *alle* folkeslagene til hans disciple.

“Det er *alle*, der har brug for det her. Det er også os. Derfor skal enhver prædiken også tale til os, det er ikke kun dem udenfor,” siger Erik Adrian.

Når det, som Louise og Erik Adrian selv har brug for, er det samme som behovet hos de mennesker, de tjener og deler Guds kærlighed med, bliver afstanden mellem dem mindre.

“Vi vandrer sammen,” siger Louise Adrian, der også understreger, at de ikke har en “facitliste” eller et bestemt mål, som hun og Erik Adrian skal løfte de indsatte og tidligere indsatte hen til.

Interesse, tålmodighed og forbøn

Erik Adrian mener, at den præstations-tanke, der kan snige sig ind, når vi ta-

ler om discipelskab og mission, hænger sammen med, at vi i kirken kan komme til at tænke i "dem og os".

"Og så kommer det til at handle om, at de skal komme derfra, hvor de er, til der, hvor vi er," siger han. "Der er vores missionsforståelse i stedet, at vi møder mennesket, der hvor mennesket er, og så går vi *sammen* med det menneske derhen, hvor vi hver eneste dag selv har brug for at komme. Så bliver det en medvandren i stedet for et dem og os, hvor vi skal præstere et eller andet."

Hvordan ser det så ud i praksis?

Louise Adrian fortæller, at hun bruger meget tid på at forstå den enkelte person og lære hans udfordringer og indstilling at kende.

"Er det en, som synes, at alt nyt er irriterende og skræmmende, og som ikke kunne drømme om at tage nye skridt, så ved jeg, at jeg ikke skal komme med gode idéer eller prøve at skubbe nogen som helst vej. Så er jeg i han univers og bliver der, indtil han selv foreslår noget af det, som jeg måske hele tiden har ønsket," siger Louise Adrian. "I virkeligheden handler det om at kende personen rigtig godt for ikke at ødelægge relationen ved at presse på eller være for overvældende. Jeg er tilskuer i deres liv, og så beder jeg for, at noget må

forandres, eller at Gud må bruge relationen. Og der tænker jeg, at vi tit som kirke har meget travlt med, at "vi skal bare forkynde ordet",," siger hun.

"Vi må give mennesker lov til at være dem, de er," tilføjer Erik Adrian.

Han peger på Lene som eksempel, den prostituerede, der i dag beder ind- og udgangsbøn og passer blomsterne i sin kirke. Der gik længe, før hun kaldte sig selv for troende. I mellemtiden var Erik og Louise Adrian og andre folk fra Café Exit tålmodige tilskuere med hænderne foldet i forbøn.

"Vi må sige til folk: 'Du har lov til at komme, og så ønsker vi at være der for dig.' Og så må det være op til Gud, hvad der sker undervejs," siger Erik Adrian.

Afmagt og afhængighed som varemærke

Det lyder måske så godt og rigtigt at gå i Jesu fodspor, opsøge de socialt udsatte og være kirke i et fængsel. Men arbejdet blandt de indsatte har ikke gjort Erik og Louise Adrian til selv sikrede disciple. I stedet har det styrket dem i erkendelsen af deres dybe afhængighed af Gud.

"Jeg føler mig totalt afmægtig," siger Erik Adrian.

Oftte går han fra arbejde plaget af Jesu ord fra Matthæusevangeliet kapitel 25:

“... jeg var syg og i fængsel, I så ikke til mig” med bevidstheden om, at han ikke kan udrette halvt så meget, som han ville ønske.

Det er en smerte, men også noget, der minder ham om afhængigheden af Jesus.

“Et menneske, som vælger at sige ja til Jesu kald, gør det jo netop, fordi det menneske ser sig selv som afmægtig og som dybt afhængig af Kristus. Denne afmagt og denne afhængighed er vores varemærke,” siger han.

Han peger på Cafe Exit som eksempel på et arbejde, der blev til i afmagt.

Erik og Louise Adrian, der dengang havde fem hjemmeboende børn, magtede ikke at tage sig af de mange fra Fangekoret, der havde brug for opfølgning, sjælesorg, venskab og følgeskab.

“Over for Gud måtte vi sige: Det her, det magter vi ikke. Vi går ned på det,” fortæller Erik Adrian.

Louise og Erik Adrian har i deres afmagt bedt om hjælp til opgaven, både “oppefra” og rundt i landet, hvor der nu er 150 frivillige engageret i Cafe Exit på landsplan.

Louise Adrian nævner 2. Korintherbrev kapitel 12 vers 9: “Min nåde er dig nok, for min magt udøves i magtesløshed.”

“Det, synes jeg, at jeg har oplevet hele vejen” siger Louise Adrian. “Jeg har ikke kunnet udrette noget, jeg har bare følt mig afmægtig i alt. Og så har Gud bare været der og udført det og udfoldet det, som han har ønsket.”

Når hun føler sig afmægtig, snakker hun med Gud og beder til ham.

“Jeg giver slip og lægger det over til Gud,” siger hun. “Jeg ville gå ned med stress eller depression, hvis jeg skulle stå for det hele selv og ikke kunne lægge det over til Gud eller have Gud med.”

“Vi sad med børn over det hele”

Erik Adrian accepterer sin afmægtighed konkret, når han siger nej til indsatsen, der spørger, om han vil være deres mentor, efter de bliver løsladt.

“Jeg vil gerne være med alle steder, men det kan jeg ikke,” siger Erik Adrian.

I stedet henviser han til Cafe Exit-arbejdet.

“Vi tør godt stå ved vores afmagt, og vores liv har været præget af det,” siger han og nævner blandt andet, at han og Louise Adrian en gang bad en journalist om at tage en liter mælk med i forbindelse med et interview.

“For vi sad her med børn over det hele,” siger Erik Adrian.

En hånd der rummer os

Der er ifølge Erik Adrian en stærk uoverensstemmelse, hvis vi som kirke forkynder, at vi overfor Gud ikke kan præstere noget, men samtidig opfatter det at være discipel som en, der skal præstere noget særligt eller frembringe bestemte resultater.

“Vi står med fuldstændig tomme hænder, og vi er fuldstændigt afmægtige og afhængige af Gud og alt det, han skal give os. Men når vi går ud af døren, kommer vi til at tænke, at vi skal præstere. Men vi har lov til at blive ved med at være i den afmægtighed, vi er i, også

i mødet med andre mennesker og ikke mindst i mødet med dem, der ikke er i kirken,” siger han.

Vedkender vi os vores afmægtighed, giver det derimod en større autenticitet og troværdighed, mener Erik Adrian.

“Det er godt at være afmægtig og afhængig af Gud, når der netop er en hånd der rummer os og kan gribe os,” siger Erik Adrian.

Note

1. De personer, der nævnes i artiklen er virkelige personer, men der er brugt fiktive navne af hensyn til personernes privatliv og sikkerhed.

Katrine Vigilius Kjøller-Hansen, f. 1995, arbejder som finansjournalist på Børsen. Hun brænder for at se mennesker få øjnene op for evangeliet og få en personlig relation til Jesus og interesserer sig for, hvordan vi som kirke kan vokse i at leve i mission og aktiv kærlighed til mennesker omkring os.

Alpha – en måde at invitere danskere ind i discipelskab

Af *Katrine Lund*

Alpha er et basalt kristendoms kursus, som er blevet afholdt i Danmark siden midten af 90'erne. I denne artikel fortæller tre tidligere deltagere, om hvad Alpha-kurset har betydet for dem personligt og for deres tro på Gud. Dernæst reflekterer formanden og landslederen for Alpha i Danmark over, hvordan kurset leder danskere til tro og discipelskab.

Discipelskab begynder med et møde med evangeliet. For nogle er der et tydeligt "før" og "efter" dette møde. For andre er det en længere vandring.

Et Alpha-kursus handler om at skabe et rum, hvor der ærligt og fordomsfrit er mulighed for at diskutere de mest centrale emner i den kristne tro.

For nogle deltagere bliver det et afgørende møde med evangeliet, som leder til et forvandlet liv. For andre ser det anderledes ud. Men alle bliver præsenterede for evangeliet og inviteret ind i discipelskab af Jesus.

I 1977 startede Alpha som et basalt kristendoms kursus for kirkegængere i kirken Holy Trinity Brompton i England. I 1990 overtog Nicky Gumbel Alpha, og han indså vigtigheden af, at det blev rettet mod søgende og nysgerrige uden for kirken. Hurtigt udviklede konceptet sig fra 4 kurser til 2500, og derefter

har det spredt sig udover hele verden. Alpha er oversat til 112 sprog.

Alpha strækker sig som regel over 11 uger, hvor man mødes en gang om ugen. Kurset er rettet mod søgende, nysgerrige og dem, der gerne vil vide mere om den kristne tro. De første Alpha-kurser blev holdt i Danmark i midten af 90'erne.

Hver kursusaften begynder med et måltid mad, hvorefter der er et oplæg på en halv times længde, som kan holdes af en oplægsholder eller være et video-oplæg, som man bruger fra Alphas hjemmeside. Til sidst går deltagerne ud i grupper, diskuterer oplægget og lytter til hinandens mening om emnet. Kurset holdes primært i kirker, men kan også sagtens holdes på universiteter, caféer, eller hvor det ellers giver mening.

Artiklen her handler om, hvordan mennesker kan møde evangeliet gennem

Alpha og begynde en rejse som disciple af Jesus. Du kan læse tre beretninger, om folk som har haft et personligt møde med Gud blandt andet gennem Alpha.

Kim blev slået i gulvet af Gud

For Kim var livet ganske almindeligt med arbejde, fritid, familie og måske lidt for meget om ørerne. Gennem flere år havde han været dybt fascineret af filosofiske emner. I sin læsning om de emner stødte han ofte på, at store filosoffer kommer til den konklusion, at der må være mere mellem himmel og jord, og at Gud er et potentielt svar på, hvad det er. Derfor begyndte Kim og hans kone at komme i Karlslunde Strandkirke for at få stillet deres nysgerrighed. Her begyndte de også til Alpha.

“Hvis nu det er sådan, at man på Bibelen tid havde et helteideal om en stor krigsmand med brynje og det hele, så er det, man vil beskrive som den største helt, nok ikke en ydmyg, forsagt mand. Dér tænkte jeg, at der må være noget her,” fortæller Kim om en af sine betragtninger.

Kims personlige møde med Jesus kom under en prædiken, hvor præsten talte om den nye pagt, som Gud har stiftet gennem Jesus. Kim oplevede helt konkret et slag i maven, hvorefter han gik

i knæ, og at det var som en kraft, der ramte ham.

“Dér går jeg fra en intellektuel nysgerrighed over til fuldstændig overgivelse i tro,” fortæller Kim.

Alpha startede for Kim med at være et sted for spændende teoretiske diskussioner. Men efter hans oplevelse med Gud ændrede også Alpha-kurset sig for ham. Alpha blev en måde at komme ind i dybden med troen.

“Hele opbygningen af Alpha er fantastisk: Det er mennesker med en fælles nysgerrighed, som man udfordrer sammen. Et fællesskab, der undersøger muligheden for at lære Gud og Jesus at kende. Samtidig er det bygget op modulvist, så det er spiseligt, appetitligt og til at forholde sig til. Hele konceptet er genialt og virkelig godt udtænkt,” siger Kim og fortsætter:

Der er så mange diskussioner til Alpha, som flytter mennesker fra overvejelse og nysgerrighed til reel tro. Troen kan kun blive styrket. Selvfølgelig er Alpha ikke ensbetydende med at komme til tro, men det har gjort mig bedre i stand til at forstå og møde omverdenen. Det har givet mig et bibelkendskab til at få styr på, hvad der er op og ned.

Efter Kims personlige møde med Gud

ændrede hans liv sig. Hans venner lagde mærke til forvandlingen og spurgte, hvad der var sket, og hvorfor han pludselig talte i lignelser og havde ændret sine holdninger. Men de syntes også, det var spændende, og Kim følte sig rustet til at fortælle om det blandt andet på grund af forløbet med Alpha.

Efterfølgende stillede han sig ofte selv spørgsmålet: "What Would Jesus Do?" Det spørgsmål havde indprentet sig i ham.

Der er lang vej til den adfærd, Jesus havde, men det handler om hele tiden at stille sig den udfordring. Når man bliver kristen, får man et knivskarpt kompas på, hvad der er rigtigt og ikke rigtigt. Det går ikke bare på en rationel beslutning, men for mig blev det også en følelse. Min mavefornemmelse gik over til at være en fornemmelse af, at Gud fortæller mig noget.

Kim fortæller, at det også har givet ham mod til at satse på, hvad han oplever, at Gud fortæller ham. Det har fået ham til at springe ud i nogle ting, han ellers aldrig ville have gjort. Det har givet ham et mod, han ellers ikke havde. Han har fået modet til at være en original udgave af sig selv.

"Førhen var jeg kyniker og et magtmenneske, og det er stadig et spørgsmål

for mig, som jeg skal være opmærksom på. Derfor er det vigtigt eksempelvis hvervsmæssigt eller politisk, at jeg beder Gud om at være med."

På den måde har Kims indstilling og fokus ændret sig, når Jesus går med.

"Formen er ikke vigtig, det er indholdet, der er vigtigt, og indholdet er Jesus Kristus."

Mai søgte jødedommen og endte på Alpha

Mai havde været søgende i et stykke tid.

"På et tidspunkt må man gøre op med sig selv, hvad det er, man tror på. Jeg havde brug for at konkretisere min tro mere og at tage det seriøst," siger Mai.

Mai troede på, at Gud fandtes, men var ikke sikker på hvordan han så ud. Hun er opvokset i et hjem, hvor tro ikke fyldte særlig meget. Moderen var ateist og faderen lidt mere åben for tro. Som studerende pendlede hun til Odense og satte sig for at læse i Bibelen. Det, syntes hun, gik rigtig godt. Hun læste fra side 1 og frem.

"Jeg fandt Gud i Det Gamle Testamente, så derfor tænkte jeg, at det nok var fordi det er der, han er. Så jeg tænkte, at jeg skulle være jøde."

Mai opsøgte en rabbiner i København,

som spurgte hende, om hun havde talt med en præst om sine trosspørgsmål, da de passede mere til en præst.

”Det havde jeg ikke, for jeg skulle jo være jøde. Men jeg tog ham på ordet og opsøgte en præst. Men jeg havde brug for mere, og derfor *googled* jeg kristendomskursus, hvor Alpha kom op.”

Mai kom på Alpha i Skt. Hans Kirke i Odense. Hun oplevede et trygt og uformelt forum, hvor hun kunne stille spørgsmål.

Der sker et eller andet, når mennesker mødes og spiser sammen og diskuterer, hvad de tror på og hvorfor. At snakke tro i Danmark er næsten tabu, fordi det ses som noget meget privat. Det var befriende at have et sted, hvor man kunne tale om det.

Mai havde svært ved at forstå, hvem Gud er, og hvordan han ser ud. Derudover havde hun det også svært med treenigheden.

”På Alpha gik det op for mig, at det ikke er så vigtigt at forstå Gud. Jeg havde brug for at putte Gud i en kasse, men Gud er så meget større end en kasse, jeg kan tænke frem.”

Mai var i en gruppe på Alpha med folk fra både kristne og ikke-kristne hjem.

Det var en styrke for hende, da man kunne se hinandens perspektiver.

”Andre, der var kristne, kunne også have det svært med de spørgsmål, som jeg havde. Det var fedt, at ikke alle var et stort spørgsmålstegn, og at nogle kunne dele ud af deres viden. Det var en god blanding.”

Fra da af begyndte Mai at tage sin tro mere alvorligt, hvilket også fik nogle konsekvenser.

”Når man siger: ’Nu tror jeg på det’ medfører det et eller andet inde i en selv, en indre ændring.” Mai startede i KFS (Kristeligt Forbund for Studerende) og senere i IMU (Indre Missions Ungdom) og LM (Luthersk Mission).

”Jeg havde brug for et fællesskab, hvor vi kunne dele det at være troende, og hvad det skulle betyde i ens liv. Derudover er det fedt, at selvom vi måske ikke har samme interesser, så har vi alligevel noget tilfælles i og med, at vi tror.”

Josephine fik hjælp til sit liv på Alpha

Josephine kom til tro en tidlig morgen. Hun havde haft en længsel efter fred og søgt tilflugt i forskellige ting og havde fået et afhængighedsforhold til alkohol. Hun var kommet til et punkt, hvor hun var træt af det hele.

”Jeg var spærret inde i alkohol som en

løsning, fordi jeg ikke vidste, hvad jeg ellers skulle gøre. Alkohol var en slags hjælpeforanstaltning... en flydende beskyttelsesdragt, der dulmede og kunne være en pause fra alt livets uløste."

Ingen vidste, at Josephine kæmpede med alkohol. Den tidlige morgen, da Josephine vågnede, havde hendes datter ondt i sin albue. Hun spurgte ind til det, og datteren sagde:

"Det fortalte jeg dig også i går aftes. Hvorfor kan du ikke huske noget, når du er træt?"

Dernæst oplevede Josephine en klar stemme. "Som et lyn, der lander i en betonflise" kalder hun det selv. Stemmen sagde: 'Nu er nok nok'. Hun oplevede, at det var Gud, der talte til hende, og siden den morgen har hun ikke rørt alkohol. Siden kom Josephine på Alpha og her ændrede forståelsen af ordene "Nu er nok nok" sig. Hun havde altid tænkt det som en streng formaning, men det var som om, Gud sagde: "Nu har du budt dig selv nok! Hvis du vil, tager jeg over herfra."

Nogle år efter blev Josephine inviteret med på Alpha.

"Jeg orkede egentlig ikke Alpha-kurset," fortæller Josephine.

Hun havde på det tidspunkt netop mistet et barn og kunne ikke overskue at

møde nogen. Alligevel mødte hun op til den første Alpha-aften og oplevede at få plads til at deltage på sin egen måde.

"Jeg var spærret inde i et mareridt og havde det, som om jeg var et korthus, der kunne falde sammen ved det mindste pust, men Alpha gav mig en mulighed for at åbne et vindue, hvor jeg kunne lukke alt det tunge ud."

Josephine fortæller om sin oplevelse med Alpha:

"Alpha er som en lille uddannelse. De første gange fik vi en del fakta, og det var rart for mig, der er kristen i en familie, som ikke er. Der er nogle beviser for, at Jesus har gået her på jorden."

Josephine oplevede, at det var svært at fortælle andre om Jesus, da hun først selv havde oplevet ham. Hun følte ikke, at hun havde de samme ord og det samme sprog, som de erfarne kristne havde. Hun troede, at det var, fordi hun troede forkert. Men hun var hele tiden bevidst om, at hun kunne mærke Gud. Der er forskellige måder at høre Gud på, og for Josephine var Guds grundtone stilhed:

"Når jeg beder for andre, kan jeg mærke en energi, men jeg har ikke det lange sprog. Jeg siger ikke så meget andet end nogle få ord. Jeg kan virkelig mærke, at der er kontakt med Helligånden,

når jeg bare lægger en hånd på. Jeg føler mig som et redskab.”

Alpha discipler mennesker

Sognepræst Jonas Serner-Pedersen har afholdt Alpha-kurset 14 gange i både Bethlehemskirken i København og i Hjerm sognekirke.

”Jeg har kørt Alpha så mange gange, fordi det virker. Der kommer nye kirkegængere ud af det, og folk formidler, at de er begyndt at tro,” siger Jonas og forklarer:

”Alpha ikke et teoretisk kursus i viden om kristendom, men en form for ”kristenlivs-kursus”, hvor man også får oplæg om de kristne færdigheder som bibellæsning og bøn,” fortæller Jonas, der er formand for Alpha i Danmark.

Emner for aftenerne inkluderer blandt andet ”Hvordan læser jeg i Bibelen?”, ”Hvordan beder jeg” og ”Hvad med kirken?” og herigennem bliver deltagerne klogere på et liv som kristen.

”Alpha er opbygget på en måde, så det i sig selv har en disciplende funktion. Derudover bliver mange i fællesskabet efter Alphas slutning,” siger Jonas, der mener, at Alpha har en grundlæggende respekt for den almindelige deltager, hvilket passer godt ind i en dansk folkekirkelig kontekst.

”Det er en grundværdi i Alpha, at der

er en respekt for kursisterne. Det er okay at være uenig med oplægsholderen. På den måde er der en respekt for folks holdninger, og alle kan komme til orde.”

Tredelte emner

Til mange af emnerne for aftenerne er der en tredeling, forstået på den måde, at der både er noget til hjernen, hjertet og en udfordring til viljen. Det ses tydeligt på de første tre aftener.

Den første handler om, hvem Jesus er, hvilket er mere faktuel og handler helt konkret om, hvem Jesus var som person.

Den anden aften omhandler emnet ”Hvorfor døde Jesus?”, hvilket bliver mere personligt og mere til hjertet. Her må deltageren forholde sig til, at Jesus er død for den enkelte.

Den tredje aften, ”Hvordan kan jeg tro?“, er en udfordring til deltageren, og her må man overveje, hvad det betyder for ens eget liv i 2019.

Personligt møde

På samme måde er der en tredeling for Helligånden. Trosbekendelsen gør sig også gældende på den måde, at Tre-enigheden bliver nævnt gennem forløbet. Gud som Fader er ikke italesat som et oplæg, men bliver nævnt gennem oplæggene. Derudover er der fokus på

Jesus og Helligånden i de forskellige emner.

”Der sker noget til oplægget om Helligånden, hvor man også beder for hinanden. Der får mange et personligt møde med Gud,” siger Jonas.

Alpha kan få det udtryk, man selv gerne vil. Indholdet er det samme, men formen kan ændre sig alt efter, hvilken kontekst man holder Alpha i.

”Noget, der er spændende ved Alpha, er, at man har skåret ind til benet og set på, hvad det er, alle kirker er enige om, og så får det det udtryk, som den lokale kirke har,” fortæller Jonas.

Plads til alle

Alphas danske landsleder, Karsten Bach, oplever, at mange synes om Alpha, fordi man kan stille de spørgsmål, man har. Der er en åben ærlighed, og der bliver lyttet til en. Nogle kommer og går, andre kommer og bliver, og nogle bliver forvandlet.

”Alle har spørgsmål, og alle spørgsmål er velkomne, uanset hvor man kommer fra. Alpha er et af flere forummer, der kan give plads til det, men Alpha har bevist sit særlige værd ved sin store udbredelse over en lang årrække,” siger Karsten.

Erfaringen er ofte, at selvom deltagerne ikke nødvendigvis bliver personligt

kristne i løbet af Alpha, så vil de gerne fortsætte samtalen om troen i fællesskabet. Det sker jævnligt, at grupperne fortsætter med at mødes efter Alpha som eksempelvis en bibelstudiegruppe eller en anden type gruppe.

”Du opnår fællesskab gennem måltidet og den personlige refleksion ved oplægget, og du har den nære gruppesamtale. Det er gennem de samtaler, at folk kommer til en personlig overbevisning. Fællesskabet, friheden og samtalen gør forskellen for folk,” siger Karsten og uddyber:

”Discipelskab varer hele livet. Discipelskab er ikke bare noget, man lærer på en aften, men kræver en vedvarende fordybelse og refleksion over ens eget liv og troen. Alpha er med til at sætte den proces i gang og etablere et fællesskab, hvor discipelskab kan foregå.”

”Fællesskabet er vigtigt og afgørende for, om folk bliver,” pointerer Karsten. ”Når vi holder Alpha, møder vi nogle mennesker, som ellers ikke ville opsøge kirken, troen osv. Derfor kan Alpha være en god platform for at række ud til danskerne.”

Den vigtige personlige invitation

”Folk kommer primært til Alpha gennem den personlige relation og en invitation face-to-face. Man kan sagtens supplere med forskellige former for pr,

men den personlige relation er mest afgørende,” fortæller Karsten.

”Den store begrænsning er, at det kan være vanskeligt at invitere andre med på Alpha for os i Danmark. Samtidig er vores erfaring i Alpha, at hvis vi tør kaste os ud i det, så oplever vi, at folk omkring os møder evangeliet og begynder en discipelskabsvandring.”

Ifølge Karsten er den danske udfordring vores blufærdighed og oplevelse af at tro er en privat sag. Vi vil helst ikke snakke om det på.

”Hvis vi får interesse for vores medmennesker, så interesserer de sig måske også for os og det, vi tror på. Interessen for andre kommer først. På den måde kan vi forstå, hvad folk er optaget af, og møde dem i de spørgsmål, de har.”

Katrine Lund er cand. mag i litteraturhistorie, bor i København og kommer i København Vineyard.

Alpha

- Alpha består af tre dele: Mad, oplæg og gruppediskussion
- Man kan nemt holde Alpha-kurser med videooplæg med danske undertekster, og der er en speciel filmserie målrettet unge
- Alpha er opdelt i 14 forskellige oplæg over 11 uger, som blandt andet indeholder emner som ”Er der mere i livet?”, ”Hvem er Jesus?”, ”Hvordan kan jeg tro?”, ”Hvad med kirken?”
- I 2018 blev der gennemført (min.) 70 Alpha-kurser landet over
- Alpha har også et ægteskabskursus, man kan læse mere om på: www.aegteskabskursus.dk
- Du kan læse mere på Alphas hjemmeside og oprette et kursus her: www.alphadanmark.dk
- Alpha-kurser holdes i frikirker, sognekirker, katolske kirker, aftenskoler, studiesteder og i flere andre sammenhænge

Migration, discipelskab, mission og integration

Case: Migrantkirker i Danmark

Af Birthe Munck Fairwood

Netværkskoordinator i Tværkulturelt Center Birthe Munck-Fairwood beskriver i denne artikel det trosliv og discipelskab, som findes i det stigende antal migrantmenigheder i Danmark. Disse kirker har stor betydning for migranter med en kristen tro, men de rækker også videre ud i mission både til ikke-kristne fra deres egen kulturelle baggrund og til etniske danskere. Hun påpeger også, hvordan discipelskabet og menighedskulturen i migrantkirkerne har betydning for integrationen i Danmark. Der ligger, konkluderer hun, gensidige behov og muligheder for at vandre sammen som efterfølgere af Jesus på tværs af kulturer.

Indtil for få år siden var migrantmenigheder en ret ukendt størrelse i dansk kirkeliv. Ikke mange havde hørt om disse menigheder og den kristne trospraksis (discipelskab), som her leves ud i en dansk hverdag – ofte i al ubemærket-hed. I dag er der voksende kirkelig interesse for migranternes kristendom, spiritualitet og kirkeliv. Med over hundrede præster og menighedsledere, der holder gudstjenester på mindst 40 sprog, er kristne flygtninge og migranter godt i gang med at skrive deres eget kapitel i dansk kirke- og missionshistorie. Her er gamle og nye udtryksformer, liturgier med rødder i verdens ældste kirkesamfund såvel som i unge, hastigt voksen-

de pentekostale kirker ude i verden, erfaringsnær bøn og solidaritet med mennesker i samfundets periferi. Her er mennesker, for hvem mission - det at dele det kristne evangelium med naboen - er en simpel livsnødvendighed. Det er et helt nyt kapitel, der handler om en kristendomspraksis, hvor liv, tro, identitet, mission, socialt fællesskab og discipelskab er uløseligt vævet sammen. Det er et kapitel i mange farver, som endnu ikke er færdigskrevet, og som med sin pulserende anderledeshed og ofte radikale discipelskab og missionspraksis udfordrer den traditionelle danske måde at være kirke på. For den globale kristne kirke er multikulturel, mangfoldig,

missional og meget lidt blufærdig – og den er her lige midt iblandt os.

Migrantkirker – hvem er de?

Ved en migrantmenighed forstås i denne artikel en kirke, menighed eller et menighedslignende fællesskab, der jævnligt holder gudstjeneste eller lignende på et andet sprog end dansk ved en præst/leder, der ikke er født i Danmark. Migrantmenigheder registreres ikke noget sted. Nye menigheder ser dagens lys, mens andre ophører med at eksistere. Tværkulturelt Center skønner, at 250-300 menigheder/sproggrupper regelmæssigt holder gudstjeneste eller lignende på et andet sprog end dansk. Heraf er omkring en tredjedel katolske sproggrupper, og omkring en femtedel tilhører ortodokse kirker. Nogle migrantpræster er udsendt af en moderkirke i hjemlandet, en national kirke eller en migrantkirke i et andet land. Andre er oprettet af en herboende flygtning, arbejdsmigrant eller studerende. Hver menighed har sin egen historie. Alle har de taget et lille stykke af den globale kristne kirke med til Danmark.

De seneste 30 år er antallet af migrantmenigheder vokset støt i takt med, at nye grupper af flygtninge og migranter er kommet hertil. Omkring 40 procent af Danmarks knap 800.000 flygtninge, migranter og efterkomme-

re har i dag kristen baggrund. Mange i forældregenerationen har været aktive kirkegængere i hjemlandet. Blandt de senest ankomne grupper med kristen baggrund er godt 80.000 østarbejdere fra Polen, Rumænien, Litauen og Bulgarien, 6.500 afrikanske flygtninge fra Eritrea og 2.500 asiatiske kvoteflygtninge fra Burma/Myanmar. Nævnes skal også de mange flygtninge fra muslimske lande som Iran og Afghanistan, der er blevet døbt i folkekirken eller en frikirke efter de store flygtningestrømme i 2015. Det er dog endnu kun et fåtal af disse nydøbte, der er organiseret i selvstændige menigheder med egen præst.

Migrantmenigheder afspejler den globale kristne kirke og to tusind års kirkehistorie. De mange forskellige traditioner og vægtlægninger vidner om, at ingen kirke rummer alle sider af det kristne evangelium og kristen praksis. Men alle har noget væsentligt at bidrage med og kan lære os noget om mission og discipelskab.

Migration og discipelskab

Migration indebærer næsten altid en oplevelse af tab, sorg og savn af det velkendte. Det gælder også i mødet med en ny kirkelig virkelighed. I et land, hvor alt er nyt og fremmed, udgør migrantmenigheder små oaser af kirkelig genkendelighed, som kan få afgøren-

de betydning for, hvorvidt den enkelte fortsætter med en aktiv kristen praksis det nye sted. Med deres anderledes gudstjenesteliv, sprog, discipelskab og trospraksis formår migrantmenigheder at være kirke for mennesker, som folkekirken og det etablerede kirkeliv sjældent får kontakt med. Afstanden mellem hjemlandets kirkeliv og danske gudstjenestetraditioner er ganske enkelt for stor. Som en afrikansk menighedsleder siger: *"Mange af dem, der kommer hos os, ville ikke gå i kirke, hvis der ikke var kirker som vores."*¹

For mange flygtninge og migranter spiller den kristne tro en afgørende rolle både som personlig identitetsbærer og som ramme om socialt fællesskab. Det handler om meget mere end fælles sprog.

I vores Chin menighed får vi noget, som vi ikke får i en dansk kirke. I vores menighed er vi som en familie. Chin mennesker tror meget på Gud og er gode til at hjælpe hinanden. Vi har oplevet mange af de samme ting og forstår hinanden. Når jeg kommer ind i en Chin menighed, føler jeg mig hjemme med det samme. I en dansk kirke føler jeg mig mere som gæst. (22-årig kvoteflygtning fra Burma)

En 22-årig ghaneser forklarer: *"Det handler ikke kun om prædikenen men*

også om formen og alle de ting, der sker i kirken. Fordi vi har samme baggrund, tænker vi meget ens. Her er noget, jeg kan genkende fra Ghana og ønsker at opleve igen."

Mange eritreanske bådflugtninge fortæller, hvordan den fælles traumatiske fortid og en stærk kristentro med rødder i den ortodokse kirketradition binder dem sammen i et nyt land:

Alle eritreanere har oplevet voldsomme ting. Det er vigtigt, at vi kan mødes i kirken og snakke sammen. I vores kultur har vi ikke tradition for psykologer. Vi bruger hinanden. Men først og fremmest har vi Gud. (Kvinde fra Eritrea)

Men også mennesker, der frivilligt er rejst til Danmark for at arbejde eller studere, kan opleve, at hjemlandets kristne traditioner bliver vigtige på en ny måde. Som organisten ved den svenske kirke i København forklarer i et interview:

Når man rejser ud, opdager man, hvilken skat man selv har. Det gælder også sange, tekster og melodier. At synge sammen skaber en oplevelse af fællesskab og sammenhold, som man ikke tænker så meget på i sit eget land. Sange, der knytter sig til højtiderne, får ny betydning.

I dag danner migrantkirker ramme om stadig flere menneskers gudsliv, disciplin og trospraksis i Danmark. Med deres anderledeshed udfordrer de det etablerede kirkeliv både teologisk og kulturelt. Men samtidig er det også netop denne anderledeshed, der tiltrækker nogle danskere. Teologisk udfordres folkekirken som majoritetskirke til ikke at gå i for små teologiske sko. Som en dansk præst udtrykker det: "Begge parter må have viljen til at anerkende Kristi tilstedeværelse hos hinanden på trods af teologiske forskelle." Kulturelt udfordrer migrantkirker til større bevidsthed om, hvad der er dansk kultur, og hvad der er kristendom.

Mission i ny klædedragt

"Gud brugte i sin tid europæerne til at tage det kristne evangelium til Afrika. Nu tror jeg, at Gud bruger afrikanere til at tage evangeliet til Europa. Det er pay-back time." Sådan beskrev en ghanesisk præst for en større afrikansk menighed sit missionssyn for snart mange år siden. Han er på ingen måde alene om at opfatte sig som missionær i et land, hvor under to procent af befolkningen går regelmæssigt i kirke. Mange afrikanske præster ønsker at nå deres egne, men de vil også bringe danskerne evangeliet. Og faktisk ser vi, at især afrikanske og internationale menigheder, der holder gudstjeneste på et verdenssprog, ikke

kun når deres egne. Stadig flere etniske danskere tiltrækkes af den veldefinerede kristendomsforståelse og tydelige kristne livsstil, som de møder i mange af disse menigheder, der tilbyder et varmt og inkluderende fællesskab, hverdagsnær forkyndelse og masser af bøn, musik, spontanitet og smittende livsglæde. Her er klare visioner, stærke sociale netværk og internationalt udsyn.

Men billedet er selvsagt ikke entydigt. Der er også migrantmenigheder, for hvem virkeligheden er meget anderledes, og hvor der snarere er tale om det, man kan kalde mission i sårbarhed. Evangeliet deles af mennesker, der er fælles om en oplevelse af marginalisering og til tider magtesløshed i det danske samfund. Det er *mission from the margins*. Men også udsathed kan vendes til styrke og give grobund for sammenhold, gæstfrihed og generøsitet, der virker dragende på mennesker med sår på sjælen.

Erfaringsmæssigt tiltrækker migrantmenigheder typisk tre samfundsgrupper, der efterspørger andet og mere end en dansk højmesse: udlændinge på midlertidigt ophold, herboende flygtninge, migranter og deres efterkommere, og etniske danskere med udlands erfaring.

1) Udlændinge på midlertidigt ophold:

Mange udlændinge opholder sig mid-

lertidigt i Danmark og lærer ikke dansk. Det gælder eksempelvis forretningsfolk, ambassadepersonale, ansatte i internationale virksomheder og organisationer, studerende og turister. Nogle er vant til kirkegang fra hjemlandet og søger aktivt et kristent fællesskab i Danmark. Som et etiopisk ægtepar, der arbejder i en international organisation, fortæller: *"Det ville have været meget usædvanligt for os ikke at gå i kirke en søndag."* Migrantkirker tilbyder gudstjenestefællesskab på et verdenssprog – og ofte på den enkeltes modersmål. Der er stadig ingen folkekirke, der har et ugentligt gudstjenestetilbud til udlændinge, som er andet og mere end oversættelse af den danske gudstjeneste.

I migrantmenigheden kan den enkelte få venner og nye netværk. Der er mange eksempler på, at migrantmenigheder når indflydelsesrige mennesker med evangeliet – folk, der senere får betydningsfulde stillinger i hjemlandet. Mange præsidenter, nøglepolitikere og folk på topposter i ikke-vestlige lande har på et tidspunkt været på studieophold i Vesten. Samtidig er migrantmenigheder med til at udruste kristne til at plante nye menigheder i hjemlandet. For eksempel har tidligere medlemmer af en international menighed i København været med til at plante kirker i Zimbabwe, Indien og Filippinerne.

2) Herboende flygtninge, migranter og deres efterkommere: Migrantmenigheders primære opgave har altid været at hjælpe første generation med at bevare deres kristne tro i et nyt land. I en migrantmenighed er der ikke de samme sproglige og kulturelle barrierer som i en dansk menighed. Gudstjenesteformen ligner det, man er vant til fra hjemlandet. Man er blandt ligesindede og kan støtte hinanden. Den enkelte får hurtigt opgaver og ansvar, og dermed er migrantmenigheder med til at modvirke den ensomhed, som mange oplever i et nyt land. Som en afrikaner fortæller: *"Jeg har boet i Danmark i 25 år. Men jeg har stadig ikke de danske venner, jeg ville ønske, jeg havde. Jeg er stadig ikke en af dem"* Migrantmenigheder tilbyder et stærkt socialt fællesskab, hvor man har tid til hinanden.

En anden vigtig funktion er at hjælpe forældre med at videregive den kristne tro og hjemlandets kirketradition til næste generation. *"Det vigtigste, jeg som far kan give mine børn, er den kristne tro. Derfor valgte jeg den kaldæiske menighed,"* fortæller en kristen iraker. Mange unge med flerkulturel baggrund har en meget dansk hverdag, men de kender måske ingen jævnaldrende danske unge, der går i kirke. I de større migrantkirker er der andre unge og særlige aktiviteter for dem. En burmesisk ungdomsleder fortæller:

Vores præst er uddannet i Danmark og rigtig god til børn og unge. Det er vigtigt med aktiviteter for dem, så vi ikke taber den næste generation. Selv er jeg lærer i børnekirken. Det er et godt job. Jeg lærer en masse af børnene. Mange er født i Danmark og meget danske. De er gode til at spørge og sige, hvad de gerne vil. Det synes jeg er godt. De har ikke den samme respekt for læreren, som vi havde, da jeg var barn.

Mange er klar over, at der skal gøres en særlig indsats for at holde på de unge. Og i nogle menigheder lykkes det. En afrikansk korleder forklarer:

Når man har nogle stærke unge, der er rigtig glade for at komme i kirken, ser fremtiden lys ud. Vi har noget, der er attraktivt for de unge. Vi taler dansk og bruger de sociale medier meget. Under prædikenen har de unge deres egen gudstjeneste, der foregår på et sprog, de forstår, og hvor de kan tillade sig at spørge om hvad som helst. Måske kan vi hjælpe folkekirken med idéer til, hvordan man holder på de unge.

Migrantmenigheder giver nydanske et frirum, hvor de kan være sig selv uden at skulle leve op til danskernes forventninger. Det er den samme funk-

tion, som de 53 danske kirker i udlandet har i forhold til udlandsdanskere. Samtidig støtter mange migrantkirker missionsprojekter i hjemlandet, hvor de ofte får meget for pengene, fordi de har indgående kendskab til lokale behov og forstår at udnytte lokale ressourcer.

3) Etniske danskere med udlands-erfaring: *"For mange danskere er kristendommen blot en religion på linje med andre verdensreligioner. Vi ønsker at vise danskerne, at kristendommen er helt anderledes, end de tror."* Det siger præsten for en af Danmarks ældste afrikanskledede menigheder i København, der har eksisteret i snart 25 år. I en migrantkirke kan man opleve et internationalt gudstjenesteliv, hvor det bliver tydeligt, at der er andre måder at være kristen på end den traditionelt danske. Det virker tiltrækkende på mange danskere, der har rejst eller boet i udlandet. Migrantkirker er ofte kirke hele ugen og tilbyder attraktive sociale netværk med mennesker med vide horisonter og et stærkt ønske om at leve som Kristi disciple i hverdagen. Her er mere end en ugentlig gudstjeneste med kirkekaffe. Også de afrikanske og internationale menigheders anderledes musikstil med lovsang og gospel tiltrækker. Som en afrikansk korleder forklarer:

Man kan bidrage til et samfund

på mange forskellige måder. Som afrikanere er vi i et land, hvor vi er anderledes. Vores type musik kan være med til at skabe den gode opmærksomhed. Der er jo rigtig mange danskere, der godt kan lide gospel. Og når man så kommer med et afrikansk twist, er det noget, der bygger bro.

Integration og modkultur

Jeg har lært at tage livet, som det kommer. Min tro giver mig fred og ro i sindet. Alting sker, som Gud vil. Vi skal ikke bekymre os. Som flygtning tror jeg, at jeg er et stærkere menneske i dag på grund af alt det, jeg har oplevet med Gud.
(Burmesisk ungdomsleder)

I Danmark er der ikke tradition for, at flygtninge og migranternes egne netværk og fællesskaber tillægges væsentlig betydning for integration. Men integration handler om andet og mere end danskundskaber og tilknytning til arbejdsmarkedet. Vellykket integration er også et spørgsmål om, at mennesker, der er kommet hertil udefra, får hjælp til at bevare deres åndelige identitet og selvfølelse i et nyt land og får mulighed for at bruge medbragte erfaringer og færdigheder. Og netop her spiller migrantkirkerne en vigtig rolle. Religiøse fællesskaber er ofte med til at fremme integration, fordi de kan give den en-

kelte sociale netværk, selvrespekt, identitet og en selvvalgt platform for kontakt med danskere og aktiv deltagelse i det danske samfund.

For os er integration noget, der sker parallelt med, at vi arbejder på at bevare vores eget sprog og kultur. Integration må aldrig blive på bekostning af vores eget. Vi har også noget at tilføre det danske samfund. Vi kommer med værdifulde kristne traditioner fra en kirke, der er tusind år ældre end kirken i Danmark. (Assyrisk præst)

Migrantmenigheder udgør ikke nogen homogen størrelse. Derfor er også menighedernes bidrag til det danske samfund meget forskellige. Alligevel giver det mening at tale om visse fællestrekk, som genfindes på tværs af sprog, kulturer og kirketraditioner. De fleste migrantkirker har et stærkt og berettiget ønske om at bevare deres identitet og videregive væsentlige dele af hjemlandets kultur og traditioner til næste generation. Hermed er de med til at modvirke det traditionstab, som ofte skaber forvirring og rodløshed blandt flygtninge og migranter, og som i sidste ende er med til at modvirke integration.

Mange migrantkirker søger bevidst at udgøre en modkultur til en sekulariseret dansk hverdag. Det kan være på områder som alkoholkultur, seksualmo-

ral, familiemønstre og respekt for den ældre generation.

Min mand er enebarn, så det er os, der skal tage os af hans forældre. Derfor bor de hos os. Vi er opdraget til at respektere vores forældre og hjælpe dem. Det er noget, vi gerne vil. Det er jo dem, der har givet os livet. Når vi en dag får børn, kan mine svigerforældre hjælpe med børnene. Det er win win. (22-årig kvoteflygtning fra Burma)

I det danske samfund er ensomhed en voksende virkelighed for mange. I migrantmenigheder vægtes fællesskabet og ansvaret for hinanden:

For mig er det bedste ved den afrikanske kultur oplevelsen af solidaritet med andre. Det er en af de ting, jeg gerne vil give videre til mine børn. I vores menighed er vi ikke bare kirke. Vi er en stor familie. Vi besøger hinanden og er der for hinanden. (Ghanesisk ungdomsleder)

Forandring i mødet: Eftertanker om medvandring

Med deres anderledes troserfaring, iver efter at fortælle om deres tro og ofte radikale forståelse af kristent discipelskab kan migrantmenigheder tilføre dansk kirkeliv ny og nødvendig inspiration. Som folkekirke behøver vi dem for

ikke at stagnere som funktionskirke. Migrantkirker er med til at vise, at menigheder opbygges nedefra, og at en menighed ikke blot er præstens ansvar. I kirken er der brug for alle og opgaver til alle.

Og migrantmenigheder behøver os – det etablerede kirkeliv. Også folkekirken har noget at byde på i kraft af sin lange historie, mange ressourcer og erfaringer med at være danskernes kirke. Vi har brug for hinanden – for at mødes, lytte til hinanden og lære af hinandens troserfaring og måde at være kirke på. Udfordringen handler om at finde nye måder at være kirke på sammen – i gensidig respekt og anerkendelse.

Engang var migranter enkeltpersoner, der bankede på kirkens dør. Sådan er det ikke længere. I dag kan fordringen om at vise gæstfrihed mod fremmede ikke begrænses til enkeltpersoner. I disse år udfordres folkekirken som majoritetskirke til at vise gæstfrihed over for nyankomne og mindre ressourcestærke migrantmenigheder – vel vidende, at det er et møde, der vil forandre begge parter.

For migrantmenigheder har brug for medvandrere i et nyt land. De har brug for nogen, de kan spejle sig i. Og vi har brug for at lære, at også vi – de etablerede kirker – er på vandring. Vi behøver nydanske medvandrere, der kan vise os,

at alle Kristi disciple er fremmede og udlændinge i denne verden. Ingen kultur har patent på den rette udgave af kristendom og kirkeliv. Alle har noget at lære. Og alle har noget at bidrage med.

Dermed bliver migrantkirker et spejl, der kan hjælpe os til at se på os selv med andre øjne. Som en præst i et jysk landsogn udtrykker det: *"Måske er de afrikanske flygtninge Guds gave til os og ikke bare en opgave. De kan bidrage med ny energi og flere unge i kirken. Måske kan de være katalysatorer for*

den fornyelsesproces, vi længes efter her i sognet."

Litteratur

Munck-Fairwood, Birthe (red.)

2013 *Migrantkirker og folkekirken: Det gode samarbejde*
Tværkulturelt Center

Munck-Fairwood, Birthe (red.)

2004 *Andre stemmer: Migrantkirker i Danmark – set indefra*
København, Religionspædagogisk Forlag

Note

1. Alle citater i artiklen er fra egne interviews. Nogle har været bragt i Tværkulturelt Centers kvartalsavis *Nyt på tværs*.

Birthe Munck-Fairwood. Født 1958. Uddannet cand. mag. i engelsk og religion. Netværkskoordinator i Tværkulturelt Center siden 1994. Har tidligere været missionssekretær i Kristeligt Forbund for Studerende og international studentersekretær i Universities and Colleges Christian Fellowship i England.

Asylansøgere i danske sognemenigheder

Hvad de kan lære resten af Danmark om tro, åndelighed og religion

Af Krista Rosenlund Bellows

Jeg vil i denne interview-artikel give nogle glimt af, hvad asylansøgere (og andre migranter) i danske sognemenigheder kan lære resten af Danmark om tro, åndelighed og religion gennem deres trospraksis. Formålet er at belyse dette nummer af Ny Missions overordnede problemstilling om discipelskab og transformation ved at præsentere refleksioner over asylansøgers bidrag til at italesætte og praktisere kristent discipelskab som noget, der både forvandler indadtil i kirken og hos den kristne og forandrer udadtil i samfundet – lokalt, nationalt og globalt.

Afgrænsning

Jeg har fra to sognemenigheder interviewet danskere, der i kraft af hver deres rolle (præst, MR-formand, frivillig og kirke- og kulturmedarbejder) er eller har været tæt på asylansøgere i deres lokale sognekirkelige sammenhæng. Jeg har bedt de interviewede belyse, hvordan asylansøgerne i menigheden efter deres erfaring lærer den lokale menighed om discipelskab gennem den trospraksis, de har.

Der er tale om flygtninge, der er konverteret til kristentro eller på vej til at konvertere, og hvis asylsag er under behandling, primært farsitalende asylansøgere.

Jeg valgte sogne med kontakt til asylansøgere fra et asylcenter. De to sogne er valgt blandt de mange sogne, der siden ca. 2014 har haft kontakt, dåbsoplæring og dåb af asylanter.

For at sætte sognevirkeligheden i perspektiv har jeg interviewet to højskolemedarbejdere fra en højskole, der på de senere elevhold har haft 7-8 asylansøgere på elevhold med i alt 30-40 mennesker. Det fortættede fællesskab af danskere og asylanter på et femmåneders højskolekursus giver konstruktive indsigter og erfaringer, som jeg tror har relevans også i sognemenigheds-sammenhæng.

Med de valgte afgrænsninger er man-

ge væsentlige vinkler ubeskrevne, herunder de konverterede asylanters egne perspektiver på emnet, perspektiver fra flygtninge og danskere involverede i det kirkelige arbejde omkring udrejsecentrene Kærshovedgård og Sjælsmark samt Ellebækfængslet, og endelig perspektiver fra kristne migranter fra etablerede kirker i andre verdensdele.

Kontekst

De to sognemenigheder er begge bysogne i større byer; begges profil er på den aktivistiske fløj. I begge tilfælde har der forud for kontakten med asylanter været fokus på og kontakt i et vist omfang med nydanskere i sognet og byen. Indsigter fra det lokale Indre Missions fællesskab indgår i begrænset omfang i perspektiverne fra det ene sogn.

Begge sogne oplevede at få kontakt med asylansøgere fra asylcentret. Asylansøgere bad ret hurtigt om dåb, da kontakten var etableret. Det medførte dåbsundervisningsforløb og en vifte af aktiviteter og kontakter mellem asylansøgere og danskere fra sognet. Mange af asylansøgerne er af myndighederne undervejs i dåbsoplæringen blevet flyttet til andre asylcentre eller har fået deres ansøgning afklaret og af den grund blevet flyttet til andre dele af landet. Det medfører, at kontakterne så vidt muligt både må overdrages til andre på

det nye sted og samtidig vedligeholdes, så de etablerede venskaber med asylansøgerne ikke svigtes.

I det ene tilfælde er asylcentret lukket, beboerne flyttet til andre centre og den løbende kontakt og dåbsforløb dermed ophørt: Sct. Michaelis Kirke i Fredericia.

I det andet tilfælde er asylcentret dér fortsat og arbejdet med asylansøgerne fortsat i gang: Nørrelandskirken i Holstebro.

Jeg har i Sct. Michaelis kirke interviewet en sognepræst og den kirke- og kulturmedarbejder, der var involveret i arbejdet. I Nørrelandskirken har jeg interviewet en af de ledende frivillige i flygtningearbejdet og formanden for kirkens menighedsråd.

Højskoleperspektivet er hentet fra interviews med en skolesekretær og en højskolelærer fra Børkop Højskole, som er Indre Missions Bibelskole.

Interview

Jeg spurgte de interviewede om de samme fire forhold.

Hvad er jeres erfaringer med, hvad asylansøgerne kan lære os i Danmark om tro og discipelskab, der skaber forandring – både personligt og samfundsmæssigt?

Den frivillige: Når man er ny i troen,

er der en spørgelyst uden lige, og den nysgerrighed er meget forfriskende og udfordrende. Men de nye kristne har de samme problemer som vi andre med at holde fast i troen. Det er svært for dem at finde ind i en anden kirke, når de bliver flyttet fra asylcentret og møder den almindelige sekulære danske sammenhæng. "Er det her noget, man bare gør i Danmark, eller kan man ikke det som kristen?" At omgås det andet køn rejser rigtig svære spørgsmål.

Dertil kommer skuffelser over mødet med kristne, der ikke vil hjælpe dem. Den almindelige danske folkekirke er generelt ikke god til at tage imod nye. Vi danskere forstår sommetider ikke deres ønske om at ville komme i den lokale sognekirke. Vi foreslår, måske en migrantkirke langt væk, som de ikke har råd til transporten til. Vi respekterer ikke deres bevæggrunde for at fravælge vores forslag, fordi vi sommetider ser for forenklet på, hvad der er oplagt for dem at gøre, valg af kirke osv. De vil lære dansk og komme i en dansk kirke. Hvis sognekirken ikke er imødekommende, er risikoen at de bliver sekulariserede.

Mens de er i asylcentret, sørger kirken for transport og andet. Når de får asyl og dermed en krævende hverdag, forventer vi pludselig, at de klarer sig selv, betaler selv og kommer på eget initia-

tiv – og vi synes, de er krævende i deres forventninger til os.

Menighedsrådsformanden: Vi kan lære så meget af deres taknemmelighed og af, at de har så meget glæde ved at være et sted, hvor man kan høre om Jesus og synge. De kan være næsten provokerede over, at vi ikke ser mere glade ud! Som menighed bliver vi mindet om den oprigtige glæde over at være troende og kunne udøve sin tro. Det er så ikke-selvfølgeligt for dem at kunne gå til nadver. De tager det meget alvorligt at tjene og efterfølge Jesus i det hele taget f.eks. ved at dele salmebøger ud ved døren eller bistå ved altergangen.

Præsten: Knap var de døbt, så blev de flyttet. Det fællesskab med dem, som skulle lære os noget, blev slået i stykker. Menigheden stillede op som dåbsvidner, men kontakten blev svær at holde. Vi gik glip af gode relationer, der kunne have fortsat. Det stærkeste jeg lærte, var fra en iraner, der sagde, at det faktisk var lettere at være kristen i Iran end i Danmark, for i Iran så han ikke risikoen for at blive en lunken kristen. Her bliver kampen en, der kommer indefra, i stedet for udefra.

Kirke- og kulturmedarbejderen: På asylcentret var de missionærer og tog sig af de andre og blev kendt for at være hjælpsomme. De har tid til det i den periode. På asylcentret havde de

hele ugen til rådighed, og de stillede gerne op mange dage om ugen. Det oplever vi ikke hos dem, der får asyl og kommer ud i det pulserende liv. Dem, jeg snakker med, elsker kirken og alt det de deltog i, og de elsker Jesus. Men der er ikke så meget kontinuitet i kirkegangen, og deres liv bliver også nemt eventkristendom, for hjem og arbejde er det vigtigste at passe. De synlige udslag af discipelskab kommer til udtryk, mens man har tiden til det. De ønsker at være en del af noget sidenhen, men det er svært at forene med hårdt arbejde og studier, for det kræver meget at være ny i det danske samfund. Det hører med som baggrund for at kontinuiteten i kontakten med kirken ikke er så stor. Betragter de sig selv som i mission i det travle hverdagsliv? Deres selvforståelse af deres rolle er at være en overlever! Man har måske heller ikke tradition med sig hjemmefra for at være udadvent, for dér skal man holde kristentro hemmeligt. Men de synes, at det er meget værdifuldt at være kristen, og mange har selv oplevet at få henvendelse fra andre, der tilbyder dem at få mere at vide.

Højskolelæreren: På højskolen vil vi give dem en rastepads, mens de er her. De er enormt inspirerende at møde. Et eksempel på det: En afghaner på sidste hold blev døbt, vel vidende at hvis han blev sendt tilbage, ville det få fatal

betydning for ham. Men han ville bare døbes, for som han sagde: "Det er her i den kristne tro, at jeg er kommet hjem. Det var her blandt de kristne, jeg fandt hjem." For nogle uger siden fik han afslag og valgte at flygte videre. "Jeg er glad for det, jeg fik på skolen, og for at jeg fandt hjem. Nu har Gud måske en anden plan." Han føler ikke, at han er faldet ud af Guds plan. En lille rullekuffert er alt, hvad han ejer på sin vej videre i verden. "Det lærte mig noget om discipelskab, som jeg ikke lærer af de danske elever. Vi har trygge liv. Han åbner nye perspektiver af, hvad discipelskab er, når han er i stand til at gå videre på den måde."

Asylansøgerne ser opholdet som en oplæringsperiode, Gud har givet dem, for at de kan blive klar til det næste der sker. De arbejder hårdt på at komme ind i den danske kultur, men de tænker bredere end det om fremtiden.

Hvordan kan de erfaringer og tilgange til at leve i tro, som asylanterne bringer med sig fra deres egen kultur, være til inspiration og udfordring i en dansk kontekst?

Den frivillige: Tre konvertitter fortalte deres livs- & troshistorie ved et klubarrangement, som blev en meget stor oplevelse for alle parter.

Menighedsrådsformanden: De både

udfordrer og inspirerer os på én gang. Vi får skrællet ind til kernen af, hvad det egentlig handler om – at tjene, at tilbede. De inspirerer til ikke at være så fokuserede på formerne ved en gudstjeneste men i stedet på, at det handler om evangeliet og om det praktiske. Vi bliver konfronteret med, at den pænhed, der er hos os, når vi deltager eller medvirker i en gudstjeneste, den blegner på den gode måde. Vi har f. eks. en tolkeboks nederst i kirkerummet. Den er nødvendig, og vi bliver også mindet om, at den ikke passer ind æstetisk – og nej, det kan godt være, men den er nødvendig! Det bliver hult, hvis vi kun tænker på det æstetiske. De sidder med *head set* og får oversat, og hvis man sidder i deres hjørne af kirken, så er det irriterende at lytte til mumlen fra tolkeboks og *head sets*. Det udfordrer og opmuntrer os på samme tid, for det, det egentlig handler om, er at udleve den kristne tro.

Ved dåbsgudstjenesterne var danskere i begyndelsen deres dåbsvidner. Efterhånden er de døbt selv blevet dåbsvidner for deres venner. Der er stadig etniske danskere som dåbsvidner, men der er flere af deres egne, og det er interessant med hensyn til medleven. Det er enormt dejligt at se dem, der blev døbt for 3 år siden, tage ansvar og høre dem bede for de nydøbte. Men gad også vide om ikke de danske dåbsvidner er

mere med til at bevare fællesskabet på tværs?

Der er forskel på gudstjenestefællesskab og hverdagsfællesskab i kirken. F.eks. bibeltimerne for asylanterne – vi har ikke fået dem ud i vores cellegrupper. Det er der fordele og ulemper ved. Jeg forestiller mig, at de har brug for at støtte hinanden. Men folk er begyndt at kende hinanden i Café Colour, som er et hverdagsfællesskab om praktiske ting hver anden mandag, hvor folk mødes på tværs af alder og etnicitet. Det og Café Grace med spisning, underholdning og andagt når ud i sognet blandt nydanskere.

Præsten: De var til inspiration på den måde, at vi mødte nogen, for hvem troen var vigtigere end at have livet i behold. Det var de åbne om at se i øjnene.

Kirke- og Kulturmedarbejderen tænker på asylanternes indbyrdes inspiration: De var 30-40 til dåbsundervisning, og de havde et nært sammenhold i den periode. Noget over halvdelen af dem fik opholdstilladelse, og derefter var de ude af kirkens regi her. Sammenholdet hos dem, der fulgtes ad på dåbsholdet, har betydet meget for dem. De spørger til hinanden når de møder os. De oplevede det som et værdifuldt fællesskab, som er blevet til gode venskaber for mange. De opsøger hinanden, når de kommer et nyt sted hen. En form for

broderskab. Hvor meget der er nationalitet, og hvor meget der er trosfællesskab, er svært at afgøre.

Højskolesekretæren: Hos vores danske elever er der en tilbøjelighed til at vurdere folk efter, om de kun går i kirke til jul, eller om de også er aktive i noget frivilligt, og om de har gået på den eller den efterskole. Det er dejligt at mærke, at det har asylansøgerne intet af! De tager det for pålydende, hvis en dansker svarer ja, når de spørger om vedkommende er kristen. Det kan så forbavse dem at opdage, hvad folk lægger i at være kristen. De kan blive overraskede og endog foragede over danskeres kristenliv.

Højskolelæreren: Det er inspirerende at møde discipelskab, der kan koste alt og samtidig er helt euforisk af glæde. Det er også forunderligt at læse Biblen sammen med nogen, der læser den for første gang. En muslimsk asylant – fra et velhavende miljø med tjenestefolk – snakkede en dag længe ved middagsbordet om en tekst, han lige havde læst – fodvaskningen. En Gud, der vil knæle ned og tjene ham – det var mindbløving for en muslim. Helt ufatteligt. Han læste teksten højt for læreren flere gange. At Gud ville knæle ned og vaske beskidte fødder! Han kom som muslim. Alle der havde hjulpet ham, var kristne. Hvorfor gør de det? Han tog på højsko-

le, og noget om en Gud, der tjener og kalder os til tjeneste begyndte at falde på plads, da han læste om Jesus, der vaskede disciplenes fødder.

Kan asylanterne være en dør til, at talen om discipelskab og efterfølgelse af Jesus, kan vinde større betydning i sagnemenigheder?

Den frivillige: Ja. For eksempel gennem at lytte til hinandens livs- og trosfortællinger. Begge veje. Livshistorie som vidnesbyrd. Vi gør det ikke meget, for der kommer noget blufærdigt over det. For asylanterne er det et bidrag til den proces, de er i, med at binde deres fortid og fremtid sammen til en ny identitet.

Menighedsrådsformanden: Ja, jeg tror asylansøgerne kan være sådan en dør. I menighedsfællesskabet deler man troshistorier med hinanden. Og de etniske danskere, der er med i café-fællesskabet om mandagen, vil gerne tale om discipelskab. Asylanterne i gudstjenesten giver et andet lys over tingene. Præsterne er inde i asylarbejdet, og jeg er ikke i tvivl om, at det påvirker deres arbejde i øvrigt, så f. eks. konfirmanderne får anderledes eksempler i undervisningen, end de gjorde før.

Præsten: Asylanterne kom, fordi fællesskabet ville tage imod dem og mødte dem med åbenhed og 'hvad kan vi hjælpe med?' Dét er jo også discipelskab. En

menighed skal være åben, men den må ikke være kvælende. Den skal være et fællesskab, der kan tage imod og gensidigt rumme. Asylansøgerne skal ses forfra, ikke kun om søndagen og fra nakken. De søger fællesskaber, hvor Biblen betyder noget. De er bibel-og Helligåndskristne.

De er væk nu, men vi har ikke mistet det internationale præg. Der har altid været mange kulturer repræsenteret i menigheden, men det er, som om de er blevet synlige nu. Der var internationale folk før iranerne, men intet forum for dem. Det har vi så nu. Iranerne førte med sig, at det blev mere synligt, at her er der noget at tage ved. Det internationale kommer til at leve på en ny måde.

Kirke- og kulturmedarbejderen: Da asylansøgerne kom til både kirken og missionshuset i stort tal, oplevede vi i missionshuset, at vores fordomme om os selv blev aflivet: Det kan faktisk lade sig gøre at bryde tærsklen ned til missionshuset, og fællesskabet dér egner sig til at tage imod nye! Det har skabt en sult efter at se flere nye mennesker i missionshuset! Da de rejste, var det et tomrum, og en del oplevede det som ét stort tab. Når nogle af dem kommer på besøg til en gudstjeneste en gang imellem, så får de en varm velkomst, og det er, som når børnene kommer hjem!

Nok særligt i missionshuset er der en

nærhed, fordi selvopfattelsen er, at man bør tage sig af nye og se på nyttilkomne med endnu større glæde. Flere føler større ansvar for de nye og føler sig forpligtet. I kirken er der nogle som alene deltager i søndagsgudstjenesten, og andre som gerne vil knytte sig til nye og stiller op til praktiske opgaver.

Det kræves af et fællesskab, at der er åbenhed og glæde ved at få inspiration udefra, som så dernæst virkelig gør noget godt for fællesskabet. Folk har hygget sig endnu mere ved samværet med dem, der kom udefra, fordi man var fælles om at udstille sin egen ufør-måenhed og mod på at dumme sig for at finde et plan, hvor man kan kommunikere uden fælles sprog. Siden oplevede vi glæden ved, at asylansøgerne blev dem, der arrangerer og inviterer på mad. Det er en af de ting, jeg har undret mig over: at flygtningene i endnu højere grad ønsker at være værter end de ønsker at være gæster. Gavmildhed, og måske også at man på så mange andre måder er modtager, og når man så kan komme til at give, så vil man gerne det. Der er også en enorm gæstfrihed i deres kultur, som vi ikke helt kan matche.

Højskolesekretæren: Langt de fleste på skolen er topmotiverede for at snakke om tro og efterfølgelse. Men asylanternes vinkel er anderledes end de danske

elevs. Asylanterne sætter ikke nødvendigvis samtalerne i gang. Men de tilfører flere nuancer.

Højskolelæreren: Ja, bestemt er de en dør til samtale om discipelskab. Vi ser, at det smitter af på højskolen. Det er anderledes, når en afghansk elev vælger at blive døbt. For hvad, hvis han bliver sendt til Afghanistan? En anden asylansøgers frygtløse evangelisering blandt sine egne landsmænd skabte anfægtelser hos andre elever: Er jeg en lunken kristen? Det førte til undervisning og samtaler om at have forskellige kald og om det kald at bakke andre op.

Sammenfatning og konklusion

Det valgte fokus på sognemenigheders kontakt med asylansøgere og konvertitter på asylcentre tegner et billede af intensive forløb, der gør stort indtryk, giver opmuntringer og skaber nye netværk og opgaver i en sognemenighed, som får lyst til at opleve sådan en tid igen. Betydningen af æstetik og pænhed viger for, hvad der er praktisk og nødvendigt og livskraftigt. Både gudstjenestefællesskabet og hverdagsfællesskabet spejler sig i de helt anderledes troserfaringer og nærværet med mennesker, som er anbragt i livssituationer, der fordrer et radikalt discipelskab af dem.

De konverterede asylansøgere minder

sognemenighederne om, at evangeliet er en glæde, som ikke kan fravælges, selvom den muligvis koster alt andet.

De konverterede asylansøgere minder også sognemenighederne om, at for asylansøgerne er kirkens fællesskab den konkrete erstatning for hjem og familie, de i større eller mindre grad har mistet. Det udgør samtidig den største udfordring for menighederne at skabe ramme for og indhold i at være hjem og familie.

Kirker i berøring med asylcentre mærker udfordringen til at udgøre det nye hjem og den nye familie. Men i en vis forstand er det lettere for dem end for de sognemenigheder, der møder konvertitterne, når de har fået opholdstiladelse og en for en opsøger en ny kirke uden erfaring med konvertitter. Dette møde lykkes i en del tilfælde desværre ikke. Manglende viden, forståelse og ressourcer på kirkens side, og en meget krævende hverdag med sprogskole og jobpraktik og drømme om et almindeligt liv hos konvertitterne spiller ind. Deres fokus bliver nødvendigvis bredere. Så længe de selv har tid, er det i en vis forstand let, eller i hvert fald muligt, at være kirke for dem. Det er vanskeligere senere. Her er der mange spørgsmål, som kun kan besvares i samarbejde med konvertitterne selv. Kun i et levende samspil mellem menigheder og kon-

vertitter kan de – midt i alle kravene fra deres nye samfund - lære os, hvordan
discipelskab udlevs på vilkårene i vores samfund.

Krista Rosenlund Bellows, født 1959, er cand. theol., ph.d. og leder Indre Missions Tværkulturelle Arbejde. Hun er formand for Israelsmissionen og tidligere missionssekretær, fagkonsulent og landekoordinator i Danmission.

Use Your Talents – disippelskap som forandrer lokalsamfunn

Af Sigurd Haus

I denne artikkel presenterer Sigurd Haus den menighedsbaserte utviklingsmodel Use Your Talents: dens oprindelse på Madagaskar, hovedprinsipper og bruk i to andre afrikanske lande samt Norge. Endelig drøfter han dens betydning for det lokale menighetsliv.

Hanta Rasoarimalala er en ildsjel innenfor Den lutherske kirken når det gjelder å utvikle lokalsamfunn på Madagaskar. Hun er jordbruksutdannet og drev i flere år med veiledning av flere grupper bønder. Det gjaldt mange ting, blant annet kompostering, honningproduksjon, fisk i rismarkene og mye mer. Bøndene "betalte" henne med naturalia og gjennom å arbeide på markene hennes.

Når familien hennes flyttet for noen år siden, så hun at jordbruket i det nye området ikke trengte hennes kompetanse på samme måte. Men hun la merke til de mange hjemmefødslene i området og den relativt høye spebarnsdødeligheten. Hun så også at folk var redde for sykehuset i nærheten og ofte heller ikke hadde råd til engangsmateriell som krevdes rundt fødselen. I regi av menigheten startet hun derfor en forening som kunne gi de fødende dette engangsmateriellet. Hun fikk også i

gang kurs i familieplanlegging. Kurset ble holdt på sykehuset. På den måten ble barrieren til sykehuset brutt ned. Etter bare 2-3 år ble antall fødsler totalt redusert til langt under halvparten og nesten alle føder nå på sykehuset. Og det hadde ikke vært spebarnsdødsfall siste året. I tillegg kom kvinnene seg mye raskere etter fødselen.

Hanta lever virkelig ut *Use Your Talents* på Madagaskar og har vært en sentral person i dette arbeidet. I en inspirerende artikkel i boken *Use Your Talents – the congregation as primary development agent* (2017) hvor hun beskriver arbeidet sitt, sier hun at hennes livsmotto er hentet fra Ordspråkene 3.27: Nekt ikke de trengende din hjelp, når det står i din makt å gi den.

Use Your Talents startet på Madagaskar

Utviklingsmodellen Use Your Talents har sin opprinnelse på Madaga-

skar. I 2005 tok Den lutherske kirken (FLM-Fiangonana Loterana Malagasy) initiativ til å tenke nytt om kirkens rolle i lokalsamfunnsbygging og utviklingsarbeid. FLM har ca 3,5 mill medlemmer og er oppdelt i 22 synoder eller bispedømmer og har ca 6000 menigheter. Med utgangspunkt i lignelsen om talentene i Matteus 25 og Paulus' oppfordring i 1. Kor 12 om å finne sin tjeneste i menigheten, utviklet kirken etter hvert en tilnærming der menigheten selv ble en viktig aktør i å utvikle lokalsamfunnet. Denne tilnærmingen fikk navnet Use Your Talents (Bruk talentene dine – bruk talentene deres (dansk: jeres)).

Kirkens visjon i Use Your Talents er "å stimulere og støtte alle i kirken til å bruke sine talenter til å bygge et bedre Madagaskar." *Det er en bevegelse fra menigheten og ut i samfunnet.* For å oppnå dette er man avhengig av å få med hele kirken, og man har derfor etablert utviklingskomiteer – kalt FANILO-komiteer – på alle nivåer i kirkestrukturen, fra nasjonalt nivå helt ut til hver enkelt menighet.

Gjennom gode systemer for rapportering, opplæring og erfaringsdeling mellom de ulike nivåene, har man også kunnet styrke menighetenes samarbeid med andre aktører i lokalsamfunnet, ikke minst lokale myndigheter.

Som et godt eksempel på hvordan dette fungerer siterer jeg her fra 2018-rapporten fra FANILO-kordinator Fulgence Ndrianaritombo i Sambava-synoden:

In general: Many are the Christian people who built their own house; Christian people living condition is getting better; Christian people and gentiles who wish for a training increase in number – Christian people try to complete their obligation and participate in building infrastructures in the community; FANILO do not wait for help, but start right away with what they have; Christian have a vision and a goal for their living; people use the economic stove to protect the environment; cleaning the cities becomes a part of people's living; civil servant (Police, Gendarmerie, Lawyer) consult the church, and go to church even if they are not used to it.

People's mentality has changed when seeing the infrastructures that church has made. Creation of fish farm in the church's yard (as a model) attracted many families to build their own.

Using an attractive billboard showing the existence of Malagasy Lutheran Church attracts many people to participate in a work of

development. People admire the development work church have done.

Hva karakteriserer Use Your Talents?

Selv om Use Your Talents spenner vidt når det gjelder type aktiviteter, alt etter de ressursene man har tilgjengelig, kan man likevel identifisere noen fellestrekk:

START MED RESSURSENE

Utgangspunktet for Use Your Talents er de ressursene man allerede har tilgjengelig lokalt. Man spør seg hvordan disse ressursene kan bli anerkjent, brukt og videreutviklet. Dette er en annerledes tilnærming til lokalsamfunnsbygging enn for eksempel et behovsfokus eller rettighetsperspektiv. Da er det ikke uvanlig at fokus heller blir på det man mangler eller ikke har.

AKTØRER

I åpningsseksempelen er det en ildsjel i menigheten som tar initiativet og gjennomfører aktiviteten. I det andre eksempelet ser vi hvordan et overordnet nivå kan bidra til å stimulere og fasilitere. Men drivkraften ligger i den lokale menigheten og i lokalsamfunnet. Det er de som er aktørene.

INTEGRERT I MENIGHETSLIV

I mange utviklingsland er kirkers bistands- og utviklingsarbeid organisert i prosjekter og implementert gjennom en egen utviklingsavdeling eller selvstendig bistandsorganisasjon. Ofte operer de mer eller mindre uavhengig av resten av kirken. Resultatet kan være at kirken og dets menigheter ikke har eierskap til det diakonale arbeidet kirken driver. Da har de heller ikke den positive innflytelsen på lokalsamfunnet som de kunne hatt. I Use Your Talents er utviklingsarbeid eller diakonalt arbeid en integrert del av menighetens arbeid. Og det diakonale arbeidet er ikke et arbeid for "spesielt interesserte." Det omfatter alle. Man bidrar til utvikling der man selv bor.

FRIVILLIGHET

Use Your Talents baserer seg på frivillighet. Å ta ansvar for lokal miljøet vil være en like naturlig del av menighetslivet som å synge i kirkens kor. Det er derfor viktig å få oversikt over ressurspersoner og gi folk utfordringer og rom i tråd med talenter og initiativ.

NETVERKSBYGGING

Use Your Talents innebærer å begynne nært menneskers egne erfaringer, og spørre hvordan man

kan lære av hverandre. Hvordan kan man bygge nettverk slik at folk med ulike talent kan møtes og dele erfaringene? I den gassisk-lutherske kirken er det nå som nevnt FANILO-komiteer på alle nivå i kirkestrukturen, og de er aktive i vanlige møter og fora gjennom hele året. Dette betyr at erfaringene er spredt og folk samarbeider på tvers av geografiske grenser.

BÆREKRAFT

Siden arbeidet er basert på frivillighet er det mulig å unngå avhengigheten til en ekstern partner eller donor. I stedet gjør kirken seg avhengig av sine medlemmer for å nå ut til mennesker i lokalsamfunnet.

EIERSKAP

Use Your Talents sikrer også at utviklingen starter når folk kommer sammen, både menn og kvinner. At man ved å organisere seg kan finne en vei ut av den håpløsheten som ofte kan prege fattigdommen. Man skaper for seg selv og sin neste en mulighet til å gjøre en forskjell. På denne måten bygger Use Your Talents eierskap, både til utfordringene og løsningene.

Use Your Talents er relevant også andre steder

Vi spurte oss etter hvert om denne måten å tenke på og arbeide på kunne være aktuelt for andre. Etter en del samtaler med Digni (paraplyorganisasjon for norske misjonsorganisasjoner) fikk NMS så ansvar for et såkalt fagutviklingsprosjekt der vi ville dele erfaringer med andre kirker i Afrika og også se om de kunne tilføre FLM nye ideer og perspektiver. United Methodist Church i Zimbabwe, Free Pentecostal Fellowship in Kenya og Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus ble, sammen med deres norske partnere, med i prosjektet. Fagutviklingsprosjektet ble kalt: "Use Your Talents – the Congregation as Primary Development Agent."

Gjennom studiebesøk mellom kirkene hvor vi blant annet bodde hos familier for å lære mest mulig om hvordan ting fungerte i praksis, ble vi etter hvert i stand til å se at det som virker på Madagaskar også virker i andre sammenhenger. Vi så også at noen steder praktiserte en de prinsippene vi hadde sett virket på Madagaskar. Men for det meste var dette en ny og også befriende måte å tenke på. Slik representerer Use Your Talents en tilknytning til noe som er kjent, samtidig som en verdsetter og setter i system de innsatser og de ressurser folk faktisk har. Dette har ført

til mye entusiasme, og mange flere kirker og misjonsorganisasjoner har etter hvert blitt med i Use Your Talents-nettverket.

Her er noen eksempler som på en god måte illustrerer hva Use Your Talents handler om:

Mission Evangelique Lutherienne Cote D'Ivoire (Elfenbenskysten)

MELCI har 4 menigheter og kom med i Use Your Talents-nettverket etter en workshop i 2017. De arbeider i en muslimsk kontekst. I rapporten for 2018 skriver de blant annet:

Three of our congregations have started with Use Your Talents activities in 2018. A good example is the congregation who took initiative to fix the path / road passing the church:

- They talked about the problem (with rubbish, shit, sand and dirt floating through the street). They found that they could do something, though they were not large and rich
- They found a solution of what they could do and did it. A lot of concrete houses are destroyed to make new ones or new roads etc. so, they talked with the construction workers and got a good deal

to have the concrete and bricks delivered in front of the church

- Together they worked voluntarily to fix the road with the resources they had in common
- The road became a lot better
- The rest of the community where the church is located appreciated the improvement and took action with local authorities of health and security
- The local school who is located across the street got involved together with the local road authorities
- The road project nearby was extended to also involve the street who passes the church and school
- The road were fixed with professional solution for water and rubbish / shit

So, even with small means the congregation were able to contribute to a local development where their action and initiative inspired the whole community to go together to fix a local problem. We think this is very much in the spirit of Use Your Talents.

We think Use Your Talents have affected us in several ways. But the main way is probably that now each of us

think that we can contribute for not only ourselves, but for the development of the congregation and also for the community. Even smaller things can help because if we work together, even the poorest can contribute with what he/she can. Before, we thought it had to be through money and that the foreigners should give the money. Now we think that we can also contribute through working on the field, through selling and through making something together.

Evangelical Lutheran Church of Cameroon

ELCC har arbeidet systematisk med utvikling i kirken i flere år. I den senere tid har de også tatt opp Use Your Talents:

We have succeeded in bringing together concepts such as the big concepts used in many projects: *gender equality, fight against poverty, knowledge of responsibilities, good governance and the fight against poverty.*

Fundamentally, the Use Your Talents approach, which is a component of our project, has become the guiding thread that has enabled us to link all the activities and concepts mentioned above.

Men de ser også et større potensial:

The main lesson here is that, thanks to the training, we discovered that many development activities (small chicken and goat farms, honey culture, community fields and many construction activities that are close to the UYT philosophy) are initiated in the Church, but are not known by the leaders, we also learned that if the Church improves the management of the ecclesial units, in a transparent way and with honest leaders, the process of endogenous development will be a national reality.

Lutheran Fraternity Church of Cameroon

LFCC deltok på sin første workshop i 2017. Etter 2018 stilte vi en del spørsmål til de ulike samarbeidskirkene, blant annet dette: "Has the Use Your Talents approach influenced church members and leaders in any way? If yes, how?" Svaret fra LFCC oppsummerer et viktig poeng: "The Use your talents approach influenced the leading members of the church in that they understood that the solution we were looking for was close to us."

Hva med en skandinavisk kontekst?

Til sist bør også nevnes at Use Your Talents vekker entusiasme også i en

skandinavisk kontekst. Ungdomsmenigheten Green House i en menighet i Sandnes i Norge har engasjert seg praktisk i miljøkampen gjennom å begynne med miljøvennlig grønnsakdyrking på kirketomta. Ungdommene gjør noe for miljøet. "Vi mener at for å skape miljøengasjement må man 'tenne ilden' hos ungdommen. De fleste er bevisste og kan mye rundt dette temaet, men har bare ikke kommet til gjøredelen for de ikke vet helt hva de skal gjøre." De tar også initiativer til samarbeid med barnehager og skoler for å bidra til å skape et bedre lokalsamfunn. Dette arbeidet utløser også ressurser hos ungdommene – skaper mestring og mening. Slik kan Use Your Talents også her bidra til å forandre lokalsamfunn.

Det er viktig at ungdomsarbeidet engasjerer seg av flere grunner. En av dem er jo selvfølgelig at vi bidrar til å rette fokuset i nærmiljøet på å være mer bevisste på miljøet. Det at vi starter dette i ungdomsmiljøet kan også gi ringvirkninger videre til familiene våre slik at de også blir mer bevisste. Fellesskapet kan også være viktig for vi gjør dette sammen, og om vi lykkes, får man en mestringsfølelse.

Use Your Talents!

Use Your Talents handler om å starte med å se hva vi har – eller sagt på en

annen måte – hva vi allerede er vel signet med. Og det handler om å ta i bruk – gjøre noe – for sine egne, for sin menighet og for sitt lokalsamfunn. Og vi ser at lokalsamfunn faktisk blir forandret.

Min nærmeste kollega på Madagaskar, og leder av Use Your Talents-arbeidet i mer en 10 år, Antoine Andriambonimihanta, sier at Use Your Talents forandrer oss fra å være "Sunday Christians" til å bli "everyday Christians". Utvikling av lokalsamfunnet blir en del av menighetslivet og det blir også en del av gudstjenesten. I gudstjenesten kan det være korte undervisningsbolker om for eksempel jordbruksmetoder eller opplysninger om dugnad. Hvordan prester og kateketer, kvinnebevegelsen og andre i menigheten kan bidra, blir også viktig i seminarer og festivaler i kirkens regi. For mange er innsatsen direkte begrunnet i et kall om å være disipler – elsk Gud og elsk din neste – for andre er det å tilhøre et fellesskap og få brukt sine evner like viktig. Som enkeltpersoner, familier og menighet bidrar vi til å utvikle lokalsamfunnet vi er en del av. Dette virker også tilbake på menighetslivet, flere blir interessert og flere blir kalt.

Vi har ulike talenter – men vi er et legeme i Kristus. Use Your Talents hjelper oss med å se at alle har ressurser – at

alle kan bidra. Det er ikke noen som er under eller noen som er over de andre. Vi stiller likt. Og våre bidrag er like viktige. Dette er kanskje den viktigste innsikten for min del etter å ha arbeidet med denne tilnærmingen i over 15 år.

Språklig lar Use Your Talents seg ikke helt oversette til norsk. Da må vi velge mellom entall eller flertall – bruk dine talenter eller bruk deres talenter. Det

fine med det engelske språket i denne sammenhengen er at Use Your Talents-oppfordringen rettes både til deg som person og det fellesskapet du er en del av – samtidig. Og kanskje rommer formuleringen på engelsk derfor også på en litt forunderlig måte at vi er ett legeme – og sammen skal bruke våre talenter. Det skaper fellesskap, entusiasme og resultater.

Sigurd Haus er Senior Researcher/Organizational Psychologist ved VID Specialized University – Centre for Intercultural Communication, Norge, og Fagkonsulent i NMS (Det Norske Misjonsselskap). Han har de siste 15 årene samarbeidet med flere kirker, særlig i Afrika, om Use Your Talents – tilnærmingen.

Ny Mission

Ny Mission er en skriftserie, der udgives af Dansk Missionsråd og udkommer med to numre om året.

Tidligere udgivelser i serien

Udgivelserne fra nummer 16 og frem kan hentes elektronisk på: dmr.org/publikationer.

36. Enhed og samarbejde på tværs af moralsk-etiske forskelle og uenigheder – 2019
35. En bibel, flere læsere, mere tro: Tværkulturelle perspektiver på bibelbrug – 2018
34. Teologisk uddannelse i det Globale Syd: Hvordan kan vi støtte – hvad kan vi lære? – 2018
33. Reformatorisk kristendom i et globalt-missionalt perspektiv – 2017
32. Godt nyt for verden: Kirkens mission og FN's verdensmål for en bæredygtig udvikling – 2017
31. Migration og mission – 2016
30. "Jeg var fremmed, og I tog imod mig": Flygtningekrisen og kirkens ansvar – 2016
29. Kristent vidnesbyrd i en multireligiøs verden – 2015
28. Bæredygtigt volontørarbejde: Hvordan kan volontørarbejdet understøtte en langsigtet udvikling? – 2015
27. Religionsfrihed og religionsfølgelse – 2014
26. Menighedsformer og mission: Den mangfoldige kirke 2 – 2014
25. Grænsegængere: Missionærer, kultur og den moderne verden – 2013
24. Den mangfoldige kirke: Menighedsformer i Danmark – 2013
23. Partnerskab i mission – 2012
22. Religion og udvikling – 2012
21. Discipelskab i kirke og mission – 2011
20. For således elskede Gud verden: Udfordringer og glimt fra Lausanne III i Cape Town 16.-25. oktober 2010-2011
19. Den pentekostale bevægelse – 2010
18. Mund og mæle til marginaliserede – Advocacy i kirke og mission – 2010
17. Edinburgh 1910 – 100 år efter: Fra autoritet til autencitet i mission? – 2009

16. Klimakrisen – en udfordring til teologi og kirke – 2009
15. Evangelisering – missionens fokus – 2008
14. Teologisk (ud)dannelse i en missional kirke – 2008
13. "The Next Christendom" – udfordringer fra syd – 2007
12. Diakoni og udvikling i kirke og mission – 2007
11. Anerkendelse i mission – efter Muhammedkrisen – 2006
10. Mission og penge – 2006
09. Mission og dialog – 2005
08. Missionær i det 21. århundrede – 2005
07. Religionsteologi – 2004
06. Kirke i mission – 2004
05. Mission og etik – 2003
04. Samarbejde i mission – 2003
03. Globalisering og mission – 2001
02. Gudstjeneste og mission – 2001
01. Kulturkristendom og kirke – 1999

Mission, discipelskab og forvandling I dialog med Arusha-konferencen

I marts 2018 afholdt Kirkernes Verdensråds Kommission for Verdensmission og Evangelisation (CWME) den fjortende verdensmissionskonference i Arusha, Tanzania. Temaet for konferencen var *Moving in the Spirit – Called to Transforming Discipleship*.

Med dette nummer af *Ny Mission* bringer vi konferencen og dens hovedtema hjem til Danmark.

Kirkernes Verdensråd tog med valget af temaet "transforming discipleship" et frugtbart skridt i retning af at søge synergi mellem traditionelt økumeniske anliggender og en traditionelt karismatisk og evangelikal teologi.

Bestemmelsen "forvandlende" har nemlig en tredobbelt betydning: Der er brug for en forvandling af, hvad vi forbinder med ordet "discipelskab": At være discipel af Jesus indebærer, at discipelen forvandles til at bidrage til en forvandling af vores samfund og verden.

Men skal vi, og i givet fald hvordan kan vi tale om og praktisere et sådant forvandlende discipelskab i en dansk kultur og i kirker i Danmark? Er begreberne anvendelige her hos os, eller hvordan kan vi oversætte dem uden at miste anliggendet?

Disse spørgsmål kan du her få svar på i en række artikler, som præsenterer og drøfter Arusha-konferencen og dens hovedtema. Dernæst følger artikler som i lys af konferencen kaster et kritisk blik på nyere missionsteologi og -praksis. Endelig finder du seks spændende case-artikler med eksempler på, hvordan tro og efterfølgelse af Jesus har forandret menneskers liv i Danmark og ude i verden.

**Abonnement på Ny Mission
eller enkeltnumre kan bestilles hos:**

Dansk Missionsråd

Peter Bangsvej 1D • 2000 Frederiksberg
Telefon 3916 2777 • E-mail: dmr@dmr.org

dansk missionsråd
danish mission council